

כך התרחשו הדברים

סיפורים על החיים במחיצתו של מהר באבא

סופר על ידי ארוץ' ג'סאוואלה

חלק ראשון

כך התרחשו הדברים

(הספר בתהליכי תרגום. בינתיים אפשר לקרוא את מה שכבר תורגם. עציון בקר)

תוכן עניינים

חלק ראשון : כך התרחשו הדברים

4.....	בדד
5.....	`תותים
11.....	`תקנות
16.....	דשמוק
20.....	איינשטיין
22.....	גינדה
26.....	גוסטאדג'י
34.....	בראות
38.....	בלתי אפשרי
43.....	קירפאל סינג

חלק שני: נחוש להיות שלו

חלק שלישי: האם זה כך?

חלק ראשון: כך התרחשו הדברים

בדד

אכן לעתים תכופות נהג באבא להתבודד בשנים האחרונות; לאנשים אפילו נאמר שאל להם להתכתב עם באבא. הם לא ראו אותו והתבקשו שלא לכתוב אליו, אולם באבא מעולם לא היה שרוי לבדו. תמיד נמצא מישהו לידו. לא בהכרח באותו חדר, אולם סמוך לדלתו. אנחנו ישבנו שם, וכאשר באבא מחא כף, רק אז נכנסו פנימה. בכל מהלך חיי עם באבא, ידועים לי רק שני מקרים בהם נשאר באבא לגמרי לבדו. יתכן כמובן שהיו מקרים כאלה לפני שאני הצטרפתי אליו, אולם במהלך חיי ידועים לי רק שני מקרים כאלה.

על מקרה אחד כבר סיפרתי לכם: בזמן שהינו בוֹנוגורלה (Vengurla), לאחר ששנינו שקענו במים מטונפים, והשארתי את באבא לבדו בשעה שרצתי חזרה כדי לקחת בגדים נקיים לבאבא. הפעם השנייה התרחשה כששהינו בהר אבו. באבא נסע לשם עם קבוצה קטנה של גברים ונשים. אינני זוכר במדויק מי היו שם אולם אני חושב שהיו שם באידול (Baidul) ואולי וִישְנו (Vishnu). אני יודע שדונקין (Dr Donkin) היה שם. אני זוכר זאת משום שהוא חלה מאוד. לבאבא ולנשים היה בית קטן שבו הם שהו, ואנחנו הגברים התגוררנו בעיירה הסמוכה. אנו התגוררנו במה שניתן לכנות שכונת עוני. היו לנו שני חדרים קטנים, ואת דונקין שיכנו בנפרד. באבא חש בוודאי שהשכונה שלנו לא התאימה לדונקין; ככלות הכול, הוא לא היה רגיל לדברים כאלה. הוא היה אנגלי מבית טוב, כך שהוא קיבל מקום פרטי. אולם בכל זאת, העיירה הייתה כל כך פרימיטיבית שהביוב זרם ברחובות, דונקין חלה ושכב במיטה.

באבא חפץ לקיים ביקור חטוף אצל מֶאָסְט¹, כך שרק הוא ואני יצאנו. כאשר הנשים שמעו שאנחנו יוצאים, הן הכינו לנו רשימת קניות. הר אבו נמצא הרחק, והעיירה, כמו שאמרתי, הייתה קטנה ביותר. אי אפשר היה לקנות שם ירקות טובים. לכן כששמעו הנשים שאנחנו יוצאים, הן הכינו לנו רשימה של דברים שרצו שנביא.

באבא ואני יצאנו מהר אבו ויצרנו קשר עם המאסט. בדרכנו חזרה, עצרנו וקנינו את כל הירקות שהנשים חפצו, והם הוכנסו לארגז גדול. היינו בתחנת הרכבת של דרך אבו, ומשם התכוונו לקחת את הרכבת להר אבו. היינו על הרציף עם ארגז הירקות, ולא היו לנו כרטיסים. אולם כדי להשיג את הכרטיסים היה עלי להשאיר את באבא לבדו. כמה מכם נסעו כאן ברכבת, ואתם יודעים איזה דוחק שורר ליד חלון הקופה. לא יכולתי לאפשר לבאבא לעמוד בתור עימי, כך שאמרתי: "באבא, עלי לעזוב אותך לכמה דקות כדי להשיג את הכרטיסים. זה בסדר?" באבא ציין שהוא יהיה בסדר. "האם אתה בטוח, באבא?" "כן", החווה באבא בידו, "עדיף ככה משום שבצורה זאת אוכל להשגיח על הארגז שלנו בזמן שאתה תשיג את הכרטיסים".

"בסדר, אמרתי, אבל אל תזוז. תישאר כאן".

באבא הסכים, ואני הלכתי ועמדתי בתור לקופה. כשעמדתי שם, שמעתי את הפעמון מצלצל כדי להודיע על רכבת מתקרבת, ונלחצתי מאוד. הרכבת שלנו מגיעה, באבא נמצא לגמרי לבדו, ועדיין לא השגתי את הכרטיסים. איכשהו נדחקתי לראש התור וקניתי בחופזה שני כרטיסים ומייד מיהרתי אל באבא. אולם כאשר שבתי לשם, באבא לא היה שם.

התבוננתי מסביב, אולם באבא איננו. ארגז הירקות שלנו נעלם גם כן. כל האנשים מסביב מיהרו לעלות לרכבת, וחשתי כי לִבִּי צונח. מה קרה לבאבא? התבוננתי מסביב, ואז הבחנתי בארגז של ירקות עולה ויורד מרחוק. רדפתי אחריו וראיתי כי באבא נשא את הארגז על כתפו. הוא חיפש אחר תא ריק כדי ששנינו נוכל לעלות על הרכבת. רצתי אחרי באבא ולקחתי ממנו את הארגז, ומאחר והיו לנו כרטיסים, עלינו שנינו על הרכבת. זאת הפעם השנייה שאני מסוגל לזכור שבאבא נשאר לגמרי לבדו.

תותים

שמעתם אותי אומר לעתים קרובות כל כך: "אל תנסו לרדת לחקרו של באבא, אל תנסו להבין את דרכיו, מספיק שתאהבו ותזכרו אותו". מדוע זה? למה זה צריך להיות כך? הבה נניח לרגע הצידה כל דבר שהוא רוחני, הבה נשכח את המיסטיקה ונתבונן רק בצד המעשי של הדברים. מהו האווטאר? האווטאר הינו אלוהים בדמות אדם, אלוהים-אדם. הבה נבחן את הצד האנושי בתחילה. קיימות כל כך הרבה פסיכולוגיות, כל כך הרבה תפיסות מדוע בני האדם מתנהגים כפי שהם מתנהגים עד שאי אפשר לו לאדם לומר "אכן, אני מבין את הכל". באים אלינו אנשים שעוסקים בשיטות טיפול שונות שמעולם לא שמענו עליהן. אני שואל: "מה הדבר הזה?" והם עונים "אני פסיכולוג" ואז הם מציינים איזה תואר ארוך. ואני אומר "מה זה?" והם מסבירים כי זה ענף בפסיכולוגיה שהם עוסקים בו.

לגבי כל הדברים האלה כמוהם כסינית. אבל אל תפרשו אותי שלא כהלכה, אינני אומר שהשיטות האלו אינן עוזרות. אינני מדבר כלל על זה, זהו דבר אחר לגמרי. אני רק אומר שקיימות כל כך הרבה מיני פסיכולוגיות כיום. ומדוע? משום שאין זה אפשרי לרדת לחקר הדבר שגורם לאדם לפעול כפי שהוא עושה. וכך כל יום קם מישהו אחר עם הסבר חדש, דרך חדשה להבנת בני האדם. שערנו בנפשכם שמדובר רק בבני אדם, אפילו לא הגענו אל החלק האלוהי של אלוהים-אדם. ובאבא הינו שניהם גם יחד. הוא מלך המלכים, והוא אדם בקרב בני האדם. אם כך כיצד נוכל להבינו? כמובן שאיננו יכולים להבין את האלוהים, אם כך כיצד נוכל לצפות להבין את האחד שהינו שניהם, בד בבד? מובן שאין הדבר אפשרי.

אולם אני יכול להמציא לכם דוגמא כיצד באבא, בנסיבות שונות, הפגין את אלוהיותו-האנושית. כיצד, במקרה אחד כאדם בין בני האדם, שימש באבא דוגמא כיצד על בני האדם לנהוג זה בזה וכיצד, במקרה אחר, כמלך מלכי המלכים, נתן באבא קו מנחה כיצד על האדם להתייחס אל אלוהים. האם אתם חפצים לשמוע?

המקרה הראשון התרחש בהמירפור (Hamirpur)⁽²⁾. סיפרתי לכם בעבר איך היו הדברים כשבאבא נסע לשם בפעם הראשונה, כיצד ההמונים התלהטו באש שמו האלוהי. לא ארחיב על כך כעת. סיפור זה עוסק במשהו אחר לגמרי. אין הוא אודות ההמונים והערצתם הספונטאנית את באבא כאלוהים בדמות אדם, אלא הדבר מתייחס לאלו שהתלוו לבאבא, המאנדאלי³. אני סבור שהיינו באינגוטה (Inghota), אולם בין אם זה היה באינגוטה, איצ'אורה (Icchaura), או נאורנגה (Nauranga), אין זה משנה. בכל מקום שאליו נסעו האנשים נתנו את כל לבבם עבור באבא.

המארחים שלנו פינו את בתיים לשימוש של באבא. יכולת לחוש כי מילה של באבא תגרום לאוהבים חדשים אלו של באבא לקפוץ בעבורו אל תוך האש. התרשמנו שלא היה דבר גדול או קטן שלא היו עושים למען באבא. אני אומר זאת משום שיש לזה השלכה על סיפורנו. חשוב שתבינו את הרקע הזה כדי שתעריכו את קפדנותו הרבה של באבא.

ובכן, היכן ששהינו היה עץ תות; אינני יודע כיצד אתם מכנים אותו בארצות הברית, או אם יש לכם עצים כאלו. הם דומים קצת לדובדבנים. וחודש נובמבר היה העונה בה העץ היה מלא בתותים. לא רק שהעץ היה מלא, אלא גם האדמה הייתה מכוסה בתותים משום שהם היו כה בשלים עד שהם נשרו מהעץ. גם גוסטאדג'י⁴ היה עימנו, וכשהוא עבר שם הוא הרים גרגיר מהאדמה ואכל אותו, ושאר המאנדאלי הצטרפו אליו.

ראו כעת את הקטע המשעשע. הדבר נודע לבאבא. ובאבא לא היה מרוצה, למעשה הוא היה נרגז מאוד. "מה אתם עושים?" תבע לדעת באבא.

"באבא", ענו לו התלמידים, "אנחנו רק אוכלים תותים שנשרו".

"האם קבלתם רשות לאכול את התותים האלה?"

"אבל באבא, הם נשרו על האדמה ואנחנו רק אספנו אותם".

"היה עליכם לבקש תחילה", התעקש באבא. "מי הוא בעל העץ הזה?"

התברר שהיה זה מארחנו, ובאבא ביקש שיקראו לו. ובאבא כינס את כל המאנדאלי ואת מארחנו ומשפחתו אל החדר, והיה ברור למי שהביט בו שבאבא לא כינס את כולם כדי שישמעו מלים מתקוות על אהבה. להיפך, באבא רתח כולו.

והוא החל לנזוף בגוסטאדג'י על אשר גנב את התותים. כששמע זאת המארח הוא התרעם מאוד וניסה לשכך את זעמו של באבא. "באבא", הוא אמר, "אני שייך לך. בית זה שייך לך וגם עץ התותים. המאנדאלי גם הם שלך. לפיכך התותים שאותפ אכלו שייכים לך, ולא לי". ומה שהוא אמר היה נכון. זה מה שהוא חש, שכל כולו שייך לבאבא.

אולם תשובה זאת לא הניחה את דעתו של באבא, הגם שהיא ניתנה מתוך אהבה רבה. באבא המשיך, "נכון, כל הבריאה שייכת לי, בכל זאת יש לדבוק בחוקי העולם. בעולם שלנו אין לקחת משהו שאיננו שייך לך מבלי לקבל את רשות הבעלים. זה מה שנכון בעולם. ונכון עוד יותר לגבי אלו החיים עימי. אל להם לחשוב שהם עומדים מעל לחוקים האלו".

זו הייתה הנקודה שבאבא חפץ להדגיש. סיפרתי לכם מקודם כיצד הקפיד באבא על כל אגורה שנתרמה למען עבודתו. באבא אפילו אמר פעם שעבור כל פרוטה שהותרמה בשמו ונעשה בה שימוש לא נכון, יהיה על האדם להיוולד מיליון פעם. באבא הקפיד ביותר כי אלו שחיו עימו יהיו זהירים ביותר ביחס לדברים כאלה. אכן, נכון הדבר שהשהייה במחיצתו של באבא העניקה לנו את התחושה שלא איכפת לנו מהעולם, כי אנחנו נמצאים במחיצתו של הקיסר, ועל כן מה איכפת היה לנו מה דעתם של מלכים ונשיאים. כך זה היה שם, לא היה לנו איכפת מה חושב העולם, אולם באבא אימן אותנו להיות זהירים ביותר בכל מעשינו בעולם. וזאת הייתה הזדמנות עבור באבא להדגיש זאת שוב עבור כולנו. וכמובן, לא רק עבורנו, אלא גם למארחנו ומשפחתו וכל האוהבים החדשים מהמירפור. באבא לימד אותם בעקיפין שגם אם התלהבותם, עזוז רוחם ואהבתם היו גדולים מאוד, עדיין הם חייבים ללמוד שאין הדבר פוטר אותם מציות למוסכמות של העולם.

וכך כשבאבא אמר זאת, נפלה דומיית אלוהים על החדר. ואז באבא עשה את הדבר הבלתי צפוי והנוגע ללב ביותר. הוא קם, הצמיד את שתי כפות ידיו ובשם כל המאנדאלי, ביקש באבא את סליחת המארח. ראו כיצד באבא היה מושלם בתור בן אדם. הוא לא רק אמר לנו מה עלינו לעשות, כיצד כעלינו להתנהג, אלא הוא נטל על עצמו את שגגותינו וביקש סליחה. ולא הייתה זאת מעין הצגה למעננו. באבא עשה זאת בצורה כזאת עד שכל מי שהיה שם חש בכנותו המוחלטת של באבא, בענוותנותו. לזה אני מתכוון כשאני אומר שבאבא היה אדם למופת בין בני האדם. וככה, הוא הפגין עבור כל מי ששואפים יום אחד להיות לבני אדם, כיצד עלינו לנהוג.

זהו פן אחד. דבר זה התרחש בצפון הודו. וכעת, ראו את הפן האחר. מקרה מסוים זה התרחש שבועות מספר לאחר מכן, בדרום הודו במדינת אנדהרה (Andhara). שוב מארחנו עשה כל אשר לאל ידו בעבורנו. ולא רק עבורנו. הוא האכיל את כל העניים שבקהילה גם כן. הוא היה איש אמיד, ניתן לומר אחד מנכבדי הכפר, והתייחסו אליו ביראת כבוד, והוא היה מרוצה שהיה ביכולתו לעשות זאת. רק באבא יודע מה שוכן בלב האדם, אולם נראה היה כי נמצא קורטוב של גאווה על האכלת העניים. אני אומר זאת לא רק משום שהדבר הינו לפי השכל הישר – אחרי הכל, אין זה אלא טבע האדם לחוש גאווה כלשהי, שביעות רצון מעצמך כשאתה מאכיל רבים כל כך, עושה דבר טוב כל כך – אלא גם בגלל מה שהתרחש לאחר מכן.

אדם זה היה מארחו של באבא. היה שם נהר, נהר רחב שזרם לצד העיירה. איש זה היה בעליהם של סירות מעבורת שהשיטו אנשים שביקשו לחצות מצד אחד לשני. הוא נתן מעבורות אלו לשרותו של באבא. מעבורת אחת הייתה עבור באבא ואלו ששהו עימו, והיו שתי מעבורות אחרות עבור שאר המאנדאלי. היה זה סידור מצוין. בשנה הקודמת, האם זאת הייתה שנה אחת או מעט יותר? אכן, ביקורנו הראשון היה ב-1953 וזה היה ב-1954. אינני זוכר את התאריך המדויק אולם אני זוכר שחגגנו את יום הולדתו הששים של באבא באנדהרה, כך שיש להניח שזה היה בחודש פברואר. בכל אופן, מה שזה לא יהיה. השנה הקודמת כשהיינו באנדהרה, מצאנו כי אהבת האנשים לבאבא הייתה גדולה כל כך עד שהיו באים לכל מקום בו שהה באבא ושרים לו שירי אהבה במשך כל הלילה. אי אפשר היה לישון. גם כאשר ביקשנו מהאנשים להפסיק, הם המשיכו. ומדוע? זוהי עריצותה של האהבה. אהבתם לבאבא גרמה להם להיות אדישים לנוחיותו של אדונם, אהבתם גרמה להם להיות חסרי רגישות, ניתן לומר, וכדי לבטא את האהבה הזאת, הם שרו שירים לבאבא, מבלי לחשוב כי שפיעת אהבה כזאת מנעה מבאבא, אהובם, לזכות במנוחה כלשהי. זה היה מחמת האהבה, הכל בגלל האהבה.

ואולי בגלל שהמארח לא אהב את באבא באופן כזה; הוא רחש לו כבוד, הוא העריץ אותו, אולם הוא לא אהב את באבא באותו להט, ויתכן שבגלל זה הוא השתמש בשכל הישר והחליט לארח את באבא ופמליתו על המעבורות שלו. רואים אתם, כאשר עלינו עליהן, המעבורות הושטו לצדו השני של הנהר, כמעט עד הגדה השנייה, כך שהיה זה בלתי אפשרי למישהו להתקרב לבאבא. באבא זכה למעט פרטיות ושקט בצורה זאת, ואנו כולנו הערכנו זאת. ובשבילנו היה זה חידוש, להעביר את הלילה על המעבורות. ובכן, בבוקר המחרת שם מארחנו את מזוננו במעבורת ושלח אותנו עם מישהו כדי שנאכל ארוחת בוקר. אדם זה האכיל כל מי שבא אליו במשך ימים רבים, כך שלהאכיל את באבא ופמליתו היה דבר של מה בכך עבורו, והמעבורת הביאה סל אחרי סל של מזון, והמאנדאלי לקחו את המזון וערכו סעודה מהנה.

כעת, המעבורת של באבא עגנה במרחק מה משאר שתי המעבורות של המאנדאלי. זאת הייתה דרכו של באבא; את התאפשר לו, הוא נהג לישון במרחק מה מהמאנדאלי. היה איתו שומר, אולם הייתה זאת דרכו לישון תמיד במרחק מהמאנדאלי. ועם המעבורות קל היה לעשות זאת. בבוקר זה, הורה באבא להשיט את המעבורת למקום שבו שהו המעבורות של המאנדאלי. למעשה, כל השלוש הובלו אל החוף, ובאבא שאל את כולם אם הם ישנו היטב. כיצד הם נהנו מהשהייה הלילית על הנהר? ואז שאל באבא אם הם אכלו כבר ארוחת בוקר. וכמה מהמאנדאלי ענו כי הם כבר אכלו, וכי הארוחה הייתה מצויינת.

"אם כן", החווה באבא, "אתם נהניתם מארוחת הבוקר שלכם בעוד שאני נותרתי בלי". אני תרגמתי את מחוותיו של באבא, ואמרתי זאת בנימה של חוסר שביעות רצון בקולי משום שזה מה שהיה בכוונתו של באבא למסור. הוא לא היה מרוצה. המאנדאלי לא חשבו עליו, הם פשוט חשבו רק על עצמם בשעה שבאבא נותר ללא ארוחה. לצורך ההגינות, לא הייתה זאת למעשה אשמתם של המאנדאלי. כיצד הם יכלו לדעת שלבאבא לא הוגשה שום ארוחה? לא היה להם שום קשר לכך. היה זה סאוואק קוטוואל (Savak Kotwal) שהיה ממונה על האוכל של באבא, והיה זה מתפקידו לדאוג שדברים כאלה לא יתרחשו. אולם בעת שבאבא הביע את חוסר שביעות רצונו בצורה זאת, גם אלו שלא עשו שגגה כלשהי היו חשים את העוקץ. הכל היו עומדים בדממה, ראשיהם שמוטים בתחושת אשמה. מדוע? אינני יודע. אני סבור שיש לכך שתי סיבות. גם אם לא גרמנו באופן אישי לשגגה שהרגיזה את באבא, מה היה טבעה של השגגה? זה תמיד נבע מכך שחשבנו על עצמנו יותר מדי וחשבנו על באבא פחות מדי, ובדבר זה היינו תמיד אשמים. גם כאשר באבא מיקד את חוסר שביעות רצונו בסוואק קוטוואל, אנו ידענו שאנחנו אשמים באותה מידה. והיה משהו בהתנהגותו של באבא, הדרך בה הביע את עצמו בזמנים כאלה, הדרך בה ברקו עיניו, שגרם לנו לקלוט זאת.

והדבר השני הוא שהאנשים היו פשוט נעצבים לראות את באבא בלתי מרוצה מכל סיבה שהיא. מצבי רוחו של באבא היו כל כך מהממים כאילו כיסו העננים לפתע את פני השמש. באופן טבעי הייתם רוצים שהשמש תשוב ותופיע, והייתם נעצבים לנוכח הסערה הפתאומית שהתחוללה. יש כאלו שהיו אומרים שזה מחמת אהבתם של המאנדאלי לבאבא, אולם אינני יודע. לי לא הייתה אהבה כזאת ואין זה נראה לי הכרחי לדבר על האהבה בהקשר זה. כשבאבא היה שרוי במצב רוח טוב אנחנו היינו מלאי שמחה. לא משום שאהבנו את באבא, אלא משום שמצבי רוחו הטובים היו מדבקים. נוכחתם בזאת, כשמישהו נכנס לחדר עם חיוך רחב ועיניים בורקות, וזה גורם לכם להרגיש טוב. או אם מישהו נכנס לחדר בפנים עגמומיים ונאנח אנחות עמוקות, זה מעכיר את האווירה. זהו טבע האדם.

בכל אופן, מה שזה לא יהיה, באבא הביע את חוסר שביעות רצונו מחמת העובדה שהוא לא קיבל את ארוחתו. מארחנו נקרא וסוואק נקרא ובאבא דרש לדעת מדוע לא הגישו לו ארוחת בוקר. באבא פנה אל המארח: "אתה מאכיל את כל העניים, אתה מאכיל את המאנדאלי שלי, אולם אינך מאכיל אותי!" ובאבא החווה כי איש זה הינו חסר ערך ויש להשליכו אל הנהר.

כפי שאמרתי, מארחנו חש יראת כבוד כלפי באבא, וייתכן שבדרכו שלו היו לו רגשות כלפי באבא, אולם למשמע מלים אלו הוא נדהם לחלוטין. כל התנסותו על אודות באבא הייתה במשך ההתכנסויות הפומביות במחיצת באבא שבהן הוא נראה מלא אהבה וחמלתו אינסופית. הוא מעולם לא ראה את הצד הלוהט הזה של באבא לפני כן והדבר המם אותו. מוחו החל להרהר כיצד זה שבאבא יכול להתנהג בצורה כזאת. זה לא תאם את תפיסתו כיצד על אלוהים להתנהג. ואז כשבאבא החווה שיש להשליכו אל הנהר, הוא היה נדהם ונרעש. אחד מהמאנדאלי, אינני זוכר כעת מי, פסע קדימה כדי להשליכו אל הנהר, והוא מבלי לחשוב על כך, החל לסגת, ואז סב על עקבותיו והחל לרוץ אל החוף כשהמאנדאלי רודף אחריו. מארחנו היה איש גדל מימדים, נשוא פנים, שמן, ואני עדיין זוכר את המראה שלו כשהוא רץ במורד החוף נרדף על ידי אחד המאנדאלי.

הדבר שעשע את באבא, והוא מחא את כפיו וקרא לשניהם לשוב אליו. "מדוע עשית זאת?" שאל באבא בנימה רכה יותר, והמארח הסביר כי הוא שלח מזון לבאבא. זה הונח באותה מעבורת והוא נתן הוראות לאדם שעל הסירה אלו סלים מיועדים למאנדאלי ואלו סלים מיועדים לבאבא. אולם האיש שבסירה כנראה התבלבל והביא את כולם למאנדאלי.

אז פנה באבא לסאוואק קוטוואל ושאל אותו מה קרה. הוא ענה כי המעבורת הביאה את כל המזון למאנדאלי, אולם הוא שיער כי המזון של באבא כבר נשלח אליו. האיש בסירה לא אמר כי חלק מהסלים מיועדים לבאבא.

תשובה זאת לא הניחה את דעתו של באבא. "אתה הנחת כי אכלתי כבר את ארוחת הבוקר? מדוע לא שאלת? זוהי חובתך לדאוג לכך שאוכל. האם אתה מנסה להרוג אותי? אתה אוהב רק את המאנדאלי שלי". אני זוכר את באבא אומר זאת, "אתה אוהב רק את המאנדאלי שלי" - "האם אתה מנסה להרוג אותי?" אזי פנה באבא אל המארח ואמר, "הבא אבן גדולה, קשור אותה עם חבל סביב צווארו של סאוואק, והשלך אותו אל הנהר כדי שיטבע".

ושם המארח האומלל נדהם כולו. מה לעשות כעת? ובאבא מקיש באצבעותיו ומחווה, "מהר, עשה זאת". אולם האיש המום כל כך שהוא סתם עומד שם. אז סאוואק מתחיל לומר לו, "מהר כבר, בן אדם, עשה זאת. אינך שומע את ההוראה של באבא, מדוע הינך מתמהמה?"

וסאוואק הוא זה שגוער כעת באיש הזה על האיטיות שבה הוא מצייט להוראתו של באבא. ומהי ההוראה? שאותו איש יטביע את סאוואק. רואים אתם את השעשוע שבדבר? וכך האיש מתחיל לחפש על החוף אחר אבן גדולה, וסאוואק פוסע אחריו ודוחק בו להיחפז.

אולם כפי שמתברר אין אבנים גדולות בחלק זה של החוף, ולבסוף באבא אומר לו לשכוח מכך, משום שאין יותר זמן. עלינו להעביר את המעבורות אל גדת הנהר

השנייה כך שבאבא יוכל להתחיל את תכנית הדארשאן⁵ שלו.

כעת ראו את ההבדל. במקרה אחד, בגלל כמה תותים, באבא מתנצל בעניוות בשם המאנדאלי. אולם כאן, רק משום שהוא לא קיבל את ארוחת הבוקר שלו, מורה באבא להשליך את המארח לנהר וכי סאוואק יוטבע גם כן. ישנם אנשים שישמעו סיפורים כאלה ויחשבו כי באבא היה מעין עריץ, אולם לא כך היה הדבר. באבא הדגים לנו את תפקידו כמלך מלכי המלכים. כאדם בקרב בני אדם, באבא לקח על עצמו את כל השגגות והשפיל עצמו כדוגמא כיצד עלינו, כבני אדם, להתנהג. אולם כמלך מלכי המלכים, באבא הראה לנו כיצד עלינו לנהוג בעת שאנו משרתים אותו. מה היה איכפת לבאבא מארוחת בוקר? באבא צם במשך חדשים ללא הפסקה; האם אתם סבורים שהוא לא היה יכול להחסיר ארוחת בוקר אחת? לא זה הדבר. באבא פשוט השתמש בהזדמנות הזאת כדי שאנו נבין כיצד עלינו לשרת את אלוהים, באיזו זהירות וקפדנות עלינו להקדיש את תשומת הלב לצרכיו. כיצד עלינו לחשוב תמיד על צרכיו לפני צרכינו.

וראו את השפעת השיעור הזה. מארחנו נדהם מחמת אירועי הבוקר. כפי שאמרתי, כפי שאמרתי, תפיסתו את אלוהים נהרסה על ידי באבא. אולם באותה המידה הדהימה אותו נכונותו של סאוואק לטבוע משום שבאבא ציווה זאת. סוג מסירות זה הבהיר לו כי האכלת העניים הייתה כאין וכאפס בהשוואה. כאן הוא נמלט במקום להיות מושלך אל הנהר, אולם סאוואק המשיך לנזוף בו על כך שלא מצא אבן שבעזרתה הוא יוטבע. סוג כזה של צייתנות, מסירות, אהבה, קראו לזה כרצונכם, היה דבר חדש עבורו. כמו שהיה האלוהים שתבע זאת.

באופן כלשהו זה גרם לו להבין כי באבא לא היה עוד גורו או מורה, אלא ממש אלוהים בדמות אדם. כל יחסו של האיש לבאבא, גישתו אל באבא, כל התנהגותו השתנתה לגמרי. הגאווה שהייתה שם נשרפה כליל באהבתו לבאבא, מלך מלכי המלכים. ויותר מאוחר באבא השתמש בו כדי להבהיר לכולנו את הלקח כיצד לנהוג בבאבא. אמנם זה קצת לא לעניין שבו אנו דנים, אולם מאחר וזה צץ, האם תרצו לשמוע את הסיפור הבא?

כמו שאמרתי, לאחר החוויה הזאת, גישתו הכללית של האיש כלפי באבא השתנתה כליל והוא נעשה מסור לחלוטין לבאבא. שנים חלפו, וכנראה שגישתו של האיש ראתה חזיון כלשהו ששכנע אותה שיש לבנות מקדש לכבודו של באבא. והאיש הזה, בשמעו על כך, החליט לבנות מקדש גדול מעבר לשדה עליו בנוי ביתו מקום שבאבא נתן דארשאן. אולם כעת מה משמעותו של מקדש? בהודו, כפי שראיתם, ניצבים תמיד במקדשים פסלים של האלוהיות. וכך עלתה במחשבתו של האיש, שאם הוא חפץ במקדש לכבוד באבא, עליו להציב פסל של באבא בפנים. והוא כתב לבאבא וביקש את רשותו לבנות את המקדש ולהציב פסל בגודל טבעי בתוכו כך שכל האנשים באזור יזכו בחסד ברכתו של באבא בכל עת שיחפצו.

אני הייתי האדם שטיפל בהתכתבויות, ועניתי לאיש כי אין זה רעיון טוב, מאחר ובאבא בא כדי לבטל את כל הפולחנים, המנהגים והטקסים וכי המקדש היחיד שבו חפץ באבא הינו המקדש שבלב, או משהו בדומה לזה, אינני זוכר בדיוק מה כתבתי. אבל כתבתי משהו בדומה למה שאני אומר כאן. אולם תשובה זאת לא סיפקה את האיש. הוא חש שבאבא חפץ שהוא יבנה את המקדש הזה, והוא רצה לעשות זאת בקנה מידה גדול כדי שכל האנשים מהסביבה יוכלו לבוא ולכבד את באבא. כעת, בעת שאני הייתי כותב אליו, ומנסה לשכנע אותו לזוותר על הרעיון הזה, מדוע עשיתי כן? משום שבאבא רמז לי כי עלי לנסות ולשכנע את האיש לזוותר על הרעיון הזה. אולם נאסר עלי לומר: "באבא אומר שאל לך לעשות כן". וכך חשב האיש שאני מבטא את דעותיי, והוא התמלא בכעס עלי. אחרי ככלות הכל, מי אני שאומר לו מה לעשות? הוא סבר שאני, מכח עצמי, מנסה להתערב עם אהבתו לאלוהים. וכך הוא שב וענה לבאבא, ובאבא אמר לי לענות על המכתב בשמי, ואני ציינתי את העובדה שהדבר החשוב הוא לזכור את באבא בלבבנו, ולא הביטוי החיצוני של הערצה באמצעות מקדשים וכיוצא בזה. ואני זוכר שמכתביו היו מלאי זעם. הוא היה שב ועונה כי קל לי לומר כך, משום שאני חי במחיצתו של באבא. קל לשבת במחיצתו של באבא ולבקר את רעיונותיו, אולם אם נחליף מקומות, אם אני אסע לאנדהרא והוא יבוא לחיות עם באבא, אז הוא ירצה לראות מי יזדקק לתזכורת. אני שהייתי במחיצתו הפיזית של באבא עשרים וארבע שעות ביממה, משום כך יכולתי לדבר על זכירתו של באבא בלב. הבה נחליף מקומות, הוא הציע, ואז נראה מי יחפוץ בפסל. והוא התעקש והמשיך כי לאוהבי באבא יש תכשיטים שדמות באבא מוטבעת עליהם, שיש להם תמונות, וכי באבא הרשה זאת. למעשה, באבא אפילו ברך את התמונות, והורה להפיץ אותן. ומה היו אלה אם לא תזכורות של באבא, סמלים של נוכחותו של באבא. ופסל הינו דבר דומה, רק עוד יותר דומה לחיים וכן הלאה.

לבסוף הגיעה משלחת מאנדהרא כדי להעלות את הנושא בפני באבא במישרין, ובאבא העניק לבסוף את הסכמתו, בצירוף כמה תנאים שעל האיש היה לקיים. אינני זוכר את כל התנאים, אולם אני זוכר שהיה עליו לשלם עבור מלוא העלויות של המבנה מכיסו הוא, נאסר עליו לבקש אפילו פרוטה ממישהו אחר. האיש הסכים לכך מייד, וישנו סיפור ארוך על אודות כל מה שהתרחש וכל צירופי המקרים שאיפשרו לאיש לאסוף את הכסף בזמן. אולם זה סיפור אחר ולא ניכנס לזה עכשיו.

והתנאי השני היה שעל האיש להציג במקום בולט סידרה של כיתובים שבאבא הכתיב, מסרים המציינים את העובדה "אני נמצא כאן רק כשאהבתכם מביאה אותי לכאן", "פולחנים, מנהגים וטקסים חושפים אותי לרוחות הבערות הקרות, רק אהבת אמת חובקת אותי". כפי שאמרת, שכחתי מה שנאמר בדיוק, אולם קיים ספר, חוברת שהתפרסמה ומיועדת אך ורק לחנוכת המקדש הזה. בבקשה דווננה⁶, האם תוכלי למצוא עבורי את אותו גיליון מיוחד של דיוויה וואני⁷ (Divya Vani). ואותו איש הסכים. הוא הסכים לכל תנאי שבאבא דרש.

ומשעה שהרשות ניתנה, באבא התעניין בפרויקט. מאחר ואמור היה לעמוד שם פסל, הוא רצה שהוא יהיה עשוי היטב, כך שנוצר קשר עם הפסל הטוב ביותר בבומבי, והוא בא לפונה כשבאבא היה שם.

הבה נראה, המקדש נחנך בחודש פברואר 1963, כך שאלו היו בוודאי חדשי הקיץ של 1962 ואולי אפילו מוקדם יותר. והפסל הגיע ובאבא ישב שעות ארוכות בשעה שהאיש הזה ערך מדידות מדויקות לראשו של באבא מכל זווית אפשרית. ייתכן ואתם מודעים לדרך שבה הם מבצעים זאת, הם מודדים מכאן ולשם, ומשם לכאן, מדידות מדויקות ביותר, ואחרי הכל, הדבר הוא הכרחי. פסל איננו עניין דו מימדי, והם רצו שזה יהיה מושלם, וכך באבא ישב שם בסבלנות מרובה מאוד בשעה שכל המידות נלקחו. יציקת גבס נלקחה מידי ורגליו של באבא, ובסופו של דבר הושלם פסל ברונזה במימדים טבעיים של באבא יושב בכסא. מצויים צילומים בחוברת, ואתם יכולים להעבירה ביניכם אחר כך.

ואז החלה חליפת מכתבים ארוכה כיצד הם יחנכו את המקדש. האם עליהם לעשות טקסים וודיים ומאיזה סוג וכן הלאה וכיצד הם יתקינו את הצלם. באבא הורה לי לענות, ואני אמרתי כי אם הם חושבים שהם מתקינים צלם הרי שאין שום טעם בדבר, שכן נקודת המוצא שלהם שגויה. אני זוכר שכתבתי כי דמותו של באבא כשלעצמה היא הצלם האמיתי של אלוהים וכי שום צלם אחר לא יכול להחליף אותו. והיתה התכתבות רבה הלך ושוב. הכל מצוי שם, בגיליון המיוחד. אתם יכולים לקרוא אחר כך אם אתם חפצים בזה. אולם לבסוף הכל בא על מקומו בשלום וטקס חנוכת המקדש נערך. זה היה טקס גדול. אִדִי⁸ הלך לשם, המלכה של בארודה נסעה גם כן, בַּל נְטוּ (Bal Natu) נסע, באבא שלח רבים ממקורביו שייצגו אותו. באבא התייחס לכל זה ברצינות רבה מאוד.

הנה, נמצאה החוברת. תחילה קראי את שמונת הכיתובים משום שלדעתי הם טובים מאוד. קראי אותם לאט ובקול רם. תני את הכבוד הראוי למסרים האלה. אחד. "קרעו את המסך של טקסים ופולחנים ממוסדים ותמצאו כי אני הוא זה שאלין מתפללים⁹, התפילה עצמה והמתפלל". שניים. "לכסות תפילה פשוטה במעטה של טקסים ופולחנים הרי זה לחשוף אותי לרוחות הקרות של הבערות". רואים אתם, לכסות תפילה פשוטה במעטה של טקסים הרי זה כמו לחשוף את באבא לרוחות הבערות הקרות. מצויין. והבא אחריו. "לאהוב את אלוהים-באדם¹⁰ הרי זה לעבוד את אלוהים באמת".

"לגלות אותי כאן בִּמְהֵרֶסְטָאן.. (Mehersthan)" זה השם שניתן למבנה. אין לבלבל את זה עם מהֶרֶהֶסְטָאנה (Meherasthana). זה נמצא בהמירפור. זהו מהרסטאן. אני מתנצל, קראו זאת שוב.

"כדי לגלות אותי כאן במהרסטאן, חפשו במעמקי לבכם". רואים אתם מה באבא אומר. עד כמה שלא נחפש אחריו, הוא ימצא אך ורק בלב. אולם זהו המשחק שלו. הנה אתם, באתם מקצווי עולם כדי למצוא את באבא, וטוב שבאתם, אולם מה אתם מוצאים, אתם מוצאים כי באבא היה בלבבכם כל העת. האם זה ברור? הלאה. "מהרסטאן נבנתה עבורי באהבה, אולם אותי אפשר למצוא רק האהוב המביא אותי לכאן בלבבו". כמה נכון הדבר, כמה נכון. רק בעת שאנו מביאים אותו עמנו בלבנו, אנחנו מגלים אותו.

"כמו הלב, כך גם הבית; כמו העין, כך גם הדמות המצויה בתוך הבית".

"לב האדם שוכן תמיד במקדש הקדום ששימש לעבודת קדמונו של עולם¹¹".

אלו שבעה כיתובים, והאחרון?

"שום דבר לא יכול לאכסן את קדמונו של עולם אם אינו מאכסן את האהבה".

קראי את המשפט הזה שוב. "שום דבר לא יכול לאכסן את קדמונו של עולם אם אינו מאכסן את האהבה".

זוהי הסיבה מדוע באבא אמר כי הזרים השוכנים בלבבנו הם הדוחפים אותו החוצה, הזרים הם תאוות בשרים, כעס ותאוות בצע. על כל פנים, אלו הם הכיתובים. אתם רואים איך זה. אהבתו של האיש לבאבא הייתה כזאת שבאבא הרשה לו לבצע את תכניותיו ולבנות את המקדש הזה. למרות העובדה ששוב ושוב אמר באבא שהוא מתנגד לכל הדברים הללו, כי הוא בא לבטל את כל הפולחנים והטקסים, הוא הרשה לאהבת אותו איש להתבטא בצורה זאת. אולם באותו זמן, הוא הוסיף את המסרים הללו

כדי להדריך את האנשים אל האמת החבויה מאחורי מה שנגלה לעין. משום כך טוב שאותו איש בנה את המקדש כדי שבאבא ימצא את התירוץ להעניק לנו את המסרים האלו. והם עדיין שם, הם מוצגים בצורה בולטת על קירות המקדש. משום שאותו איש למד את הלקח וציית לבאבא במאת האחוזים. ומחמת צייתנותו ואהבתו, אנחנו בורכנו היום בשמיעת מסריו של באבא כפי שהוקראו לנו.

אכן, נמצאים כאן הרבה ילדים ברגע זה. אולם אין זה ולא כלום. כמדומני שבקיץ שעבר היו כאן כארבעים ילדים בו זמנית. ומדוע לא? טוב להם להיות חשופים לאווירתו של באבא בגיל צעיר כל כך. כמובן שאינך יכול להתארח במרכז הצליינים¹² אלא אם כן ילדך הינו לפחות בן שבע, אולם זהו עניין אחר לגמרי. מדי פעם מישהו שואל אותנו בקשר לכך, וקיימת לכך סיבה. אתם סבורים, חברים, שאנחנו ממציימים תקנות רק כדי לכפות את רצוננו עליכם, אולם אין זה כך. אף אחד לא אוהב חוקים, אולם הם הכרחיים. אם לכולנו היה שכל ישר, אם הייתה בנו מידה מסוימת של דרך ארץ כלפי חברים, הרי שלא היה צורך בתקנות. אולם אנו מגלים שלא תמיד אנחנו משתמשים בשכל הישר שלנו.

אתן לכם דוגמא. משפחה אחת אהבה מאוד את באבא. ובאבא היה חוזר ואומר להם לאהוב אותו יותר ויותר ועוד יותר. והוא היה עוקץ את הבעל ואת האישה את מי הם אוהבים יותר, אותו או את בן הזוג. באבא נהג לעשות זאת לעתים קרובות עם זוגות שהיו קרובים אליו. אני תמיד אומר כי באבא הינו אל קנאי מאוד. הוא תמיד מחפש לראות כי מקומו הוא הראשון בלב אוהביו. כמובן שכל זה נעשה לטובת האוהבים, אולם זהו עניין אחר.

באבא היה אומר לנו שרק אלוהים בלבדו הוא ממשי, אולם אין משמעות הדבר שהיה עלינו להתעלם כליל מהעולם. ראו כעת מה התרחש. האישה מתייחסת לדברי באבא ברצינות רבה ביותר והיא מנסה להקדיש את כל זמנה במחשבות על אודות באבא, זוכרת אותו, מתפללת אליו, במאמץ לאהוב אותו יותר ויותר. היא מקדישה יותר ויותר זמן בכל יום בחדר התפילה שלה, בחברתו של באבא.

כאשר מגיע הזמן שילדיה יוצאים לבית הספר, היא איננה נוכחת כדי לשלחם. היא איננה אורזת אוכל לילדיה או לבעלה כשהוא יוצא לעבודה. ובקצרה, היא מתעלמת ממשפחתה, אם אפשר לומר זאת, מחמת השתקעותה בזכר אלוהים. ובפעם הבאה שהיא מגיעה לבאבא, הוא אומר לה כי אהבתה אליו גורמת לו להיות מאושר מאוד. ואישה זאת הייתה מאוד מאושרת לשמוע זאת, ואז הוסיף באבא, "אהבתך אלי גרמה לי להיות מאושר מאוד, אולם ההזנחה שלך אותי העציבה אותי". "מה! כיצד אני מסוגלת להזניח אותך?!" היא שאלה, מאחר והיא חשבה שהיא משקיעה את כל זמנה במחשבות על אודות באבא ואהבתה אליו. "אני חושבת עליך כל הזמן", היא אמרה. "אכן", אמר באבא, "אולם אני שוכן גם כן בבעלך, אני שוכן בילדך, ואת מזניחה את באבא שבהם".

רואים אתם, אישה זאת עשתה בנאמנות כל אשר ביכולתה לציית לבאבא, אולם היא כשלה בשימוש בהיגיון הבריא, לדעת כי באבא לא יהיה שבע רצון אם היא תהיה מרוכזת אך ורק בו ותזניח את משפחתה לגמרי.

ומאחר ואין אנו משתמשים בשכלנו הישר, יש הכרח להשתמש בתקנות. אפשרו לי להביא בפניכם עוד דוגמא. בשנים הראשונות, לאחר שבאבא נטש את גופו, ואנשים החלו לבוא לכאן, לא היו לנו שום תקנות. אנחנו חשבנו, אנשים אלו אוהבים את באבא, הם ידעו כיצד להתנהג. אולם אנו ראינו אנשים הלובשים בגדים שהדהימו והרגיזו את אלו החיים כאן. אני לא מתכוון למאנדאלי – מה איכפת לי אם כולכם תלכו ערומים? – אולם אחמדנאגאר הינה קהילה שמרנית ביותר. התושבים לא היו מורגלים בזרים ובאופן חיייהם, והם לא הבינו שבארצכם אתם יכולים להתלבש ולהתנהג בצורה כזאת מבלי להביע כוונה מיוחדת בצורה זאת.

כמובן שגם אין זו שגיאתכם. אינכם מודעים למנהגים ההודיים, לדרכים ההודיות. אינכם יכולים לדעת ששום אישה הודית מכובדת תלך עם שיער ארוך חופשי, השיער חייב להיות תמיד אסוף וקשור בדרך כלשהי. אינכם יכולים לדעת זאת, ולכן מצאנו לנכון לייעץ לכם אודות מנהגינו במקום. אולם כיצד נוכל לפגוש כל אדם ואדם הבא לכאן, לקחת אותו הצידה ולהסביר להם את כל זאת? בשנים הראשונות יכולנו לעשות כן משום שלא רבים באו לכאן. יכולנו לעשות זאת ואכן עשינו זאת בשמחה. אולם המספרים נעשו גדולים כל כך עד שמצאנו שאנשים יכולים להיות כאן כמה ימים לפני שיכולנו לדבר איתם, וכך נראה כטוב ביותר ליידע את האנשים כשהם באו למשרד הקבלה.

אזי גילינו כי אנשים היו באים מבלי להירשם מייד. או שהם היו מטיילים תחילה ברחבי הודו, ומבלי להתכוון לכך הם היו מעוררים את חמת זעמם של התושבים. והם היו לובשים תגים וכפתורים של באבא, וזה היה מביא לבאבא שם רע. לכם הדפסנו דף מידע ושיגרנו אותו למערב כדי שתכירו את מנהגינו, את דרכינו, לפני שתגיעו. אלה אינם חוקים, אלו הן עצות ידידותיות, משום שידענו שלאנשים יהיה את השכל הישר להבין את המצב ולא יעשו את הדברים האלה. ואז גילינו כי אנשים מסוימים, לא רבים, אינני רומז זאת, אולם תמיד יהיו אחדים המחליטים כי דברים אלה אינם נוגעים להם, כי באבא היה רוצה שהם יתנהגו בטבעיות וכי אין זה אלא טבעי עבורם להתנהג ככה. ולפיכך, כדי לחסוך ממכם עוגמת נפש, אנו הפכנו עצות והמלצות אלו, לתקנות. והתרחשו בעיות בימים הראשונים; אינני סתם זורק מילים אלו.

אחדים מכם שהו כאן באותם ימים, ואתם יכולים להבין מה שאני אומר. אולם זוהי האמת. המצב הגיע לנקודה כזאת שהילדים נהגו לזרוק אבנים על אוהבי באבא כשהם פסעו בחוצות העיר. סארוש¹³ נאלץ להתערב ולדבר עם מפקח המשטרה כדי לבקש הגנה על אוהבי באבא. אתם לא התגוררתם כולכם במרכז הצליינים, זה לא היה

קיים עדיין, והאנשים נהגו לשהות לבדם בעיר באותו זמן. ובעיות אכן צפו. נשים הושפלו, והפכו מטרה להצעות מגונות כשהן פסעו בשוק, ולפיכך הפכנו זאת לחוק שעל הנשים נאסר ללכת לבדן בעיר. מדוע? לשם הגנתכם. זה מה שאני מנסה להסביר לכם. תקנות אלו נוצרו לא משום שמישהו אהב לחוקק חוקים, אלא כדי שיהיה לכם נוח יותר לבוא ולא להיות מוטרדים, כדי שתוכלו לבוא ולחשוב רק אודות באבא. למענכם נוצרו התקנות האלו.

ואותו הדבר נכון בנוגע לתקנות הנוגעות בילדים, שהם חייבים להיות מעל גיל שבע. משום שבאבא עצמו תיקן תקנה זאת. באבא היה רגיל לערוך כנסי דארשאן¹⁴ גדולים ואנשים היו מביאים את ילדיהם. היה זה טבעי שמשפחות שלימות יבואו. ראיתם זאת בסרטים, אמהות מניחות את עולליהן על כפות רגלי באבא. ושמעתם את הסיפור על אודות הנאזאר¹⁵ של באבא. הסבר נפלא זה של באבא ניתן משום שאישה הביאה את תינוקה כדי שיקבל את הדארשאן של באבא. אולם אז, כשתיכנו את התוכנית לשנת 1969, אמר באבא כי על האנשים לא להביא ילדים מתחת לגיל שבע. מדוע? משום שהדבר היה גורם לאי נוחות. זה היה מפריע להורים וזה היה מפריע לאחרים גם כן. באבא חפץ שהאנשים יהיו מרוכזים רק בו.

כמובן, הורים אחדים באו ואמרו שאינם יכולים להיות מרוכזים כאן משום שהם חושבים כל העת על ילדיהם שנשארו בבית. הרי זה טבעי. אותו הדבר היה מתרחש שוב ושוב עם באבא. אנשים היו באים אולם מוחם היה עם משפחותיהם שבבית, עם עסקיהם, או כל דאגה שהייתה מטרידה אותם. אולם באבא לא חפץ בכך. הוא חפץ שאנשים ישאירו הכול מאחוריהם ושיחשבו רק אודותיו כשהייתה בידיהם הזדמנות הפז להיות במחיצתו. באבא נהג לומר לאנשים, "אל תדאגו למשפחותיכם, חישובו רק אודותיי ואני אדאג למשפחותיכם בעבורכם".

ושמענו סיפור אחרי סיפור מאנשים שחוו זאת. אנשים שהיו להם כל כך הרבה בעיות בבית כשעזבו, אולם הם מסרו את הכול לבאבא ובאו לכאן וכשחזרו הבית גילו שבאבא דאג לכל העניינים יותר טוב ממה שהם היו מסוגלים לעשות.

האם סיפרתי לכם את הסיפור מהזמן שבאבא הזמין את אחד מאוהביו להיות עימו? אותו אדם אהב את באבא אולם באותו זמן הטרידו אותו כל כך הרבה דאגות עיסוקיות כך שהוא חש שאיננו יכול להעיז ולעזוב את עיסקו. והוא לא בא. כשראה אותו באבא בפעם נוספת, הוא שאל מדוע האיש לא בא כאשר הוא נקרא, והאיש הסביר מדוע. באבא אמר, "אני הוא אלוהים. אני מנהל את כל הבריאה, ואיך סבור שאני מסוגל לדאוג לעסק קטן כמו שלך ליום או יומיים כשאתה עימי?" שמענו אינספור סיפורים של אנשים שבאו לכאן ללא בני זוגם, בעת שהבעל או האישה נאלצו להישאר בבית, משום שלא היה מספיק כסף, או שמישהו נאלץ להשגיח על הילדים, וזה שבא לכאן חש לעתים ברגשי אשמה, הצטער שכן הזוג נשאר מאחור ולא חווה כאן את האווירה סביב באבא, וכאשר שבו גילו כי בן הזוג ראה את באבא, או חש בנוכחותו יותר ממה שחש זה שהיה נוכח.

אולם בבקשה, למען השם, אל תשובו הביתה ותספרו לכל אחד כי ארוץ' אומר כי עלינו לשכוח את כל אחריוותינו, לבוא להודו ורק לחשוב על אודות באבא. אין זה כך. אולם כשאתם כאן, עליכם לנסות ולהתרכז רק על באבא. איזו תועלת תצמח לכם אם תחרדו כל הזמן למשפחתכם? דאגתכם אודותיהם לא יעזרו להם, להיפך, לא רק שזה לא יעזור למשפחתכם, אלא גם ימנע מכם לקבל את מה שבעבורו נסעתם את כל המרחק הרב הזה, מגע אישי עם אהובכם האלוהי. באבא נהג לצטט את חפיז, "אם הינך חפץ שאהובך האלוהי יהיה נוכח, אל תשכח את עצמך". באבא נמצא כאן תמיד, אנחנו הם אלו הנעדרים. ודאגה היא אחת מהסיבות העיקריות הגורמות לנו שלא להיות נוכחים. ובין אם אנו דואגים לילדינו שם בבית, או שאנו דואגים לילדים שהבאנו עימנו, אנו משכיחים את נוכחותו של באבא מעצמנו.

ומשום שהם עלולים להוות הפרעה, באבא עצמו ביקש שלא להביא ילדים מתחת לגיל שבע. לא הפכנו זאת לתקנה, אולם כשנשאלנו, היינו מיידעים את האנשים לרצונו של באבא. בכל זאת אנשים רבים היו מביאים ילדים רכים, ומה מצאנו? ששוב ושוב ראינו שהילדים חלו, הם לא היו מורגלים באוכל, למזג האוויר; הם התמלאו בעקיצות יתושים, הם היו אומללים, והם בכו וביקשו לשוב הביתה לאמריקה. זאת הסיבה מדוע הפכנו זאת לתקנה עבור בני המערב הבאים למרכז הצליינים. לא שיש לנו משהו נגד ילדים, או שכל הילדים מהווים מיטרד. כל ילד יכול להיות כאן, אבל זה קשה הרבה יותר עבור הילדים מארצות המערב. קיימים כאן כל כך הרבה דברים שקשה להם להתרגל אליהם. אין להם את הדברים שהם רגילים אליהם, אין להם את המשחקים, את הטלביזיה, זאת לא בעיה, אולם אין הם יכולים להתרחץ בכל יום, אין מקלחות חמות, האוכל שונה כל כך, קשה להם לישון בלילות, והם מקבלים שילשולים, או שחומם עולם, והם עצבניים ורגזנים. אולם ההורים אינם חפצים לעזוב והם באים ויושבים באולם המאנדאלי ואין לילדים מה לעשות אלא רק לשבת בחוץ ולהשתעמם, או להתרוצץ ולעורר המולה, משום שאין כאן מגרש משחקים. כאת המקום הזה מהווה מעין בית אבות.

אנחנו כולנו הפכנו לחולים גריאטריים. התקנו נדנדות, אולם נדרש יותר מכך כדי שילדים פעלתניים יהיו שבעי רצון. וגם אז, כמה פעמים בא לכאן ילד כשדמעות בעיניו משום שהם חטפו מכה. איננו מסוגלים להשגיח על הילדים כיאות. בקושי אנחנו מסוגלים לדאוג לעצמנו בימים אלו. בסופו של דבר מישהו נדיב לב ייקח אותם במעלה ההר, או ישחק עימם במשחק, אולם בינתיים תיווצר הפרעה די רצינית. וגם צליינים אחרים יתלוננו על כך.

ודוקטור גוֹרָר תהיה מודאגת משום שהיא זאת שתצטרך לטפל בילדים, לדאוג לבריאותם. למרות שהיא עמוסת עבודה במרפאה ואין לה זמן לדברים כאלה, בכל זאת אנשים פונים אליה. הם יכולים לפנות בקלות לרופא בעיר, אולם הם יפנו אליה ויאמרו, "ילדי חולה, מה אוכל לעשות?" וכולכם יודעים איזה לב רך יש לגוהר. כבר מוטל עליה משא כבד משום שלא רק שהיא מנהלת את המרפאה, אלא גם דואגת להנהלת הבית. עליה לדאוג לכל כך הרבה דברים, היא מטפלת בכל המאנדאלי, ותאמינו לי שאין זו משימה קלה. כעת כולנו זקנים וחולניים. אחד מאיתנו איננו מסוגל לאכול דבר מסוים משום שזה מעצבן את קיבתו, והשני איננו מסוגל לאכול דבר אחר משום שזה גורם לו לעצירות, זהו למעשה בית אבות יותר מאשראם, וגוהר המסכנה הינה זקנה בעצמה, אולם היא דואגת לכולנו, הוא מטפלת במשק הבית, היא מזמינה מצרכים, היא משגיחה במה שדרוש תיקון וכל הלאה וכן הלאה, והיא מנהלת את המרפאה ונפגשת עם אוהבי באבא כשהם באים, ובנוסף לכל זה אוהבי באבא פונים אליה ומבקשים שתטפל בהם. לדברים פשוטים, לאספירין או סוכריות שיעול. כל זה זמין במרכז הצליינים. אולם אנשים אומרים לנו, "גוהר טיפלה בבאבא ולכן אנו רוצים שתטפל בנו גם כן". וזוהי האמת. הטיפול של דוקטור גוהר הינו שונה. גם תושבי הכפר אומרים זאת. לא מחמת שהיא רושמת תרופות שונות אולם בגלל שהיא מטפלת בכל חוליה באהבה שכזאת. אולם זה באמת כבר מוגזם. ולכן אנו אומרים שבהחלט תפגשו את דוקטור גוהר, שבו עימה, השתתפו באהבתה לאהובה האלוהי, מהר באבא, אולם אל תפנו אליה עם בעיותיכם הרפואיות. נמצאים כאן כל כך הרבה רופאים ואחיות, החיים כאן כתושבי קבע, יש כאן אלופאטים, הומאופאטים, כירופרקטורים, ורופאים מכל הסוגים שישמחו לטפל בכם. ואפילו יש להם שעות קבלה לפגישות ובמקרי חירום אפשר לפנות אליהם בכל עת. אם כך היכן הוא הצורך להעמיס עוד על דוקטור גוהר? כמובן שהיא תכעס עלי אם היא תגלה שאמרתי זאת. זהו השכל הישר ככלות הכול. זה כל מה שאני אומר. אם נשתמש בשכלנו הישר, לא נזדקק לתקנות. אין לנו שום דבר נגד ילדים, להיפך, אנחנו אוהבים ילדים. באבא אמר לכולנו שעלינו להיות בדומה לילדים, לא ילדותיים. ובאבא אהב ילדים, ילדים ואנשים מכובדים מבוגרים עם זקנים ארוכים.

אכן, שמחה רבה היא כשהילדים מגיעים. הם כל כך תמימים, כל כך טהורים. ואנחנו לומדים לא מעט מהם. אני זוכר שיום אחד מאני סיפרה את הסיפור על אחייניתו של באבא, שבאה ושאלה את באבא שאלות. היא לא יכלה להבין מדוע, מאחר ובאבא הוא אלוהים, הוא איפשר לברוא יצורים נוראים כמו עקרבים נחשים ולטאות. היא סבלה מחרדה אמיתית מהיצורים האלה, היא לא יכלה לסבול אפילו את מראיהם, ולפיכך כשהיא שאלה את באבא על הדברים הרבעים שבעולם, זאת הייתה הדוגמה הטבעית שבה היא השתמשה. זאת הייתה הדוגמה של ילד. מבוגרים שואלים מדוע יש סבל, מדוע קיימות מחלות, למה פורצות מלחמות, אולם ילדה זאת חפצה לדעת מדוע איפשר באבא יצורים מתועבים כאלו.

באבא התבונן בה וציין עד כמה יפה היא, ואכן זאת הייתה האמת, היא הייתה יפהפייה. ואז באבא המשיך, "ובכל זאת, בכל בוקר כשאת הולכת לשירותים, האם לא נפלט מגופך ליכלוך? את יפהפייה, אולם בכל יום את מייצרת לכלוך כזה שאינך חפצה שיהיה לך שום קשר עימו. האין זה כך?" והילדה הסכימה. "אותו הדבר נכון לגבי", ענה באבא, "הבריאה נבעה ממני, ולמרות שאת רואה אותי כיפה ואוהב, נבעו ממני דברים מסוימים שנראים לגביך כמו לכלוך, שאת חפצה למנוע כמו הליכלוך שנפלט ממך, הגם שאת יפה. ובגלל שהלכלוך נפלט ממך את יכולה להיות יפה ובריאה."

ותשובה זאת הניחה את דעתה של הילדה. זה נראה לה הגיוני, היא יכלה להבין זאת והיא הייתה מרוצה. מאני סיפרה סיפור זה יום אחד באולם המאנדאלי, ויום אחד שהתה עימנו ילדה קטנה. והרהרתי איזה סיפור כדאי לספר לה. ידעתי שהיא איננה מעוניינת בדיונים מעמיקים על אודות הרצון החופשי, או רמות התודעה, וסיפורה של מאני הזכיר לי סיפור אחר הקשור באחייניתו של באבא, וחשבתי שילדה קטנה זאת, מאחר והיא הייתה באותו הגיל כמו אחייניתו של באבא בזמן שהותה כאן, תהייה מעוניינת לשמוע. וכך סיפרתי כיצד אותה אחיינית התבוננה בתמונה של באבא ושאלה מדוע לעתים קרובות רואים בתמונות מעין הילה סביב באבא, אולם בחיים הממשיים ההילה הזאת איננה קיימת. באבא ענה, "באמצעות עיניך את מסוגלת לראות את ההילה שבתמונה, אולם דרושה עין מסוג אחר, - ובאבא הצביע לעבר מצחו, - "כדי לראות את ההילה בחיים הממשיים. לו היית מסוגלת להתבונן בי עם אותה עין, היית רואה הילה סביבי."

לא הספקתי לסיים את הסיפור הזה, והילדה קמה ואמרה, "כן", אמרתי, "את יכולה לראות זאת בתמונה, אולם אין זו הילה ממשית". "לא, לא", אמרה הילדה, "בכל עת שאני הולכת לקבר אני רואה הילה סביב מצבת השיש של באבא". "את רואה?" שאלתי, משום שהדבר היווה חדשות עבורי. מעולם לא ראיתי הילה שכזאת. ולפיכך שאלתי אותה שאלות רבות, כשאני חושב שזהו פרי דמיון ילדותי, אולם היא הייתה בטוחה בעצמה. הצעתי שאולי זה היה אור השמש מהדלת, או שהיא סתם ראתה אור המשתקף בתמונה של באבא שמאחורי מצבת השיש, אולם היא עמדה בדעתה, היא אמרה לי היכן היא עמדה וכיצד נראה האור סביב השיש וכן הלאה וכן הלאה, והיא הייתה די מופתעת משום שהיא סברה שכולם רואים את האור הזה.

וזה היה לקח טוב עבורי שלא להמעיט בערכו של באבא. לא להניח שמחמת שלי לא הייתה חוויה מסוימת באבא איננו עשוי להעניק זאת למישהו אחר. בלתי אפשרי להגביל את באבא. ומאותו זמן ואילך, שמענו סיפורים רבים כאלה, ונראה כי באבא מתגלה לעתים מזומנות בפני הצעירים בדרכים שלא ידענו אותן. שמעתם על אודות

שתי הנערות שנהגו לערוך מסיבות תה ובאבא היה משתתף. הם היו רואת את באבא ממש איתן באופן גשמי, משחק איתן. קיימים כל כך הרבה סיפורים כאלה, וזה עוזר לי להבין מעט את כוונותיו של באבא כשהוא היה אומר שעלינו להיות כילדים אבל לא ילדותיים. מכוח התמימות והטוהר של הצעירים, הם ראו את באבא בדרכים שאנו לא ראינו.

אולם לא כל הצעירים. לפני כמה ימים הייתה כאן ילדה שישיבה לצידי. נראה היה שהיא חפצה לשאול אותי משהו אולם היא הייתה ביישנית מדי. כשפניתי אליה ואמרתי, "האם את חפצה לשאול משהו?" היא רק השפילה את מבטה והנידה את ראשה, אולם חשתי שיש משהו המטריד את מנוחתה. כך כאשר כולם יצאו לארוחת הצהרים נשארתי מאחור ושאלתי אותה שוב אם יש משהו שהיא חפצה לשאול, והיא אמרה, "ארוץ", אם אלוהים שרוי בכל מקום, מדוע איננו יכולים לראות אותו?" מה אני מסוגל לענות? זאת הייתה שאלה טובה, ולא הענקתי לה שום מחשבה לפני כן. מה יכולתי לענות לה? והיא הייתה רצינית מאוד, לא יכולתי לתת שום תשובה חמקנית, היא באמת חפצה לדעת. ובכן באבא בא לעזרתי וגרם לי לומר, "הרי זה משום שרשמנותו הינה אינסופית".

"למה אתה מתכוון? כיצד יכול אתה לומר שהוא מלא רחמים כשאני חפצה לראות את באבא ואינני רואה אותו?" אמרתי, "אכן, זוהי האמת, אולם האם את באמת חפצה לראות אותו? כשתחפצי באמת לראות אותו, אכן תראי, אולם עד אז יראה הדבר כחטטנות מצידו. ומשום שהוא מלא רחמים, אין הוא חפץ להפר את פרטיותך".

"אכן, חפצה אני לראותו יותר מכל דבר אחר בעולם", היא ענתה, "כיצד יכול הדבר להראות כהטרדה?" "ובכן, נסי לחשוב", אמרתי, "חשבי על כל הפעמים שבהם ייתכן ועשית דברים שאולי מוטב היה אם לא היית עושה אותם. נניח שלהוריך היו סוכריות טופי – האם את אוהבת סוכריות טופי?" והיא אמרה שכן, ואז אמרתי, "נניח שהוריך שמו סוכריות בצנצנת והתפתת לקחת אחת מהן, מה את עושה, האם את לוקחת אחת כשהוריך נמצאים בחדר?"

"כמובן שלא", היא אמרה, "אחכה עד שאף אחד לא יהיה בסביבה, כשאף אחד לא יוכל לראות אותי, ואז אקח אחת".

"ומה יהיה", אמרתי, "אם באותו רגע יופיע באבא בפניך, מה אז, כיצד תחוש?"

"אתמלא במבוכה", היא אמרה.

"זה הדבר שאליו אני מתכוון", עניתי. "את תתמלאי במבוכה, זאת תהיה הטרדה מצידו של באבא להתערב בפרטיותך באותו רגע. ובמהלך היום אנו עושים דברים וחושבים על דברים שבאמת לא היינו חשים בנוחות לעשותם במחיצתו של באבא. אני עשוי לשבת כאן ולחשוב כמה נעים יהיה לראות את באבא, ייתכן ואתגעגע לראותו, אולם ממש ברגע השני איזו מחשבה קלוקלת תחלוק במוחי ואם באבא היה מופיע בדיוק באותו רגע הייתי מתמלא במבוכה רבה. לפיכך, מחמת רשמנותו, באבא מגביל את עצמו. האמת היא שהוא ממש משתוקק להתגלות. הוא משתוקק לאפשר לך לראותו יותר משאת משתוקקת לראותו, אולם הוא מתאפק מרוב רשמנותו כלפיך, ועבור כולנו, משום שהוא יודע שאנחנו לא רוצים באמת לראותו. או שאנו חפצים לראותו, אולם רק לדקה או שתיים, איננו חפצים שהוא יהיה בפנינו בכל עת. לפיכך, עד שנהיה מוכנים לרצות באמת את רעותו, עד אשר נחפוץ לראותו יותר מאשר לחטוף את סוכריית הטופי הזאת, או להתענג על מחשבה מגונה, עד אז, מחמת רשמנותו האינסופית, הוא מונע מאיתנו את המראה הזה".

זה מה שאמרתי לאותה ילדה קטנה. אינני יודע אם זה הניח את דעתה אם לאו. אולם לאחר מכן חשבתי שזאת הייתה הנחה טובה שבאבא העניק לי. ולזה אני מתכוון כשאני אומר שאנחנו לומדים כל כך הרבה מהילדים. לא חשבתי על זה מקודם, אולם מחמת השאלה של אותה ילדה קטנה, באבא העניק לי את הנימוק הזה. האם זה נראה לכם? מה אתם חושבים?

סיפרתי לכם לפני כמה ימים כיצד באתי אל באבא, ואתם זוכרים שאמרתי, "בחסדך הכול אפשרי". אין לי מושג מה שם את המילים האלו במוחי. כפי שאמרתי לכם, לא הייתי שוחר רוחניות. אין זה מטבעי להתרוצץ ולחפש אחר כל אדם שיש לו שם כבעל מעמד רוחני. אהבתי את העולם יותר מדי מכדי שאפנה לזאת. מה שעניין אותי היה ספורט, או ללכת לסרטים עם חברים, או לערוך מסיבה. כפי שאמרתי לכם, מימי הראשונים, כבר מהיותי תינוק, הייתי זלזלן. אולם החיים בהודו היו כאלה שכבר על ברכי אמותינו למדנו סיפורים על אודות הקדושים. שמענו סיפורים רוחניים, וזה היה מוטבע בנו שעלינו להתנהג באופן מסוים עם זקנינו, עם בעלי הסמכות, ועם אלו שהעולם רואה בהם אישיות רוחניות. ייתכן וזוהי הסיבה, כשבאבא שאל אם אוכל להצטרף אליו לצמיתות, נפלט מפי, "בחסדך הכול אפשרי".

אולם במהלך השנים במחיצתו של באבא, למדתי דבר אחד וזה שבחסדו הכול אפשרי. עם באבא גילינו שהאפשרי נהיה בלתי אפשרי, אבל הבלתי אפשרי נהיה לאפשרי. סיפרתי לכם כבר על "החיים החדשים", כיצד ביקשנו מאנשים זרים לגמרי לקנות כרטיסי רכבת לחבורה של עשרים איש, והם היו נענים ללא היסוס. או שהיינו מבקשים ממישהו לדאוג לאוכל עבור החבורה שלנו בתנאי שהם לא יבואו לבקר אף פעם או שינסו לראות את האנשים אותם הם משרתים. והם היו נענים ברצון. עבור אנשים כמו קאיובאד, או דוקטור דשמוק, זה היה מובן מאליו. אולם אלו לא היו אנשים רגילים. הגם שדשמוק היה באנגליה וקיבל את תואר הדוקטור שלו, למרות שהוא היה פרופסור בנאגפור וראש הפקולטה לפילוסופיה, הוא לא היה איש רגיל. הייתי אומר שהוא היה איש תמים ביותר.

השמעתם כיצד דוקטור דשמוק הגיע אל באבא? הוא היה באנגליה באותו זמן. הוא השתלם בלימודיו. אתם יודעים שהוא היה פילוסוף גדול, והוא שהה באנגליה ללימודיו המתקדמים, עבור הדוקטורט שלו. והוא ראה מודעה המבשרת שכבוד המורה המושלם מהר באבא מגיע והוא חשב, בהיותו פילוסוף, שעליו לבוא, והוא עשה כן וראה את באבא והתאהב בו בצורה מטורפת.

הוא שב להודו, אל מקום מושבו, שהיה גם מקום ביתי. הייתי סטודנט באותו זמן. דשמוק היה מרצה במוריס קולג', ואני למדתי בקולג' המדעים. כעת, באותו זמן לא היו אוהבי באבא רבים. כנראה שהוא התכתב עם אחד מהמאנדאלי כששהה באנגליה, ייתכן ועם צ'אנג'י, ונאמר לו שבזמן שיהיה בנאגפור עליו לפנות לקולג' מארי ומשפחת ג'סוואלה תספר לו עוד על מהר באבא. וכך דשמוק הופיע ופגש את אימי, והוא סיפר לה על רמות התודעה, אתם יודעים כיצד הפילוסופים מדברים, כיצד הוא ראה את באבא בספירה הערטילאית ובספירה הנפשית ומה לא; לא היה לי שום מושג מה משמעות הדברים. ואז אימי סיפרה לו על הזמן שהיא בילתה עם באבא, וזה היה יום מוצלח לשניהם.

אולם אז, בשעה שדשמוק ישב כאן, הוא מעיף מבט ורואה את הצילום הזה של באבא. בדיוק כמו זה התלוי כאן על הקיר ליד כיסאו של באבא, המתאר את באבא יושב עם מטפחת קשורה לראשו. ודשמוק יושב ומתבונן בזה, ומתבונן בזה, וזו הייתה דרכו, הוא היה שוכח את עצמו כשהתבונן באבא, והוא אמר, "אני אוהב מאוד את התמונה הזאת, האם יש לכם העתק ממנה?" אימי אמרה שלא. באותם שנים, 1931, 1032, היו מעט מאוד תמונות של באבא. "אולם אתה יכול לקחת את זה לצלם והם יכולים לעשות העתק עבורך". ממש באותו רגע שבת מבית הספר ואימי אמרה, "ארוץ", תביא את התמונה הזאת". ובכן קמתי והורדתי את התמונה, ואימי אמרה, "זהו דוקטור דשמוק", וברכתי אותו שכפות ידי צמודות, ואז היא אמרה לי לתת את התמונה לדוקטור דשמוק, שהיה מאושר מאוד. הוא הבטיח להכין העתק והחזיר אותה מהר ככל האפשר, ואז הוא הלך לדרכו.

יום או יומיים חלפו להם, ואימי מקבלת מברק מבאבא האומר, "מדוע גרשת אותי מביתך?" ובכן, אימי לא הייתה מסוגלת להבין זאת. "גרשתי אותו מביתנו? מה עשיתי?" והיא הצטערה מאוד בחושה שעשתה משהו נורא, אולם היא לא הצליחה להבין מהו הדבר. כמה ימים היא הייתה מוטרדת ומדוכאת מהמברק הזה. מדוע באבא אמר זאת? "כיצד גרשתי אותו?" אולם יום אחד ביושבה בחדר האורחים – זה היה חדר גדול, גדול יותר מחדר זה – והיא נוכחה לדעת שמשהו חסר על הקיר והיא חשבה לעצמה, "משהו היה תלוי שם. מה זה היה? ואז היא נזכרה בתמונה, והיא חשבה, "אולי זה מה שבאבא מתכוון אליו". וכך כשחזרתי מבית הספר הביתה היא אמרה לי, "ארוץ", לך ומצא את דוקטור דשמוק ותבקש ממנו שישב את תמונתו של באבא. בין אם הוא הכין העתק בין אם לאו, אנא קח את התמונה ותביא אותה חזרה".

וכך עשיתי. בינתיים הכין דשמוק העתק ובהוקרה רבה הוא החזיר את התמונה, ונתתי אותה לאימי, שהשיבה אותה אל הקיר. זה עדיין נמצא ברשותה. מאז ועד היום היא שמרה על התמונה, והיא תלויה עתה בתא מגוריה הצר בבית בינדרא.

יום אחד כשבאבא הגיע לבית בינדרא – כיוון שזה היה מנהגו, הוא נהג לבקר שם בכל עת שחש כך, - הוא התבונן בתמונה זאת ואזי פנה אל אימי ואמר "הבה

נערוך את טקס הארטי". וכולם ערכו את הארטי לפני התמונה וכשסיימו, באבא עצמו ביקש דארשאן מהתמונה, כשהוא משתחוה לרגליו. באבא אמר, "אני ממש אוהב את התמונה הזאת. בתמונה זאת אני מתואר כפי שאני באמת". וכמובן שאימי סיפרה לבאבא את הסיפור כולו על דשמוק והמברק.

היודעים אתם שהודות לדשמוק יש ברשותנו את העותקים המקוריים של **אוצר חכמת האדם** (The Discourses). הוא היה האדם שאסף אותם. הוא היה פילוסוף גדול, אולם הוא היה תמים לגמרי ופשטני כשהדבר נגע לבאבא. במהלך הרצאותיו באוניברסיטה, תלמידיו התרגלו כי מידי פעם הוא היה נעצר ונועץ מבט בספר שהחזיק עימו. באופן טבעי החלו הסטודנטים לתמוה, מהו הדבר? במי הוא מתבונן בשקיקה כזאת? וכך אחד מהם הצליח להתחמק והסתתר מאחורי דשמוק. בפעם הבאה שהוא עזר, פתח את הספר והתבונן בו, התלמיד התרומם והציץ מעבר לכתפו, ומה הוא ראה? הוא ראה שבספר יש צילום, צילום של פנים יפות עם שיער ארוך גולש, וכך הוא הודיע לכולם שלפרופסור יש חברה. כמובן שזאת הייתה תמונתו של באבא, אולם התלמידים לא ידעו זאת.

יום אחד הגיע לכאן אחד מתלמידיו הראשונים. הוא היה שופט מחוזי בדימוס ובא לכאן וסיפר לנו את הסיפור הזה. הוא סיפור שלעיתים נהג דשמוק לקחת את כיתתו לטיול. ותוך כדי הליכה הוא היה מרצה על פילוסופיה. ובכן באותו יום הם פסעו ברחבי השדות והגיעו אל משק חקלאי קטן שעל קירותיו היו מודבקים עיגולים עשויים מצואת פרות. האם ראיתם זאת? כאן הנשים אוספות את הפרש והן מכינות ממנו עיגול גדול, ואז הן מדביקות אותו על צד הקיר כדי שיתייבש. כשזה יבש היטב זה משמש לבערה. בכל אופן, זהו מראה שכיח בהודו, והכול מודעים לכך. אולם דשמוק עזר והתבונן במשק הזה, שקוע בהירהורים עמוקים.

הנערים התבוננו, אבל הם לא יכלו לראות שיש שם משהו שגרם להגיגים העמוקים האלו, וכך הם עמדו וחיכו לשמוע את הרעיון הפילוסופי המעמיק שעלה במוחו של הפרופסור. לאחר זמן מה, נעור דשמוק משרעפיו, פנה אל הנערים ואמר, "אני תוהה כיצד הפרה יכלה להפריש את צואתה ישר על הקיר?" זה היה סוג האיש שהיה דשמוק. למרות שהוא חי בעולם, לא רק שהוא לא היה שייך אליו, אלא שכנראה הוא לא היה מודע לרובו.

וכך יום אחד החליט באבא להשתעשע קצת עם דשמוק. דשמוק לא התגורר עמנו, אולם הוא בא בכל הזדמנות שאיפשרו לו הפגרות מבית הספר. ובזמן זה, כשהוא בא היה זה האחד באפריל, ואז באבא, מדעתו הוא, החליט למתוח את דשמוק. מישוהו הביא לבאבא סל גדול של פירות או משהו כזה, עטוף יפה וקשור בסרט. וכך באבא ביקש ממני להביא את הסל עם נייר העטיפה, הסרט וכל מה שהיה שם, אולם במקום פירות, הוא אמר לי להביא אבן גדולה ולהניחה בפנים, ואז לעטוף אותה כדי שזה יראה כמו איזו מתנה מכובדת.

באבא אמר לנו, "כשדשמוק יבוא, אנחנו ניתן לו את המתנה". וכולנו חשבנו שזה היה רעיון נפלא. זה נראה כבדיחה מוצלחת, וכולנו ציפינו בכיליון עיניים לבואו. זו הייתה הדרך שבה מצאנו לעצמנו מעט בידור. לא התבוננו בטלביזיה או צפינו בסרטי וידאו כמוכם. איננו הולכים לסרטים או שיש לנו משחקים מוכנים להשתעשע עימם, כך שנהגנו להתבדר באמצעות תעלולים בלתי מזיקים כאלו. למשל, הבה נאמר שלאובה¹⁶ יש רגשות עמוקים עבור איראן; אני עלול להגניב הערה עוקצנית על איראן בנוכחותו. אתם מכירים את מזגו של אלובה. הוא יתפרץ, "מה אמרת?! מה זה הדבר הזה אודות איראן?!" וזה היה מקור השעשועים שלנו.

ובכן דשמוק מגיע והוא מברך את באבא בהדרת כבוד רבה, משתחוה לבאבא, ואז יושב לרגליו. אזי באבא מציע את המתנה לדשמוק בפאר רב, ודשמוק מקבל אותה בתודה עמוקה, מניח אותה לצידו ואז הוא המשיך לשבת שם כשהוא מתבונן בבאבא בהערצה. באבא מחווה, "האם לא תפתח אותה?" "יש לנו מספיק זמן לכך, לאחר שתפרוש למגורי הנשים", ענה דשמוק שפשוט ישב שם ובהה בבאבא. רואים אתם, כל החודשים שהוא היה מרוחק הוא התגעגע להיות במחיצתו של באבא, ולבסוף כשההזדמנות הגיעה, הוא לא רצה לאבד אפילו שנייה בהתבוננות במשהו אחר פרט לפניו של באבא.

כעת באבא איננו יודע מה לעשות. הוא אלוהים, הוא יודע הכול, אולם אין הוא יודע כיצד לשחק את ההלצה עם דשמוק. אם דשמוק ימתין עד שבאבא יעזוב והמאנדאלי יתפזרו לעיסוקיהם, איפוא תהיה קורת הרוח? באבא איננו חפץ בכך. ובכן הוא שולח אלי מבט ומתווה אלי מחווה קלה, כדי שאתחיל לעקוץ את דשמוק. "דוקטור", אני אומר, "האם זוהי הדרך להוקיר את מתנתו של באבא, כשאתה מתעלם ממנה לגמרי?"

"אינני מתעלם ממנה", מתעקש דשמוק, "אולם מדוע אני תשומת לב למתנה כשאהובי האלוהי שהעניק לי אותה נמצא כאן מולי?"

כעת גם שאר המאנדאלי איבדו את סבלנותם ורצו לראות את דשמוק פותח את זה, וכך גם הם התחילו ללחוץ עליו לפתוח אותה. אולם למרות שהם התחננו שיפתח אותה מייד, הוא מתעקש לחכות. מישוהו אומר, "דוקטור, אינך חפץ לראות מהו הדבר?"

ודשמוק אומר, "העובדה הבלבדית שאהובי האלוהי זכר אותי הינו הדבר היקר ביותר. אין זה משנה מהי המתנה".

ובכן אני מנצל את ההזדמנות ואומר, "אתה אומר שלא איכפת לך שבאבא התאמץ כל כך לבחור משהו מיוחד בשבילך? מהו חוסר הנימוס הזה? האם זוהי הדרך להוקיר את אהובך האלוהי כשהינך אדיש כל כך למתנתיו?" וכן הלאה וכן הלאה. ושערו בנפשכם שכל אותו הזמן באבא מזרז אותי בחשאי להמשיך, מחווה שעלי לשלוח אליו עוד עקיצה ועוד אחת עד שלבסוף דשמוק נכנע, ולרווחת כולנו, כולל באבא, דשמוק פותח את החבילה. אנחנו כולנו עומדים מסביב, מחכים בציפייה לרגע שבו הוא יגלה

חתיכת אבן ואז כולנו נפרוץ בצחוק. עיניו של באבא מנצנצות בציפייה. אולם גם כאן דשמוק מושך אותנו משום שהוא פותח את החבילה לאט כל כך, מסתכל בהוקרה על הסרט, מעריץ את העטיפה. ואז זה נראה שאין הוא מסוגל להסיר את העטיפה. הוא ממולל את הנייר ומשחק איתו, אולם הוא איננו מתקדם בכלל, ובכך באבא בייאוש מסמן לי לעזרה, וכך אני מתקרב ותולש את הנייר בבת אחת וכך לבסוף דשמוק מניח את ידיו פנימה ולוקח את האבן. אולם מה הוא עושה? הוא משתחוה לבאבא ואנו יכולים לראות שדמעות אושר התחילו לזרום מפניו כשהוא מכריז, "באבא, תודה לך, זוהי המתנה המושלמת". אנחנו כולנו עומדים המומים. איזה מין בן אדם הוא? הוא מקבל אבן ואומר שזוהי המתנה המושלמת. ובכן אחד המאנדאלי אומר, "דוקטור, נראה כאילו נתנו לך סתם אבן".

"אכן", מסכים דשמוק, "אולם חישובו, אם היו נותנים לי משהו אחר, בסופו של דבר זה היה מתכלה, או נרקב, או שהיה מתפורר לאבק, אולם זה, זוהי מתנה נצחית. באבא העניק לי משהו שאותו אוכל לשמור תמיד, וזה יהיה אוצי היקר ביותר מכאן ואילך", ועם זה דשמוק מניח אותה על ראשו ומתחיל לרקוד מסביב באקסטאזה. מה יכולנו לומר על כך? באבא חפץ לחמוד לצון עם דשמוק, אולם אהבתו הייתה כזאת שהצחוק היה עלינו.

ובכל זאת לדשמוק הייתה חולשה אחת. הוא היה קמצן גדול עם כספו. לא היה שום ספק באהבתו לבאבא, אולם מסיבה כלשהי הוא לא היה מסוגל להיפרד מכספו. דשמוק היה בא מנאגפור, ונאגפור מפורסמת בתפוזיה, לפחות כך זה היה באותם ימים. אולם כשדשמוק היה מגיע הוא מביא כמתנה לבאבא את התפוזים הקטנים והקשים ביותר שראיתם בחייכם. הוא היה הולך לשוק והוא היה בוחר את התפוזים הטובים ביותר ושואל למחירם. ונניח שמחירם היה שישה רופיות לחצי קילוגרם. אזי דשמוק היה מהסס ושואל, "כל כך הרבה? האם אין לכם משהו זול יותר? והם היו מראים תפוזים שלא היו גדולים ועסיסיים כל כך, ועבורם ביקשו רק חמישה רופיות, אבל עדיין דשמוק היה מהסס, והוא היה מתמקח ללא ליאות עד שהשיג תפוזים שהיו תפוזים רק בשמם.

ובאבא היה מתענג על ההתנהגות יוצאת הדופן הזאת של דשמוק והיה עושה תמיד עסק גדול מהמתנה ומתפעל בקול רם שבוודאי הדבר היה יקר מאוד עבור דשמוק וכמה גדולה אהבתו אליו שהוא מוכן להוציא סכום כסף גדול כל כך.

זאת הייתה בדיחה שכולנו נהנינו ממנה, אולם נראה היה שדשמוק מעולם לא תפס מה בעצם מתרחש. אני זוכר שפעם אחת באבא נתן דארשאן, והוא לא ביקר בנאגפור זה זמן מה, וכך אוהבי באבא מנאגפור ביקשו מבאבא לבוא ולברך אותם בנוכחותו. אם אני זוכר נכון, באבא הסכים לבקר בדלהי, וכעת אוהביו בנאגפור ביקשו ממנו להרחיב את לוח הזמנים שלו ולבקר גם בנאגפור. באבא הסכים עם חיוך, ואמר, "אני אבוא, אבל בתנאי אחד, שדשמוק יסכים לשלם עבור הכרטיסים עבורי ועבור המאנדאלי מדלהי לנאגפור".

דשמוק נדהם. "באבא, מה תאמר על כך אשתי?" הוא גימגם. "אני חייב לבדוק את הדבר איתה". והוא החל לערום תירוצים על גבי תירוצים. בינתיים שאר האוהבים מנאגפור צורחים על דשמוק, "רק תגיד כן, אנחנו נשלם עבור הנסיעה, אל תדאג, זה לא יעלה לך גרוש, רק תגיד כן", אולם דשמוק התמלא בפאניקה מהמחשבה הזאת, שהוא סרב לחייב את עצמו, וכך נסיעתו של באבא לנאגפור נדחתה.

כמובן שזה מה שבאבא רצה כבר מהתחלה, אולם כך לכולנו הייתה הזדמנות להשתעשע מכך. אולם האמת היא שאהבתו של דשמוק לבאבא הייתה מופלאה. נראה כאילו אנחנו מתלוצצים על חשבוננו, אולם אין זה כך. הוא היה טיפוס ואנחנו נהנינו ממוזרויותיו, באבא נהנה מהן, אולם לא היה לזה דבר עם אהבתו הגדולה לבאבא. וזה כל מה שקובע וכך הוא הפך ליקירו האהוב של באבא.

אתם יודעים שהיו הרבה מאוד טיפוסים בין המאנדאלי, ואני כולל את עצמי בראש הרשימה הזאת, ולעתים נמאסנו אחד על השני. לפעמים היו אפילו כאלה שלא נראה היה שמוסריותם מושלמת. למעשה, כמה אנשים ששהו עם באבא זמן מה, התבקשו לבסוף לעזוב על ידי באבא. וגם אז, במקרים אחדים, באבא היה מזכיר לנו על העבודה שהם עשו בשבילו. אני זוכר פגישה שבאבא ערך במהראבאד. אני חושב שזה היה מייד לפני **החיים החדשים**, ובאבא העלה מדעתו בלבד שמות שני אנשים שחיו בינינו. באבא אמר, "אני יודע שאם אתם", והכוונה אל המאנדאלי, "יתאפשר לכם לנהל את העניינים לפי ראות עיניכם, אתם תגרשו את שני אלה החוצה, אולם אף לא אחד מכם יודע איזו עבודה הם עושים למעני שרק הם מסוגלים לעשות".

וזוהי האמת. איננו מסוגלים לשפוט את אהבתו של מישהו אחר לבאבא או שיהיה לנו איזה שהו מושג כיצד באבא מנצל את חולשותיו של אותו אדם למטרותיו. זה קצת חורג מהנושא, אולם כשאנו מדברים על נאגפור ועל חוסר יכולתנו לשפוט את השני הדבר מזכיר לי אוהב באבא אחד מנאגפור. בחור זה התיימר לכנות את עצמו אוהב באבא, למרות שכול אלו שהכירו אותו ידעו שזה קצת אילוץ של האמת, בלשון המעטה, משום שהוא היה פרחח ומנוול, כך הייתי אומר. בכל עת שהוא היה בביתו לא נראה היה שהוא חושב על באבא כלל ועיקר. בקצרה, נראה היה שהוא עושה רק את אותם הדברים שהוא היה מהסס לעשות בנוכחותו של באבא, הוא היה אומר רק את אותם הדברים שהוא היה מהסס לומר בנוכחותו של באבא, ושיערנו שהוא חושב רק את אותן מחשבות שהוא היה מהסס לחשוב בנוכחותו של באבא. אולם בכל פעם שהוא בא

לראות את באבא, הוא היה עוטה על עצמו מעין איצטלה של קדושה וניסה לשחק את עצמו כאוהב גדול של האל. כעת, כל זה היה גלוי בפני. שמעתי סיפורים על האיש הזה מאנשים שהכרתי אותם. ככלות הכול הוא היה מעיר הולדתנו, ואפילו הייתה לי חוויה אישית עימו, כך שלא קניתי את הסיפור, אולם נראה היה שבאבא איננו קולט זאת. בכל עת שהוא בא, באבא היה עושה מזה עסק גדול. הוא היה מהלל את האיש בפנינו, מציג אותו כדוגמא כיצד על אוהביו להתנהג, ותמיד הוא היה מושיב את האיש הזה למרגלותיו והיה מלטף את גבו וצובט את לחיו ונוהג כאילו האיש הזה היה הדבר היקר ביותר עבורו. לבסוף ביום אחד לא יכולתי לסבול יותר את הדבר הזה. כולכם יודעים שיש לי אופי לוחט, ואחרי שהאיש עזב, פשוט הפטרתי לעומת באבא שאיש זה הינו צבוע, שבאבא לא צריך ללכת שולל אחרי התנהגותו הצדקנית, וכי אני מכיר את האיש הזה היטב ואני יודע שהוא מנוול. באבא הסתובב הישר אלי וראיתי מייד שהוא מאוד בלתי מרוצה מהמילים שאמרתי. "נראה שאתה יודע יותר ממה שאני יודע!" החווה באבא, ואז בסמכותיות רבה הוא הוסיף, "אתה לא מכיר את האיש כלל ועיקר". באבא החזיק את ידוע מול הקיר כך שהוטל צל ואז הוא שאל אותי, "מה אתה רואה?" "אמרתי, "אני רואה את צל ידך על הקיר".

המשיך באבא, "זה כל מה שאתה רואה, אתה רק רואה את צילו של האיש, אולם אני רואה היישר לליבו, ואני אומר לך שהוא אחד מאוהבי הגדולים". מה יכולתי לומר? נוכחתי לדעת שזוהי האמת. שלא היכרתי את האיש ממש, שלא יכולתי לשער שאני מכירו כפי שבאבא מכירו והשתתקתי. ובמשך השנים האיש הזה השתנה. ולבסוף כל אחד היה אומר שהאיש הזה אוהב מאוד את מהר באבא, רק מהתבוננות באופן התנהגותו. אבל לעולם לא שכחתי את הלקח שבאבא לימד אותי באותו יום, לא לשפוט איש, משום שאיננו מסוגלים לראות את ליבם. רק באבא יודע את ערכו האמיתי של אדם.

איינשטיין

האם פגש באבא אי פעם את איינשטיין? לא, לא למיטב ידיעתי. איכשהו התפשטה השמועה שבאבא פגש את איינשטיין, אולם, ככל שידיעתי מגעת ומכוח ניסיוני, לא כך הוא הדבר. אולם בתו של איינשטיין אכן פגשה את באבא, וייתכן זה מה שאנשים חושבים בנוגע לכך. התחפצו לשמוע על כך?

באבא היה עסוק בפגישות עם הקהל במלון בניו יורק. לא הייתי אז עם באבא, אולם שמעתי זאת מאלו שהיו עם באבא. נדמה לי שנורונה או אליזבת סיפרו לנו את הסיפור הזה לראשונה, אינני זוכר מי, אבל אני זוכר את הסיפור עצמו.

נראה היה שבאבא סיים את פגישותיו עם האנשים ולא היו עוד אנשים שחיו לראיון אישי, אולם באבא ביקש מאליזבת או מנורונה ללכת ולבדוק באולם הכניסה שאין עוד אנשים המחכים לראותו. היא הלכה ובדקה ולא היה שם איש. היא דיווחה על כך לבאבא, אולם באבא אמר, "בדקי שוב, ליתר ביטחון". ובכן היא הלכה שוב, ושוב לא היה שם איש. מדוע שיהיה שם מישהו? כמובן שבאבא קבע את לוח הזמנים לתכנית, וזה היה כבר לאחר שהסתיימה התכנית וכולם ידעו זאת והלכו לדרכם, אולם באבא שלח אותה שלוש פעמים לבדוק ולוודא שאף אחד לא מחכה לו.

אזי היא חשבה, "באבא בוודאי מצפה למישהו". כשהיא הלכה בפעם השלישית לבדוק באולם הכניסה ולא היה שם איש, היא חשה בדחף ללכת אל דלת המלון עצמו ולהציץ החוצה, ואכן, עמדה שם אישה מתבוננת מעלה בחוסר ביטחון ואז מתבוננת מטה בפתק שבידה כאילו בניסיון לוודא שזוהי הכתובת הנכונה או לא. בראותה זאת היא סברה שאולי זהו האדם שבאבא מחכה לו ואמרה, "האם אוכל לעזור לך? האם באת לכאן כדי לראות את מהר באבא?" והאישה ענתה בחיוב.

"היכנסי, באבא מחכה לך", והיא הובילה את האישה אל באבא. וזאת הייתה בתו של איינשטיין. באבא פגש אותה, ובסוף הפגישה באבא ביקש מאחד מתלמידיו לתת לה כמה מספריו. והיא קיבלה חבילה נכבדה של ספרים לשאת עימה.

כמובן שלא היה לנו שום מושג, אולם הנחנו שהיא דיברה עם אביה, אולי היא הראתה לו את הספרים, כך שאולי איינשטיין קרא את הספרים של באבא, אולם למיטב ידיעתי הוא לא פגש את באבא. אולם מדי פעם באבא היה מתייחס אליו. הוא היה מחווה בידיו את הסימן לראש גדול, שכל עצום, מוח גדול. ובכל פעם שהוא חפץ להביא דוגמה לאדם עם שכל כזה, הוא היה אומר, "איינשטיין". משום שזה היה המוניטין שלו, כאיש המבריק ביותר, בעל המוח הגדול ביותר עלי אדמות, וכך באבא נהג להשתמש בשמו בכל עת שהוא חפץ לציין מוחות גדולים.

אולם אני זוכר אירוע אחר שבו הוזכר איינשטיין בנוכחותו של באבא. וזה הוליד הרצאה נחמדה אותה העניק באבא. אני זוכר זאת היטב. נהגתי לקרוא את העיתון לבאבא, אתם יודעים כיצד הייתי קורא זאת. הייתי מקריא בקול רם את הכותרות, אחת אחרי השנייה, עד שנתקלתי בזאת שעניינה את באבא, ואז הוא היה מחווה, "הקרא זאת", ואז הייתי מקריא כמה מהשורות הראשונות של הסיפור ובדרך כלל באבא היה אומר, "מספיק, המשך הלאה", ואז הייתי שב ומקריא רק את הכותרות. אולם פה ושם באבא היה מגלה שוב עניין והיה מבקש ממני להרחיב, וסיפור אחד שקראתי במלואו נגע לאיינשטיין.

יום אחד הקראתי את העיתון לבאבא וכתרת אחת אמרה, "איינשטיין בחופשה". וזה גירה את סקרנותו של באבא, כך שהוא סימן להמשיך ולהקריא וכך עשיתי. יום אחד הלך איינשטיין עם נכדיו לחוף הים. והם שיחקו בחול ונהנו מאוד, ובסוף היום הילדים קראו לאיינשטיין שיבוא ויראה עימם כיצד השמש שוקעת. וכך בא איינשטיין ונהנה משקיעת החמה.

וזה היה הסיפור. אפשר לומר שזה כנראה שימש סתם למלא את העמוד. המחשבה שאיינשטיין, בעל השכל העצום, משחק על חוף הים עם נכדיו נראה למישהו כמשעשע והם כתבו את המאמר. אולם כשסיימתי באבא התבונן בי והחווה, "מה אתה חושב? איינשטיין יודע היטב שהשמש איננה שוקעת וזורחת. זוהי אשליה הנגרמת מחמת סיבוב כדור הארץ סביב צירו. הוא יודע זאת, אבל בכל אופן הוא יכול להתפעל משקיעת השמש עם נכדיו. הוא איננו מנסה להסביר להם מהם אסטרונומיה ופיזיקה. הוא משתתף במשחקיהם ומתפעל מהשקיעה כמוהם.

"אותו הדבר נכון לגבי האווטאר", המשיך באבא. "בכל עת שאני בא, אני יורד למדרגתכם. הנני כל יכול, אולם אני משפיל עצמי להיכן שהמין האנושי נמצא, וברמה בה אתם נמצאים אני מתפעל מהבריאה, למרות שאני יודע היטב שאין זו אלא אשליה".

ובכן אלו שני האירועים אותם אני מכיר הקושרים את באבא אל איינשטיין. אולם לעתים קרובות אני חושב על הרעיון אותו נתן באבא, כפי שבעל המוח הגדול הזה יכול היה לשחק עם נכדיו על החוף, כך גם האווטאר, זה שיודע הכול, יורד למדרגתנו. ואם מדברים על שקיעות שמש, זה מזכיר לי עוד עניין אותו העלה פעם באבא כשהלכתי עימו. זאת הייתה שעת צהרים, אנחנו הלכנו והחום היה כבד מאוד. באבא החווה כך, "האם אתה חש בחום? מאוד חם, האין זאת?" ואני עניתי, "כן באבא, אני חש בזאת".

ואז באבא שאל אותי פתאום, "מה יותר מרשים, הזריחה או השקיעה?" ואמרתי, "השקיעה, באבא". אמר באבא, "אכן, כך הוא הדבר". והוא אמר, "האם קרה פעם שאנשים מתפעלים מהשמש כשהיא נמצאת ברום השמים?" ענית, "לא, באבא". אמר באבא, "האנשים אפילו לא רואים אז את השמש, אין הם מודעים לכך. הם חשים בחום, אולם אין הם מתבוננים כלל בשמש. רק בשעת הזריחה והשקיעה בני האדם מתפעלים מהשמש". ואז הוא המשיך ואמר, "כך הוא הדבר כשאני מופיע. כשאני מתכוון לבוא, כולם מחכים בכיליון עיניים. זוהי הזריחה. אולם כשאני כבר כאן, כשאני נמצא במחיצתכם, הרי זה כבשעת הצהרים. אולם כשאנטוש את גופי, זה יהיה כמו השקיעה המפוארת ואז כל העולם יתוודע לנוכחותי".

זה מה שבאבא אמר לי.

לבאבא הייתה דרך יוצאת דופן למשוך את אוהביו אליו. רופאים הינם דוגמא מעולה. ואפשר לומר שדוקטור גינדה מהווה דוגמא יוצאת מן הכלל לכך. באבא סבל מכאב חד בפניו. הוא סבל ממה שנקרא דלקת העצב המשולש. פראמג'י שלנו שנפטר בחודש יוני האחרון, סבל גם הוא מכך והכאב היה חריף כל כך שהוא היה יוצא מחדרו וחובט בראשו על העמודים שבמרפסת כדי להקל קמעא על הכאב. באבא לא היה מסוגל לאכול כמה ימים בגלל הכאב, ובאופן טבעי כולנו דאגנו למצבו של באבא. באותו זמן נארימן חי בבומביי והוא יצר קשר עם דוקטור ראם גינדה.

באותו זמן דוקטור גינדה היה מומחה העצבים הראשון במעלה במדינה, רופא בעל שם, ונרימאן נסע לבית החולים ביץ' קאנדי כדי לברר אם דוקטור גינדה יוכל לנסוע לאחמדנאגאר כדי לבדוק את באבא, משום שהוא ידע שבאבא לא יסכים לנסוע לבומביי כדי לקבל טיפול. במידה מסויימת הייתה זאת דרישה עזת מצח לצפות שאדם חשוב כל כך שהיה כל כך מפורסם וכל כך עסוק יבוא עד לאחמדנאגאר, אולם כמובן, בכל מה שהיה הדבר נוגע לבאבא, שום משימה לא נראתה בלתי אפשרית עבור נארימן.

איך אוכל להסביר לכם את זה? לא שלא היינו מודעים עד כמה חלק מהדברים שביקשנו מאנשים לעשותם היו בלתי אפשריים – אנחנו היינו אנשים אינטליגנטיים, נארימן היה אדם מעשי, הוא ידע היטב כיצד לנהוג באנשים חשובים – אולם הייתה מעין אווירת חופש סביב באבא. באבא היה הקיסר, כל העולם היה שלו, כל מי שחי בעולם היה הצמית שלו, וכך מה היה איכפת לנו את העולם ראה במישהו אדם גדול או שמישהו אחר היה אישיות חשובה ביותר, או שאדם אחר היה מהרגל – הכול היה אותו הדבר לגבינו. אנחנו היינו בעולם אולם לאמיתו של דבר לא היינו שייכים אליו. אנחנו היינו אנשים חופשיים שבחרו להיות עבדי המורה, וכשהפכנו לעבדיו, השתחררנו לחלוטין מההשתעבדות לערכים של בני האדם הארציים. לפיכך נארימן לא היסס לשנייה ללכת ולבקש ממומחה עצבים מהולל זה לראות את באבא. אני זוכר שנארימן סיפר לנו זאת לאחר מכן. הדרך שבה הוא תאר זאת הייתה משעשעת. במקום לקיים ראיון עם דוקטור גינדה במשרדו כפי שהוא ציפה, הוא גילה שדוקטור גינדה היה עסוק מדי לכך. נארימן מצא עצמו מלווה את גינדה ברחבי בית החולים כשזה עסק בביקור החולים, מדבר אליו בין חולה לחולה. דוקטור גינדה היה בוטא מאוד, כמעט גס רוח, אולם זה היה בגלל שלא היה לו זמן להתרועע בחביבות. וכך נארימן ליווה את דוקטור גינדה בסיווריו והסביר לו את המצב, וגינדה הסכים לבוא. דוקטור גינדה מעולם לא פגש את באבא מקודם, וכמובן שבתחילה חפץ שבאבא יבוא לבומביי, אולם נארימן אמר לגינדה שבאבא לא יוכל לבוא לבומביי וכי על דוקטור גינדה לבוא לאחמדנאגאר. "כיצד?" שאל גינדה. נארימן אמר כי הוא יארגן מכונית ונהג ויעמידם לרשות גינדה, ולבסוף גינדה הסכים. היום המיועד נקבע, ובאותו יום המכונית ובה דוקטור גינדה הגיעה למהראזאד ואני הלכתי לקבל אותו. מייד אחרי שירד מהמכונית הוא אמר לי, בבוטות רבה, "האם אפשר להשתין במקום כלשהו?" "מה?" אני נדהמתי מעט. השאלה הפתיעה אותי משום שאנחנו נהגנו להשתין באותם ימים בכל מקום שנראה לנו. לא היו לנו השירותים אותם אתם רואים כעת. היו כאן רק כמה מבנים, והשדות הקיפו אותנו, וכך בכל עת שהצטרכנו לרוקן את שלפוחית השתן אנחנו פשוט הלכנו לאחד מהשדות. "כן, יש לנו רק את השדה הזה".

גינדה הלך לשדה היכן שאתם רואים כעת את ערוגת הוורדים של פאלו, ואני הראיתי לו את ברז המים והסבון והוא אמר לי, "האם אתה יודע כיצד לשטוף את ידיך?" אינני זוכר מה השבתי לכך, אולם הוא המשיך, "לרוב האנשים אין שום מושג כיצד להשתמש בסבון באופן הנכון לרחיצת ידיהם. אינך סתם משפשף את הסבון ומייד שוטף אותו במים". ובכל הזמן שהוא מדבר הוא משפשף את ידיו עם הסבון, ומייצר קצף רב. והוא העניק לי הרצאה על הדרך הנכונה לשטיפת הידיים. אינני זוכר זאת כעת, אולם זה היה כרוך ביצירת קצף רב ולאפשר לבועות הסבון לשהות על ידיך לזמן מה כך שלגורם פעיל יהיה זמן לפעול, והריאקציה שנגרמה על ידי הגורם הזה היא שניקתה את הידיים.

אינני זוכר מה הוא אמר בדיוק, אולם לעולם לא אשכח את האופן בו הוא החל מייד להרצות לי על הדרך הנאותה לשטיפת הידיים. הוא התנהג כמו גנרל בצבא המצווה את חייליו, כיצד לעשות דבר זה או דבר אחר. לאחר שנוצר הקשר עם באבא הוא הפך להיות איש אחר, אולם כך הוא התנהג איתנו בהתחלה. מאוד בוטה, מאוד גס. בינתיים דוקטור גוהר הגיעה כדי לומר לדוקטור גינדה שהוא יכול לראות את באבא. וכך דוקטור גוהר הובילה אותו לחדרו של באבא, וגינדה החל את בדיקותיו ועד מהרה הוא איבחן כאב חד בעצב המשולש; (במוח).

"אני יכול לרשום לך תרופה לכאב, אולם אין שום דבר אחר אותו אני יכול לעשות", אמר גינדה.

"אין שום אפשרות לרפא?" תהה באבא.

"כן, אפשר לרפא, אולם זה גרוע יותר מהמחלה".

"מהי התרופה?" שאל באבא.

"אני יכול לתת לך זריקה שתשכך מייד את הכאב, אולם אינני ממליץ על כך".

מייד כשבאבא שמע זאת, הוא רצה שהזריקה תינתן, באומרו שהכאב הוא ללא נשוא, אולם גינדה המשיך להתעקש שאין הוא יכול להמליץ על כך. אני זוכר שגינדה אמר ברגע מסוים, "אם אבי היה סובל כפי שאתה סובל, לא הייתי ממליץ שיעבור את הניתוח".

אולם אי אפשר היה להניא את באבא, ולבסוף גינדה אמר, "בסדר, אם אתה רוצה שהדבר ייעשה, עליך לבוא לבית החולים".

"בית חולים?" באבא הזעיף את פניו כדי להראות שהרעיון איננו נראה לו. "מדוע לא לעשות זאת כאן?"

"אבל באבא", אמר דוקטור גינדה, "זהו ניתוח מסובך. יש לבצעו בבית החולים".

"עשה זאת כאן", החווה באבא.

"באבא, אין זה אפשרי. ראשית כל, על החדר להיות מחוטא לחלוטין ו..."

באבא פנה אל דוקטור גוהר, "האינך יכולה לחטא את החדר?"

"כן באבא. אנחנו יכולים לעשות זאת, ובינתיים דוקטור גינדה יכול לאכול ארוחת בוקר. בזמן שהוא יסיים, אנחנו נכין את הכול כאן".

"לא, לא, אין זה אפשרי. זהו ניתוח עדין, מסובך ורגיש. יש צורך במסך כדי לעשות את המדידות הנכונות". וגינדה הסביר כי עליו להחזיר מחט לתוך המוח דרך

הרקה. יש לעשות את המדידות המדויקות ביותר כדי שתדע היכן לנעוץ את המחט ובאיזה עומק למקמה כך שהמחט תמוקם בדיוק בקצה העצב המשולש. אזי יש להזליף טיפת אלכוהול על העצב וזה ממית את העצב וכך הכאב נעלם.

"עשה זאת", החווה באבא.

"אולם באבא, אפילו אם הייתי מסוגל לבצע זאת כאן, מה שאיננו אפשרי, אינני ממליץ על כך. הכאב יחלוף אולם כל הצד הזה של פניך יאבד את רגישותו לתמיד,

יהיה רדום. לא תוכל לחוש שום תחושות רגילות כמו חום או קור. עדיף לחיות עם הכאב, שבא והולך, מאשר איבוד התחושות, שיהיה תמידי. לא יהיו לך שום תחושות

במחצית הזאת של פניך" – אני חושב שזה היה צידם הימני של פני באבא – לא תרגיש את דמעותיך, הרוק יינגר מעצמו, עינך תצנח. עדיף לחיות עם הכאב, שיש לו

הפוגות. אני יכול לרשום תרופה כדי שהכאב יהיה נסבל". אתם רואים, דוקטור גינדה כבר פיתח תחושות כלפי באבא. הוא לא רצה שבאבא יראה בצורה כזאת. זאת הסיבה מדוע הוא התחנן בפני באבא שאפילו הוא היה אביו, הוא לא היה רוצה בכך.

אולם באבא התעקש. "לא, אני רוצה בניתוח", הורה באבא. "אני אקח אחריות מלאה לכך".

"אולם באבא, בלי מסך אי אפשר למדוד בדייקנות. אין שום אפשרות לדעת אם המחט מצוייה במקום הנכון".

באבא החווה, "אני שומע שאתה הוא מנתח המוח הבכיר במדינה, ואינך יכול לעשות את המדידות כיאות ללא מסך?"

"זה חייב להיות מדויק באבא. אינך חפץ להמית את העצב הלא נכון".

"אולם באמצעות כישוריך, אתה תוכל לעשות את המדידות".

הינכם רואים להיכן נטתה השיחה. באבא החל לשחק עם גאוותו של דוקטור גינדה. מחמיא לו לכאורה, מדגיש עד כמה הוא מפורסם במומחיותו. למרות שבאבא

אמור להיות החולה, ראו כיצד הוא זה שמדריך את הרופא במהלך השיחה. באבא שולט בכול דבר.

דוקטור גינדה הודה שהוא מסוגל לעשות את המדידות ללא המסך. "אולם כיצד יתאפשר לעשות כאן את הניתוח? אתה חייב להיות מורדם".

"מדוע?"

"באבא, אסור לך לזוז. זהו ניתוח עדין ביותר. התזוזה הקלה ביותר של ראשך עלולה להביא לפגיעה בעצב הלא נכון".

"אני אשב יציב לחלוטין. אני לא אזוז".

"אולם אני חייב לנעוץ את המחט לעומק המתאים ואז להזליף טיפה אחת של אלכוהול. כיצד אוכל לדעת שמצאתי את הנקודה הנכונה, כיצד אדע שהכאב אכן פג?

אתה אפילו לא מדבר".

"אני ארים את אצבעי".

"כיצד?" תבע לדעת גינדה, ובאבא החווה, "אני אעשה כך", והראה לו כיצד הוא מרים את אצבעו מבלי להזיז כלל את ראשו.

"אולם התוכל לשאת את הכאב מבלי לזוז כלל?"

"אני אסבול זאת".

"אסור שראשך ירעד אפילו קצת".

"אני לא אזוז".

ובאבא הביע זאת בסמכותיות רגועה כל כך שדוקטור גינדה האמין לכך והשתכנע שהוא מסוגל לעשות כאן את הניתוח.

הוא הלך ואכל ארוחת בוקר, שהנשים שלחו בזמן שדוקטור גוהר השגיחה על ניקיון החדר של באבא. היא הפכה אותו לחדר ניתוח. וכשזה היה מוכן שב דוקטור גינדה לחדר והחל לערוך את המדידות המדויקות ביותר של ראש ומצחו של באבא. הוא השקיע הרבה זמן במדידות עם מחוגה מכול זווית אפשרית. לבסוף הוא היה מוכן, והוא החדיר מחט גדולה לראשו של באבא, כאן, ברקה. יכולתם לשמוע כיצד המחט חודרת מבעד לגולגולתו של באבא – אפשר לכנות זאת כמסמר דק וארוך, אפילו לא כמחט. כפי שאני זוכר, הייתה בתוכה עוד מחט, שבתוכה טיפת אלכוהול טהור. דוקטור גינדה החדיר אותה דרך החור שיצרה המחט הגדולה יותר.

"ברגע שתחוש הקלה, הרם את אצבעך". הורה דוקטור גינדה לבאבא. באבא ישב חסר תנועה לחלוטין. וכאשר מצא דוקטור גינדה את הנקודה הנכונה והזליף את האלכוהול, מבלי לזוז כלל, הרים באבא את אצבעו, פשוט כך.

דוקטור גינדה הוציא את המחט וחבש את הרקה. באבא שמח מאוד משום שהכאב נמוג לחלוטין, ודוקטור גינדה גם כן היה מאושר מאוד וגאה מאוד, משום

שהניתוח לא יכול היה להתבצע בצורה כזאת והדבר דרש מומחיות מיוחדת מצידו של דוקטור גינדה כדי שאפשר היה לעשות זאת.

גינדה ביקש מבאבא ללכת. הוא רצה לראות אם יציבותו של באבא נפגעה, אבל אני עדיין רואה את המחזה משום שבאבא אחז בידו של גינדה, ושניהם אחוזי ידיים פסעו הלוך ושוב בחדר. באבא פנה אל דוקטור גוהר והחווה לתת לדוקטור גינדה אוכל. "הביאו אורז ודאל עבורו", ציווה באבא, וכשהמזון הגיע, באבא האכיל במו ידיו את דוקטור גינדה.

גינדה אמר, "אבל באבא, אתה לא אכלת כבר כמה ימים, עדיף שאתה תאכל מעט מזון", וגינדה ניסה לשכנע את באבא לאכול.

"אני מאושר מאוד", הכריז באבא.

"אולם אני לא", ענה גינדה.

"מדוע לא?"

"באבא, הדבר איננו טוב. לא היית צריך לעשות זאת". הוא שמח שהכאב חלף, אולם הוא הצטער שצד אחד מפניו של באבא יהיה כעת ללא תחושה או רגישות באופן

תמידי.

אולם, כרגיל, גינדה מיהר מאוד, וכך הוא רצה לעזוב תיכף ומייד מעת שהניתוח הסתיים. ודקה או שתיים לאחר מכן, המכונית יצאה לדרכה. היה זה בקצה שביל

הכניסה, או במעלה ההר, אם אפשר לומר כך, כשהכאב חזר. באבא אמר לנו לצלצל מייד לאָדי בטלפון באחמדנאגאר ולהודיע לו לעצור את מכוניתו של דוקטור גינדה

ולמסור לדוקטור גינדה את הבשורה שהכאב שב. וכך עשינו. לא היה כאן טלפון באותו זמן, אולם רכבנו לתחנת הדלק עם אופניים וצלצלנו לאדי ואמרנו לו לעצור את

המכונית בעת שהיא תעבור בעיר. וכך עשה אדי.

"מהו הדבר?" שאל גינדה.

"כרגע קיבלתי שיחת טלפון", אמר אדי, "שהכאב חזר. מה עלינו לעשות כעת?"

"גינדה ענה, "אמור לבאבא שאני שמח מאוד לשמוע שהכאב חזר".

וכך נלכד דוקטור גינדה ברשתו של באבא. נראה היה שכאילו באבא סבל מכאב העצבים הנורא הזה רק כדי שיימצא לו התירוץ לקרוא אליו את דוקטור גינדה. לאחר

שנוצר הקשר, שזה היה הדבר החשוב, הכאב שב ופני באבא לא נפגעו. ובאבא חדל להתלונן לגמרי על הכאב.

בשנים שאחרי כן דוקטור גינדה ראה את באבא פעמים רבות, אולם לא כרופא, ואהבתו אליו הלכה והתעמקה. אתם יודעים שלבסוף, ביום שלושים ואחד לינואר

1969, האדם האחרון אותו הזכיר מהר באבא היה דוקטור גינדה. הוא הורה להעביר הודעה לדוקטור גינדה שעליו להיות במהראזאד לפני שעת הצהריים של השלושים

ואחד, וכל הבוקר באבא שב ושאל אם דוקטור גינדה כבר הגיע. לבסוף, ממש לפני הצהריים, באבא אמר לנו לצלצל לאדי ולהשאיר הודעה שברגע שדוקטור גינדה מגיע, יש

להביאו למהראזאד מייד, ללא תה או כיבוד כלשהם.

וגינדה הגיע מייד לאחר שבאבא נטש את גופו. אולם אתם מכירים את הסיפור הזה, הלוא כן? היודעים אתם מדוע גינדה התאחר? כפי שסיפרתי לכם, הוא היה

אדם עסוק מאוד. הוא תמיד מיהר למקום כלשהו, וכשהוא היה בא לבקר את באבא, הוא היה נוסע מבומביי, מבלה כמה שעות עם באבא, וממהר חזרה לבומביי. אולם כל

הדרך לכאן, הוא היה מזרז את נהגו כדי שיסע מהר יותר. "האינך יכול לנסוע מהר יותר? מדוע הנסיעה מתארכת כל כך? תפסיק להתמרח". והוא היה מדריך את הנהג כיצד לעקוף מכוניות מבלי להתחשב אם תנאי הדרך מאפשרים זאת אם לאו. הדבר מילא את לב רעייתו בחרדה, והיא התלוננה בפני באבא. "פעמים רבות אמרתי לו שלא ידריך את הנהג מהכורסא מאחור, אולם אין הוא שומע לי. אולם אם אתה תאמר לו זאת, באבא, הוא ישמע לך".

באבא הסכים והודיע לדוקטור גינדה שמהיום והלאה אין לו רשות לומר דבר לנהגו. היה עליו לומר לנהג לנסוע במהירות המתאימה לו ולא להתעקש ולעקוף כל כלי רכב שנוסע בדרך. דוקטור גינדה לא אהב זאת, אולם אהבתו לבאבא הייתה כזאת שהוא ציית. אולם כעת ראו מה שהתרחש. הוא נקרא לבוא למהראזאד בשלושים אחד על ידי באבא. ובאבא הדגיש שעליו להגיע עד השעה שתיים עשרה לכל המאוחר. וכך דוקטור גינדה יצא השכם בבוקר, ללא לחץ של זמן. אולם מסיבה כלשהי, נהגו נסע לאט אפילו ממה שהיה רגיל. כמובן שלדוקטור גינדה לא היה מושג עד כמה חמור הוא מצבו של באבא, אבל הוא ישב על קוצים, אולם הוא לא היה יכול לומר דבר לנהגו. ואז, כאילו כדי להחמיר את המצב, פתאום היפנה הנהג את הרכב לצד הדרך, ויצא מהמכונית. דוקטור גינדה חשב שהנהג צריך להטיל את מימיו, או משהו כזה, אולם הנהג עמד שם סתם ככה לזמן מה, כשהוא נח, ודוקטור גינדה, שצייתנותו למהר באבא כבלה את לשונו, ישב ושתק. ובגלל זה הוא איחר. הוא הגיע למשרדו של אדי בדיוק בזמן כדי לשמוע שבאבא נטש את גופו. ההלם היה כל כך גדול עד שהוא לקה בהתקף לב ממש במשרדו של אדי.

אולם לאחר דקה אחת בלבד הוא ואדי נסעו למהראזאד וכך יכול היה להעניק את רגשי הוקרתו בפעם האחרונה למהר באבא. "היכן היית?" שאלו. "באבא רצה שתהיה כאן בשתיים עשרה, באבא שב ושאל עליך". וגינדה המסכן, לא הייתה זאת אשמתו שהוא איחר, אולם כעת הוא חש בזאת. אמרתי לכם, ההלם היה כל כך גדול שהוא לקה בהתקף לב ברגע שהוא הגיע והחדשה הגיעה לאוזניו.

אבל אז הוא נשאר עימנו בשעה שגופתו של באבא הייתה מונחת בקבר שבמהראבאד. היה זה דוקטור גינדה שדחק בנו לכסות את גופתו של באבא. לא חשבנו להשאיר את גופתו של באבא גלויה שבעה ימים בסמאדהי¹⁷. לא הייתה לנו היכולת לחשוב בצורה כזאת! אנחנו ציינתו בפשטות להוראותיו של באבא. לקחנו את גופתו של מהר באבא לקבר במהראבאד משום שהוא שב ואמר לנו פעמים רבות עד כמה חשוב הדבר שגופתו תיטמן שם לאחר שהוא ינטוש אותה. ניגנו את הפיזמון "בגין דה בגין" (Begin the Beguine, by Cole Porter) משום שכך אמר לנו באבא גם כן. אולם לא היה לנו מושג שכל כך הרבה מאוהביו של באבא יבואו לחלוק לו את הכבוד האחרון. להציץ פעם אחרונה בפניו. ועם כל כך הרבה אוהבים המגיעים ממרחקים גדולים, כיצד יכולנו לקפח אותם מלזכות בדרשאן¹⁸ האחרון הזה? כמובן שלא יכולנו, השגנו גושי קרח והקפנו את גופתו בגושי קרח.

וגם כך דוקטור גינדה היה בלתי מרוצה. "ארוץ", הוא היה אומר לי, "באבא הוא אלוהים, אולם גופו הינו אנושי. הוא יתפורר בדומה לכל גוף אחר; אתם חייבים לכסות אותו". הרואים אתם, גינדה חשש שגופתו של באבא תתנפח ותתבקע. "אינכם יכולים להחזיק את הגופה ללא הגבלת זמן. התנאים כאן כמו במדבר, אתם חייבים לכסות אותה מהר ככל האפשר".

אנחנו השבנו שנעשה כך ברגע שנראה את הסימנים הראשונים שגופתו של באבא מתחילה להירקב, אולם הימים חלפו ועדיין לא הטמנו את הגופה ודוקטור גינדה לא יכול היה יותר לעמוד בכך, הוא החליט לשוב לבומביי. אולם לפני שעזב, הוא ביקש מדון סטיבנס, ששהה שם, לבוא ולראותו בבומביי בדרכו חזרה לארצות הברית ולספר לו בדיוק מה התרחש במשך הימים הבאים.

וכידוע לכם, גופתו של באבא נותרה רעננה בכל שבעת הימים. אבל לאחר שבוע הוחלט שהגיע הזמן לכסות את גופתו של באבא וכך, בשבעה לפברואר, ביום הולדתו על פי הלוח הזורואסטרי, גושי הקרח הורחקו וגופתו של באבא הוטמנה. הוכן ארון עץ עם מכסה, אדמה הונחה על פניו ואריג בד הונח מלמעלה. לוח השיש לא הונח אלא רק לאחר כמה זמן.

דון סטיבנס עזב וחזר לארצות הברית. אבל הוא זכר את בקשתו של דוקטור גינדה וכך הוא הלך לפגוש אותו. הוא בא לדירתו של דוקטור גינדה ופרש את זרועותיו כדי לחבק את דוקטור גינדה, ואז להפתעתו ותדהמתו המרובים, דוקטור גינדה התכופף והרכין את ראשו על נעליו של דון. דון לא ידע מה לומר, הוא נדהם כל כך. האיש הזה, הרופא המפורסם, השפיל עצמו למרגלות דון, מחה את האבק מנעליו של דון ומרח אותם על ראשו. "שבת כעת ממהראבאד", הסביר דוקטור גינדה, "ולפיכך האבק שעל נעליך הינו מקודש".

זוהי הדרגה אליה הגיע רופא העצבים המפורסם באהבתו אל מהר באבא כאלוהיו. דוקטור ראם גינדה, אוהב גדול ואמיתי.

וכדי ללכוד ברשתו את האוהב הזה, השתמש באבא בתירוץ של דלקת העצב המשולש. בכל זמן שהוא, אני חושב שכל חלק מגופו של באבא סבל ממחלה כלשהי. ולכל בעייה התבקש מומחה אחר, וכל מי שבא לראות את באבא, בסופו של דבר התמסר לאהבתו. האווטאר סובל, אולם באמצעות הסבל הזה אוהביו נמשכים אליו. ומחמת הסבל שאנו סובלים עבורו, אהבתנו אליו הולכת וגוברת. וככל שאנו אוהבים אותו יותר, אנו חשים יותר ויותר שאיננו אוהבים אותו ואנו סובלים יותר למענו, עד שהאהבה

והייסורים האלה מגיעים לשיא כזה שהאהוב האלוהי מתאהב עם אהובו וכך המשחק מגיע לקיצו. האהוב האלוהי הופך לאהוב והאהוב נהפך לאהוב האלוהי. זה מה שמכונה הגשמת האלוהיות¹⁹.

גוֹסְטֵאדְגִי

אם נדבר בכנות, הרי ששניכם צודקים. אביך צודק כשהוא אומר שאנחנו צריכים לאהוב את באבא בפשטות, וגם אתה צודק כשאתה אומר שעלינו לציית לו. צייתנות הינה חשובה ביותר. מהר באבא שם דגש מיוחד על כך. אולם למה אתה תציית? באבא השאיר לנו מצווה אחת העומדת מעל הכול – לאהוב אותו כפי שהוא ראוי שיאהבו אותו. לכן אביך צודק. אולם מי מאיתנו מסוגל לציית לזה? לפיכך מאחר ואנו כושלים בצייתנות לכך, פתוח בפנינו נתיב אחר, וזה לציית לבאבא בדברים פחותים יותר. וכאן בא סוג הציות שעתה מדבר עליו.

הרי זה דומה לשבירת שתיקתו. הזוכר אתה את הדיון שלנו אתמול? אלו האומרים ששבירת שתיקתו של באבא תהיה דרמטית בדומה להתפוצצות אלפי פצצות אטום צודקים, משום שבאבא אמר זאת. אולם באבא גם אמר שקולו הדובר אלינו בלבותינו מהווה את שבירת שתיקתו, לכן גם זה חייב להיות נכון. באבא אמר את שני הדברים, לכן הם חייבים להיות נכונים. אני אומר לך אחי, שוב ושוב אני אומר לך, יהיה זה אשר יהיה, זוהי האמת, זוהי חלק מהאמת, אולם אין זאת כל האמת. וכך היא דרכו של עולם זה, כל מה שאתה רואה או מתנסה בו הינו חלק מאשליה. כעת, מה זאת אשליה? משמעות האשליה שהיא מצויה בתחום השניות²⁰. לכן אין זה משנה מה שאתה אומר, גם היפוכו של דבר יהיה שם. אם חם לך, הרי שגם חייב להיות קר לך. אין מה לעשות, אי אפשר להתחמק מכך, משום שזוהי טבעה של השניות, של האשליה. אולם האמת, האמת לאמיתה, הינה עומדת מעבר לשניות. וזוהי הסיבה מדוע באבא הדגיש את האהבה. משום שהאהבה היא חוויית האחדות בקרב השניות. האם אתם יודעים את הציטטה של מוחמד שאני אוהב לומר, האם אתם מכירים אותה? "הארמוניה היא חותם האחדות על פני המוני הדברים". באבא אמר פעם שעלינו לחתור לאחדות או הארמוניה אמיתית, שזה אחדות בתוך מיגוון הדברים.

כל עוד אנו מנסים להבין את הדברים בשכלנו, אנו עוסקים בתחום השניות. אולם בעת שהלב חווה את האהבה, אנו טועמים מאחדות החיים. אולי בגלל זה באבא אמר שלהבנה אין משמעות אולם לאהבה יש משמעות. אבל אז אתה מעלה את בעיית הצייתנות משום שבאבא אמר שלצייתנות יש את המשמעות העליונה. אולם איזו צייתנות רצה באבא? הרי זה לאהוב אותו כפי שראוי לאהוב אותו. לפיכך צייתנות לבאבא הוא המאמץ שלנו לאהוב אותו. זהו ההבדל בין השניים. אהבה אמיתית מרמזת על צייתנות. צייתנות היא חלק בלתי נפרד ממנה. כשאהובך מבקש ממך טובה, היכול אתה לסרב? כמובן שלא. למעשה, כשהינך אוהב מישהו, אינך מחכה אפילו שאהובך ישאל, משום שהינך צופה את צרכיו ודואג להם בתחילה. לזה אני מתכוון כשאני אומר שאהבה מרמזת על צייתנות.

לפיכך, מדוע הדגיש באבא את הצייתנות? משום שהוא ידע שאין אנו מסוגלים לאהוב אותו כפי שראוי לאהובו. זה מה שהוא רוצה. אולם אין אנו מסוגלים לכך. לפיכך באבא אומר, אם אינכם מסוגלים לכך, אזי צייתו לי. וכאן מגיע המקום להיצמד להוראותיו הקבועות של באבא. מה אמרת שההוראות האלה הינן? לא לגעת בסמים, לא לקיים יחסי מין ללא נישואין, הבשורה כיצד לאהוב את אלוהים, וכן הלאה והלאה. כל אלה הינם טובים, מה שאתה אומר הינו נכון, אלו הן הוראותיו הקבועות אם אתה

מתייחס אליהן בצורה זאת. אולם גם אביך צודק גם כן בצורך להתרכז כדי לזכור את באבא, להרהר אודותיו, משום שאלו הם השיעורים הבסיסיים בלימוד אהבתו. והם הינם גם השיעורים המשניים. השיעורים אינם משתנים, אולם הדרך ללכת בהם משתנה. היא נעשית טבעית יותר. נובעת מאליה וספונטאנית, אבל אנו עדיין מוצאים שאנו חושבים אודותיו, זוכרים אותו. ככלות הכול, כשאתה מציינת למה שאתה קורא הוראותיו הקבועות, מה שמתרחש זה שאתה חושב עליו, נזכר בו, האין זאת? לפיכך הכול מגיע לאותו המקום. הרי זה כאילו שאנו מוצבים על היקפו של מעגל גדול אינסופי. אין זה משנה מהיכן אנו מתחילים, כשאנו פונים אל האלוהים, דרכינו הולכות ונפגשות, עד שכאנו מוצאים אותו, אין שום הבדל כלל, קיימת רק אחדות.

אבל אולם זה איננו מיועד לכך. אין הוא מיועד לשיחות על אודות האחדות, משום שכאשר אדם חווה זאת, אין צורך בדיבורים. דיבור מרמז על התבדלות ושניות. ובכן, הבה אספר לכם סיפור העוסק כולו בשניות, התבדלות וציינתות ואהבה. סיפור עלילה, אפשר לכנות זאת כך. ואם הדבר יאיר את הנושא בו אנו עוסקים, טוב מאוד. ואם לא, ובכן, גם זה טוב, משום שזהו טבעם של חיים בשניות.

סיפור זה עוסק במסעותינו עם באבא. היו רק אחדים מאיתנו. היו שם גוֹסְטָאדְגִ'י, ווישנו, באבא, צ'גאן, באידול²¹ ואני. באבא עסק בעבודה עם מאסטים²², ואנו נסענו עימו לכלכותה, והמסע היה ארוך ומתיש. אתם יודעים כיצד היו הדברים עבורנו כשנסענו עם באבא. לא הייתה זאת העובדה שבקושי יכולנו לישון, הייתה זאת החרדה, העצבנות שחשנו משום שדאגנו כל כך לשלומה הגופני של באבא. לא היה לנו איכפת מעצמנו. הייתי צעיר וחזק ויכולתי להדוף אנשים בנקל ולעלות על רכבת עד כמה שלא תהיה עמוסה. יכולתי לחיות זמן רב ללא שינה או מזון – מה זה בכלל, אין שום דבר בזה. יכולתי להתרווח ברכבת בלי להתחשב בכלות, לשבת על גבי חפציו של מישהו אחר, לעמוד כל הדרך אם נדרש הדבר, אולם אם באבא כל הדבר היה שונה. הייתה זאת חובתינו לדאוג לנוחיותו, ולכן תמיד היינו חרדים אם נצליח למצוא מקום עבור באבא. האם נוכל לגונן עליו בתוך מהומת האלוהים שברציף, ואז, האם נספיק להעלות את כל הציוד שבאבא תמיד לקח עימו על הרכבת לפני שתצא? הדאגה הזאת היא שהפכה את מסעותינו למפרכים כל כך. ואז, כדי להחמיר את המצב, נמצא עימנו גוסטאדג'י. אמרתי מקודם שכל מי שהיה עם באבא היה טיפוס מיוחד, וגוסטאדג'י לא היה יוצא דופן.

תפקידו היה להיות פשוט עימנו, לבדר ולרצות את באבא בנוכחותו. אולם המסעות היו ארוכים מאוד. היה עלי להשגיח על כל כך הרבה דברים, ווישנו היה אחראי על כל המטען, סופר את הפריטים בכל תחנה, מוודא ששום דבר לא נשכח מאחור, צ'גאן היה מבשל עבור באבא, באידול היה עוזר באיתור המאסטים, לכל אחד היה תפקיד פרט לגוסטאדג'י; לא היה לא שום תפקיד מהסוג הזה. וזה מה שעשה את חייו לקשים כל כך. ייתכן ונדמה שהוא קיבל את התפקיד הקל יותר למלא, אולם האמינו לי, עדיף להיות עסוק מאשר להיות במצב שלא נותנים לך לעשות דבר. אז כיצד נהג גוסטאדג'י להעביר את זמנו? הוא היה אוסף חתיכות של חוטים ועיתונים. זה היה מינהגו. הוא היה דומה מעט לקאטי: אי אפשר היה לזרוק שום דבר בנוכחותו, משום שהוא היה מסתער על זה כמו נץ ושומר עליו. ומה הוא היה עושה עם כל הזבל הזה? הוא היה צובר זאת בערימות גדולות ואז שולח זאת העירה בעבור כמה פרוטות, אולי כמה גרושים בתמורה. וזה היה כסף הבילוי שלו. הוא היה קונה ממתקים, משום שהוא אהב למצוץ סוכריות והוא היה דואג שיהיה לו מלאי מספיק מאגירת ומכירת כל הזבל הזה. אולם מינהגו היה כזה שגם בשעת נדודינו, גוסטאדג'י היה ממשיך בכך. וכך לא רק כשווישנו היה חייב לדאוג לכל הכבודה שלנו, אלא היה עליו גם לדאוג לכל החבילות של גוסטאדג'י, ואלה היו בדרך כלל אשפה – שאריות חוטים שהוא מצא בבויב, עיתונים ישנים, וכדומה. הוא היה צורר אותם בחבילות גדולות והדבר עייף אותנו מאוד, ולווישנו היו עוד ועוד חבילות להשגיח עליהן.

והיו לו המון חבילות להשגיח כבר מתחילה, משום שבכל עת שנסענו עם באבא הייתה לנו כבודה רבה. למה זה? משום שבאבא אהב לנסוע עם הרבה דברים? ראיתם תמונות, אולי בדומה לאופן שבו נסענו עם האוטובוס הכחול, עד כמה עמוס היה האוטובוס. נהגנו להעמיס אותו גבוה כל כך שהיה עלינו להיזהר בכל עת שנסענו תחת מקום נמוך, אולם זהו סיפור אחר. אתם יודעים שבשנים הראשונות, לפעמים התייחסו אל המאנדאלי כאל המטען הרוחני של באבא, משום שנראה היה שזוהי דרכו של באבא לקחת עימו לא רק יותר כבודה ממה שנחוץ, אלא גם אנשים רבים יותר ממה שהיה צריך. אולי הייתה סיבה לכל המשא הזה. לא היה זה שבאבא ציווה עלינו לקחת כל כך הרבה צרורות; הייתה זאת שאיפתנו שיהיה לנו כל מה שנחוץ תוך כדי מסעותינו.

כשנסענו עם באבא לא היו לנו שעות רגילות, לא אכלנו ארוחות מסודרות, אולם מפעם בפעם חש באבא רעב, והוא היה מבטא את רצונו לאכול או לשתות משהו, ואנו חפצנו להיות מוכנים. לכן נשאנו עימנו מי שתייה. אני נשאתי תמיד כלי עם מים נקיים עבור באבא משום שלעולם לא יכולנו להיות בטוחים מהם המים אותם נקבל בעת מסעותינו. ומים אלו הושמו בכלי נחושת, כך שהם היו מתחממים. אתם מכירים את הקיץ שלנו, גם כעת נעשה חם במשך היום, וכמובן שהרכבות חסרו מיזוג אוויר, הכלי היה ממש חם למגע, ובאבא היה מביע את רצונו לשתות משהו, אני הייתי ממשש את הכלי וחש שהוא חם וכך הייתי מעדיף לתת לו משהו אחר לשתות. ואז, אם המזל האיר לנו פנים, היינו מגיעים לתחנה שיכולנו להשיג בה אגוזי קוקוס ירוקים ולתת לבאבא את חלב הקוקוס, את המיץ, לשתייה. האם טעמתם פעם את זה? זה מאוד מרענן, בעל טעם נפלא וזה טהור ביותר, משום שאי אפשר לזהמו, קליפת הקוקוס מגינה עליו, שום דבר לא יכול לחדור פנימה.

האיש שמוכר אותו חוצב לעיניכם חור בקצה העליון, ואז היינו מוזגים את המיץ לכוס עבור באבא, או שלעתים הוא היה שותה היישר מהאגוז.

אולם כשבאבא היה מבקש לאכול, הבעיה הייתה קשה יותר, משום שלא תמיד ניתן היה להשיג אוכל בתחנות, ובאבא היה קפדן ביותר. הוא אהב אורז נקי ודאל (עדשים), וכשהחליט לאכול, הוא היה מצפה לארוחתו מייד, וכך לקחנו עימנו את כל כלי הבישול, סירים ומחבתות ומה לא, כדי שנוכל לבשל ארוחה לבאבא אם הדבר נחוץ. אפילו כשלא השתמשנו בזה כלל במסעותינו, היינו לוקחים אותם עימנו, לכל מקרה. וכתה היו הדברים. זאת הייתה הסיבה שהייתה עימנו כל כך הרבה כבודה, לא משום שבאבא רצה בזאת, אלא משום שאנו ששרתנו אותו רצינו להיות מוכנים לענות לכל משאלותיו. אחרי ככלות הכול, מה משמעות הדבר לדאוג לרווחתו? משמעות הדבר להיות נכון למלא את כל משאלותיו, והדבר דרש לשאת שמיכות מיותרות למקרה שיהיה קר, לשאת בגדים נוספים עבור באבא, לשאת את כל מה שנחוץ לבישול, לשאת מים וסבון, קערות מיוחדות ומגבות למקרה שבאבא יחליט לרחוץ את רגליהם של עניים ומצורעים. היינו חייבים לשאת כל זאת עימנו גם כן. אם אנו נוסעים ובאבא מחליט לרחוץ את רגליהם של חמישה מצורעים, לא יכולנו להסתובב ולבקש מים וסבון, מגבות וכלי רחצה. היה עלינו לשאת כל זאת עימנו.

וטוב היה שנשאנו את הדברים האלה עימנו. זה שירת אותנו היטב כשרצינו לשרת את אהובינו האלוהי. אסטה מעט מהנושא, אני זוכר שפעם אחת נסענו עם באבא והתרחשה סופת ציקלון – גשר נסחף ואנו התעכבנו שעות רבות. אולם היה לנו תה, סוכר וחלב וכך אמר באבא שנכין תה בזמן שאנו מחכים. והיו לנו קלפים לשחק בהם, וכך יכולנו להעביר את הזמן בנקל. אולם כשהוצאנו את הפתילייה הקטנה שלנו, מיכל הנפט שלה היה ריק. לא היה לנו יותר דלק, וכעת, כיצד נחמם את המים? באבא אמר לי לפנות לנהג הקטר. הקרון שלנו היה צמוד לקטר ואני הלכתי אליו. כעת, באותו זמן היה מקובל שרבים מנהגי הקטר היו זורואסטריים. דודי היה נהג קטר, והתברר שגם נהג הקטר הזה היה זורואסטרי, וכך שוחחתי עימו בשפה הגוג'ראטית ולקחתי ממנו מים חמים. קיבלנו את זה היישר מדוד המים של הקטר. אתם יודעים שהרכבות באותם ימים היו רכבות קיטור. ומה משתמע מרכבת קיטור, משתמע שיש להן דוד מים ענק מלא מים רותחים שנהפכים לקיטור וזה מה שמניע את הרכבת. וכך הוא נתן לי קצת מים רותחים ואנחנו הכנו תה.

בזמן ששוחחתי עם הנהג, כנראה שסיפרתי לו על דודי ובדרך זו או אחרת הפכנו לידידים והוא נתן לנו מים, וכך אמר באבא, לך והגש לו תה. וכך עשיתי והוא הודה מקרב לב, ומאחר וגם לו לא היה מה לעשות כדי להעביר את הזמן, וכך הוא שב אל הקרון שלנו ובאבא איפשר לו לשבת עימנו ואפילו לשחק עימנו קלפים, דבר שהיה מאוד יוצא דופן. הוא כנראה שהה עימנו כמה שעות, ולמרות זאת הוא לא הבחין שבאבא שמר על שתיקה. אבל הוא הבחין מייד בגוסטאדג'י. המחווה של גוסטאדג'י היו ניכרות ביותר, אולם ההבעות על פניו של באבא היו כל כך ברורות, מחוותיו נראו טבעיות כל כך, מאוד קלות להבנה, כך שהאיש לא נוכח בכלל לדעת שבאבא לא דיבר. בכל אופן, כדי לקצר בסיפורנו, גוסטאדג'י הצטרך לעשות את צרכיו. אנחנו היינו באיזור מיוער, וכך גוסטאדג'י פשוט יצא החוצה לבין העצים. אולם ממש באותו זמן הנהג מקבל את הסימן שהפסים תוקנו, המסילה פנויה והוא יכול להמשיך. וכך הוא משמיע שריקה מחרישת אוזניים. ובאותו זמן כבר התחברנו מאוד אליו, וכך רצתי מייד אל הקטר ואמרתי, "בבקשה, בבקשה, גוסטאדג'י יצא החוצה. אל תתחיל עוד את הרכבת, אנחנו חייבים להמתין עד אשר ישוב". ונהג הקטר, שגוסטאדג'י התחבב עליו מאוד, אמר, "ובכן, מתי האילים הזה ישוב?" והוא השתעשע קצת על חשבון גוסטאדג'י כשהוא המשיך להפעיל את הצופר שוב ושוב כאילו כדי להודיע שהרכבת זזה מייד. ואז אנו רואים את גוסטאדג'י רץ במהירות חזרה מבין העצים והנהג קורא אליו, "מהר כבר, איש אילים, היחפז או שאנחנו נעזוב בלעדיך".

אולם הנקודה אותה אני מנסה להטעים הייתה שטוב שהיו לנו כל הדברים הללו, כך שיכולנו להכין תה, ושיכולנו להכין לבאבא משהו לטעום, שהיו לנו הקלפים כדי להעביר את הזמן וכן הלאה. היה זה כאב ראש עבורנו לשאת את כל הכבודה הזאת, משום שאנחנו לא נהגנו לשכור סבלים. כל מה שלקחנו היה עלינו לשאת על גבינו, וידענו זאת. כך שתמיד חפצנו לנסוע קלים עד כמה שאפשר, אולם לאחר שלקחנו כל מה שנזקקנו לו, היו לנו הררי מזוודות, אפשר לומר, אולם שוב ושוב לדברים היה שימוש.

בכל זאת, עבור ווישנו המסכן זה היה עניין מפרך משום שהוא היה אחראי לוודא שהכול הועמס ונפרק בכל עת שעלינו וירדנו מרכבת, ואנו החלפנו רכבות לעתים קרובות, משום שבאבא היה פונה לדרכים צדדיות כדי לפגוש מאסטים. משמעות הדבר הייתה להחליף רכבות לעתים תכופות, לרדת מהרכבות ולקחת אוטובוסים ועגלות שוורים וכדומה. ותמיד זה היה זמן מטורף עבורנו, משום שבתחנות קטנות כאלו הרכבת לא עצרה לזמן רב. בצומת ראשי הרכבת עשויה הייתה להמתין כחצי שעה, אבל בתחנות קטנות היא הייתה עוצרת למשך חמש דקות לכל היותר וההמון היה תמיד כל כך צפוף כך שזה היה מאבק לעלות או לרדת מהרכבת בזמן קצר כזה, שלא לדבר על הכבודה.

כדי לתת לכם מושג אודות כמות הכבודה שהייתה לנו, אני זוכר אירוע ממשע זה שאודותיו אני מספר לכם. בחלק ממנו נסענו בשני קרונות נפרדים. הצלחנו לשריין לבאבא תא זוגי, ובצמוד לזה היה תא בעל ארבעה מושבים שלא שוריין למאנדאלי. ברגע שהרכבת נכנסה, לכל אחד הייתה המשימה שלו. אני השגחתי שבאבא

יעלה בשלום ושיהיה לו נוח בתא הכפול. בינתיים ווישנו השגיח שיעלו את כל הכבודה. וזו לא הייתה משימה פשוטה. הוא היה סופר את הכול מראש, עורם את הכול לפני שהרכבת הייתה מגיעה, ואז הוא היה פועל בזריזות רבה עד כמה שהיה יכול כדי שזה יעלה על הרכבת בזמן. ואז הוא היה סופר שוב את הכול כדי לוודא שהכול נמצא. רק אז הוא היה מסדר את זה, דוחף את זה מתחת למושבים וכן הלאה, כדי שלמאנדאלי יהיה נוח.

ובכן, כפי שאמרתי, כעת היה לנו תא כפול משוריי. וכך ווישנו שם את הכבודה בתא הזה. היה זה יותר קל עבורו משום שהוא לא היה צריך לדאוג לאנשים אחרים הנאבקים לעלות או מאנשים אחרים המנסים לרדת עם צרורותיהם, ומאחר והיינו בתחנה קטנה והרכבת לא עצרה לזמן רב, באבא אמר שווישנו יכול לשים את הכבודה בתא הכפול. וכך הוא עשה, הוא ערם את הכול והצליח להכניס את הכול פנימה וספר את הכול במהירות, ואכן הכול היה שם, והוא הפליט אנחת רווחה ארוכה. וכולנו חשנו כך. לאחר שחלפה המהומה פעם נוספת, באבא היה בטוח במקומו על הרכבת, כל הכבודה הועמסה, וכעת יכולנו להירגע קמעה. וכך ווישנו חזר אל שאר החברים ואני נשארתי עם באבא בתא הכפול. אולם בתחנה הראשונה, ווישנו מגיע בריצה אל התא שלנו ושואל אם גוסטאדג'י נמצא עמנו. אנו אומרים, "לא". האם איננו עמכם?" ווישנו עונה, "לא, איננו מצליחים למצוא אותו בשום מקום, כנראה ששכחנו אותו מאחור".

מה לעשות כעת? גוסטאדג'י הינו איש זקן, וזה לא רק זה, הוא שומר על שתיקה. ובכן מה הוא יכול לעשות אם הוא נשכח מאחור? אין עליו כסף, איננו יכול לדבר, אין הוא יכול להסביר דבר, ואין לו שום אפשרות להשיג אותנו. והנה יש לנו בעייה רצינית. באבא אומר, "אתה בטוח?" ווישנו אומר, "באבא, הוא איננו עימנו. קיוויתי שייתכן והוא נמצא עימך". "אולם, היכן הוא יכול להיות?" שואל באבא. "האם הוא לא היה עמנו בתחנה?" "כן, אבל ייתכן והוא הסתובב כדי לעשות את צרכיו ולא הספיק לחזור בזמן". אתם יודעים שזה היה מנהגו של גוסטאדג'י. שלפוחית השתן שלו לא הייתה תקינה, והיה עליו להשתין לעתים תכופות וזה היה דורש ממנו זמן מה. הוא היה איטי, ונראה היה שבכל עת שהוא הצטרך ללכת למקום כלשהו, הוא תמיד היה הולך להשתין. האם לא סיפרתי לכם על היום שבו באבא פרש מהחיים החדשים לכמה שעות ועל הפגישה במְהָבְלֶשְׁוֹאֵר, וכיצד כמה אנשים זרים נכנסו למקום הכינוס משום שווישנו השאיר את השער פתוח לאחר שבאבא הורה לו לסגור אותו? ומדוע הוא השאיר אותו פתוח, משום, שכרגיל, גוסטאדג'י הלך להשתין כהרגלו ושב חזרה לאיטו. וכך אמר ווישנו שייתכן וגוסטאדג'י הלך להשתין. "אולם מדוע הנחתם לו לרדת ככה?" שאל באבא, ווישנו ענה שהוא היה עסוק יותר מדי עם הכבודה כדי שיוכל לשים לב היכן נמצא גוסטאדג'י והוא פשוט שיער שגוסטאדג'י פשוט עלה על הרכבת. הבינו שכל זה התרחש במהירות רבה, משום שהרכבת החלה שוב לנוע. ובאבא פנה וסימן, "לך בחזרה ובדוק את כל הקרונות, משום שייתכן וגוסטאדג'י נכנס בטעות לקרון הלא נכון, ודווח לי לאחר מכן".

אז שב ווישנו לקרוננו בחופזה משום שהרכבת כבר יצאה ובאבא פנה אלי תוהה מה קרה לגוסטאדג'י ומה נוכל לעשות כעת. ממש באותו רגע שמענו דפיקה מכיוון הקיר. "יש להניח שווישנו מאותת לנו", אמרתי. והחלטנו שזוהי הדרך בה ווישנו רצה לומר לנו שגוסטאדג'י נמצא לבסוף. משום שלא היה מסדרון מקשר. לא הייתה לו שום דרך להעביר לנו הודעה עד שהרכבת הייתה עוצרת והוא היה יכול לרוץ החוצה ולהגיע אל הקרון שלנו. וכך חשנו בהקלה שהכול מתנהל כשורה. אולם ווישנו המשיך להקיש. כל כמה דקות הוא חבט בקיר, וחשתי, "כן אנחנו מבינים, אנחנו יודעים שגוסטאדג'י נמצא איתך. אין צורך להמשיך בהקשות. איננו חרשים". משום שסברתי שהרעש הזה יטריד את באבא. הוא רבץ על אחד הדרגשים ונח לו, וחשבתי שווישנו איננו צריך להמשיך ולחבט על הקיר כל כמה דקות, או משהו כזה. ובכן כשהגענו לתחנה הבאה ווישנו הגיע במרוצה, נדהמתי כשהוא פלט, "באבא, גוסטאדג'י לא נמצא בשום מקום. בדקתי את כל שאר הקרונות והוא לא נמצא על הרכבת".

"לא על הרכבת? אם כן, זוהי הסיבה מדוע דפקת על הקיר שלנו כל הזמן".

"מה אתה אומר? לא דפקתי בכלל על הקיר שלכם".

"אז מי זה..." וממש ברגע זה אנו שומעים שוב דפיקה. ואז בדקנו, ומה מצאנו? מאחורי כל ערימות הכבודה שנערמו בתא שלנו נמצאה הדלת לשירותים וגוסטאדג'י פנה לשם כדי לעשות את צרכיו כשהרכבת הגיעה, ומבלי לשים לב ווישנו ערם את כל החבילות כנגד הדלת וגוסטאדג'י המסכן מצא עצמו לכוד בפנים. הוא שמר על שתיקה וכך הוא לא היה יכול לומר דבר, וכך הוא חבט בדלת כדי לעורר את תשומת לבנו, אולם אני לא בדקתי משום שסברתי כל הזמן שווישנו הוא זה שמקיש על הקיר כדי למסור לנו שגוסטאדג'י נמצא עימם.

וזה רק כדי לתת לכם מושג איזו כמות של כבודה הייתה לנו ועד כמה מטורף היה לעלות ולרדת מהרכבת. למעשה, פעם אחת, במסע זה אודותיו אני מספר לכם, קרה ולאחר שכל הכבודה הועלתה אל הרכבת, סופר אותה ווישנו ומגלה כי חבילה אחת חסרה. הוא שכח אותה על הרציף משום מה תוך כדי המהומה של העלייה לרכבת בזמן. אולם כבר יצאנו מהתחנה. היה זה מאוחר מדי לחזור ולמצוא אותה.

באבא התכעס כמאוד על ווישנו בגלל זה. הוא התאמץ כל כך לרצות את באבא וכעת כל זה קרה ובאבא מביע את חוסר שביעות רצונו וווישנו איננו מסוגל לשאת

בזאת ואז הוא פונה ומתפרץ על גוסטאדג'י. "זה הכול באשמתו, באבא", אומר ווישנו. "קשה מאוד להשגיח על כל הכבודה, אבל רוב החבילות הינן הזבל של גוסטאדג'י אותן אנחנו סוחבים עימנו. כיצד אוכל לעקוב אחר החבילות כשכול יום הוא צורך חבילה חדשה מלאת זבל שהוא מתעקש שנסחב עימנו? זה כבר יותר מדי, באבא". ועם זה, ווישנו תופס אחת מחבילותיו של גוסטאדג'י ומתחיל להשליך אותה מחוץ לחלון. אולם גוסטאדג'י נצמד אליה ונאחז בה כך שווישנו איננו יכול להשליכה וכך הם מושכים את החבילה ביניהם כמעין מלחמה, וכמובן שגוסטאדג'י איננו יכול לומר דבר אולם פניו מאדימות כשהוא אווזח בחבילה כאילו היא כל חייו וווישנו רטן וזועם וכול זאת ממש לפני באבא, שערו בנפשכם, ולבסוף באבא מוחא כפיו ומורה להם לשבת.

כעת זה נראה משעשע, אולם באותו זמן הם היו רציניים לגמרי. אולם לא על זאת חפצתי לדבר עמכם. כל זה משמש כרקע על מנת לתת לכם מושג קלוש כיצד היו מסעותינו וכיצד התפתחו מתחים, התרגזויות קטנות שמתחו את עצבינו, ולפתע פתאום היינו מתפרצים. כמו תמיד, באבא היה זה שהחזיר אותנו לשפיות וסייע לנו לשקם את שיוויין נפשינו. וכעת הסיפור שלי מתחיל באמת. משום שאחת הדרכים עימן סייע לנו באבא להרגע היה להחזיק בפנינו, כמו גזר המתנדנד בפני שור מטומטם, את המחשבה כי בעת שנגיע לבסוף אל כלכותה אנחנו נשהה במלון נחמד ונזכה במנוחה מלאה ונקבל ארוחות משובעות ובכלל נוכל להרגע וליהנות.

וכך כשמצבי רוחינו החלו לרתוח, או כשהתחלנו להתלונן אודות המסע או מכל סיבה אחרת, באבא היה מסיח את דעתנו כשהיה מעלה את הזמן הנפלא שיהיה לנו בעת שנגיע לכלכותה. וכך החלנו לצפות לכך. זה טבעי. אנחנו היינו מותשים, לא זכינו אף פעם בשינה ראויה, אכלנו באופן בלתי סדיר אם אכלנו בכלל, וגם אז לא הייתה זאת ארוחה ראויה, כך שבאבא לא הצטרך לשדל אותנו יותר מדי כדי שהתמונה הנעימה של בילוי במלון כלשהו במקום שקט היכן שנוכל לנוח ולאכול כראוי תהווה יעד מושך עבורנו.

ולבסוף הגענו לכלכותה. היינו שם מקודם ושהינו במלון נחמד באיזור שקט, וכך פנינו לשם. לא היה זה מקום מפואר, לא מלון חמישה כוכבים, כוכב אחד, אתם יכולים לכנות אותו, אולם זה התאים לנו. אכלנו ארוחה טובה ולאחר מכן פרשנו למנוחת הלילה. כעת, בכל עת שנסענו עם באבא, ניסינו תמיד להשיג שלושה חדרים. באבא היה משתכן בחדר האמצעי, ושני האחרים נותרו ריקים. משום שבאבא לא סבל שום הפרעה במשך הלילה, והרעש אותו הקימו האנשים בשנתם היה יותר מדי בעבורו. וכך היינו שוכרים חדר אחד עבור באבא, חדר אחד עבור המאנדאלי ואז היינו מנסים לוודא שהחדר השלישי יישאר ריק מצידו האחר של החדר של באבא. אבל מה, באבא לא היה מוכן לשלם גם עבור החדר הזה, אם הדבר התאפשר. אנחנו היינו שואלים את המנהל אם יש לו חדר ריק ואז היינו מנסים לקבל את שני החדרים הצמודים לו. ואכן עשינו זאת, הצלחנו בכך. למרות שזאת הייתה העונה הבערת, הצלחנו לקבל שלושה חדרים בשורה אחת עבור באבא והיינו מרוצים מאוד. פתחתי את המצעים הצרורים של באבא, פרשתי אותם עבורו בחדר, ובאבא נשכב לנוח. ישבתי בחדר עימו, והמאנדאלי פרקו את מצעיהם ופנו לישון במסדרון. כבר הגיעה השעה עשר בלילה וכולנו היינו מאוד מרוצים שמסעותינו הגיעו לקיצם לבסוף. אולם מה שלא נוכחנו לדעת, זה שבמלונות כאלו, אנשים אוכלים מאוחר מאוד. הם גם שותים ומלצרים הסתובבו עם עגלות בין החדרים עם מזון ומשקה להגיש לאורחים.

"מהו הרעש הזה?" שאל באבא, משום שהעגלות מקימות רעש רב, אתם יודעים כיצד הן מקרקשות, וכלי האוכל והצלחות משקשקים מחמת התנדודות. ואני מתבונן החוצה, רואה מה הדבר ומדווח לבאבא. "באבא, אלו סתם עגלות עימן מביאים מזון לכל מיני אנשים". "לא טוב הדבר", מחווה באבא. "רועש כאן מדי, עלינו לעזוב".

"באבא", אני אומר, "השעה כבר אחרי עשר. עד מהרה האנשים יפרשו למיטותיהם והרעש יחדל. תן לנו לחכות קמעא והכול ישתתק". אמרתי זאת וקיוויתי שזאת תהיה האמת, אולם כדי להיות הוגן עלי להודות כי גם לא חפצתי לשום ולארוז את כל החפצים שוב. באבא הסכים, אולם עגלה נוספת חלפה מייד לאחר מכן ובאבא התיישב ואמר שאין הדבר טוב, עלינו לעזוב.

ובכן אמרתי, "באבא, המתן כאן ואני אצא החוצה ואחפש מלון אחר עבורנו". משום שחשבתי שאפילו שהמקום רועש, עדיף שבאבא ימתין בנוחיות בפנים במקום לקחת ריקשה ברחובות של כלכותה בזמן שנחפש אחרי מלון אחר.

ואני יוצא החוצה ולאחר כשעה אני אכן מוצא מלון אחר. אפילו טוב יותר, באיזור נחמד, ושוב היו להם שלושה חדרים בשורה אחת שהיו ריקים. וכך חזרתי וצררתי את מצעיו של באבא והמאנדאלי צררו את מצעיהם ועזרנו לווישנו המסכן לסחוב את כל החבילות וכולנו ירדנו מטה על מנת לעזוב למלון השני. אולם אז החווה באבא, "השב את כספנו". וכך הלכתי אל המנהל ותבעתי את הכסף חזרה. אמרתי לו שהמקום רועש מדי ואיננו יכולים לשהות שם ואנו רוצים את כספנו חזרה.

כמובן שהוא לא רצה להשיב את כספנו. הוא אמר שהוא לא משכיר את חדריו לפי שעות ואנחנו לקחנו שני חדרים ועלינו לשלם עבור שני חדרים. אחרי הכול, אורחים נוספים הגיעו והוא השיב את פניהם ריקם, ואילו ידע היה משכיר להם את חדרינו, וכך הוא איבד כסף בגללנו. ואני אמרתי שאם אורחים אחרים היו מגיעים הוא היה מראה להם את החדר הצמוד אלינו משום שהוא היה ריק וכך, כדי לקצר בדבר, התווכחנו והתווכחנו ולבסוף שילמנו קצת פחות עבור השעה או השעתיים שהיינו שם ואז עזבנו אל

המלון השני.

הגענו לשם ושוב היה עלי לפרוק את חפציו של באבא ולאפשר לו להרגיש בנוח. באבא התרווח לו על המצעים ולאחר דקה או שתיים, אנו שומעים מהלומה. באבא מתיישב ומתבונן בי. לאחר דקה או שתיים מהדהדת חבטה נוספת ומצלצלת באוויר. אני קם והולך לראות מה זה יכול להיות. ומה אתם חושבים? מתברר שהייתה נפחיה ממש בסמוך למלון והנפח דפק דבר מה על הסדן. אמרתי זאת לבאבא והוא אמר, "האם זה הזמן לעסוק בעבודה? הבה נלך למלון אחר". "חכה באבא, תן לי לדבר עימו", אני אומר. ויצאתי החוצה. אינני זוכר מה אמרתי. אני חושב שהייתה זאת אחת הפעמים שאיבדתי את קור רוחי. התנפלתי על האיש, כשאני שואל מה הוא מרעיש כל כך בשעה כזאת מאוחרת בלילה, וכן הלאה והלאה. האיש אמר שהוא מצטער מאוד אולם יש לו עבודה לעשותה והוא רוצה לסיים אותה כל עוד האש שלו מלהטת. ככלות הכול, הוא היה איש עני והוא לא יכול היה להרשות לעצמו ללכת לישון בכל עת שחפץ בכך, אבל חייב לבצע את מלאכתו כפי שדרשו לקוחותיו. "אולם הלקוח לא נמצא כאן", אמרתי. "העבודה יכולה לחכות עד הבוקר. אתה יכול להצית את האש מחדש בבוקר ואז להמשיך בעבודתך". וכך זה התמשך, הלך ושוב ולבסוף הוא אמר, "תן לי חמש דקות נוספות, רק עוד חמש דקות נוספות ואני מבטיח שאפסיק".

וכך חזרתי לבאבא, ואני זוכר, גם כאשר פסעתי חזרה ונכנסתי לחדרו של באבא יכולתי עדיין לשמוע אותו עובד. "באבא, הוא יפסיק עד מהרה. הוא כמעט סיים ולא יהיה עוד רעש". ואכן לאחר כמה דקות הוא הפסיק ודממה השתררה. סוף סוף, חשבת. אולם כעבור כמה דקות נשמע רעש בחדר הריק הצמוד לשלנו. באבא התיישב שוב, כשהוא נראה מאוד בלתי מרוצה. "מה זה?" הוא החווה. "חשבת שאירגנת שהחדר הזה יישאר ריק?" "נכון", אמרתי. "חייבת להיות כאן איזושהי טעות". וכך אני הולך לראות את המנהל ואומר, "מהו הדבר? שיכנת אנשים בחדר הצמוד אלינו". "כן", הוא עונה. "מה עוד יכולתי לעשות? זוהי העונה הבווערת ואין באפשרותי לדחות את פני המבקרים. ואתם לא שילמתם עבור החדר". "אכן, אבל אמרתי לך בעת שהזמנתי את שני החדרים שאם מישהו יבוא ויבקש את החדר להשיב את פניהם ריקם ואז אנחנו נשלם עבור החדר". הרואים אתם, באבא לא איפשר לנו לבזבז שום כסף. וכך הוא אילץ אותנו לשלם רק עבור שני חדרים. אולם הדבר הטריד אותנו משום שידענו שבאבא לא יסכים שבחדר הצמוד יהיו אנשים, כך שמה שהייתי עושה זה לסכם עם המנהל שאנחנו נשלם עבור שני החדרים אולם אם יבוא מישהו, במקום להשכיר להם את החדר, אנחנו אז נשלם עבורו. אולם המנהל לא עשה כן. נראה שהוא לא היה בטוח שאנחנו נסכים לשלם, למרות שאמרתי לו זאת, ובעת שזוג בא ונתן לו את הכסף בו במקום, הוא הוביל אותם אל החדר. ככלות הכול, הוא הניח, הם לא משתמשים בחדר. ייתכן והוא חשב שהוא יוכל לגבות עבור החדר פעמיים, פעם מהם ופעם מאיתנו. ובכן שוב פעם החל וויכוח גדול. ושבתני אל באבא למעלה לספר לו מה קרה ואמרתי לבאבא שאני בטוח שהמנהל יצליח לסלק את הזוג. "לא", אמר באבא. "איבדתי את מצב הרוח. זה לא טוב, עלינו לזוז שוב. מהר, אינני שבע רצון כאן". ושוב נאלצנו לארוז מחדש. כעת זה היה כבר הרבה אחרי חצות הלילה. זה היה קרוב יותר לשעה אחת או שתיים בבוקר ועדיין לא זכינו בתנומה כלשהי, ולבאבא אין מצב רוח ודוחק בנו להחפז, ואני מנסה לגלול בחופזה את מצעיו של באבא ואז מגיע גוסטאדג'י אלי ומחווה משהו אלי.

נראה היה שאחד משרוכי נעליו התגלגל מתחת למיטה והוא רצה שאני אמצא אותו עבורו. אולם הייתי עסוק כל כך עם צרירת מצעיו של באבא שלא יכולתי לשים לב למחווותיו, משום שכדי לראות מה הוא אומר היה עלי להתבונן אל ידיו ממש, ולוא הייתי עושה כן לא הייתי יכול להמשיך ולצרור את דבריו של באבא, והדבר נמאס עלי ואמרתי לו, "זה מספיק גרוע לטפל באילם אחד, ואינני יכול לטפל בשניים". הייתי כעוס כולי והדברים נפלטו מפיו. לא ידעתי שבאבא עמד ממש מאחורי באותו רגע. אבל הדבר השני אותו ידעתי, היה שבאבא צבט את אוזני וקימט אותה באמרו, "למי אתה קורא אילם? אינני אילם, אני שרוי בשתיקה". חשתי נבוך כל כך. "כן באבא", אמרתי. "אני מצטער", והתנצלתי. כעת אני יכול לצחוק מכך, אולם זה היה למעשה אירוע משפיל באותו רגע. גוסטאדג'י המסכן, נראה היה שהוא תמיד היה חוטף את העקיצות של הלצותינו התפלות. אולם מה הוא יכול היה לעשות? היה לו קשה מאוד לשמור על שתיקה. והוא היה כמו כן הרבה יותר מבוגר מכולנו, כך שהוא נזקק לעזרתנו. אם היינו זוכים ליותר מנוחה, לוא הזמן היה מצוי בידינו, היינו נוכחים לדעת זאת, לא היינו מתנהגים כך, אולם זה מה שאני מנסה לחלוק עמכם, אני מנסה לתת לכם שמץ של מושג כיצד נראו המסעות שלנו. זה היה מטורף כל כך, ועצבינו התרופפו במידה לגמרי. ושוב נאלצנו לארוז הכול, ושוב אמר לנו באבא שלא לשלם את מלוא הסכום, והיה עלי להתווכח עם המנהל כדי שיחזיר לנו סכום כסף כלשהו.

אולם הקטע המביך והמבזה ביותר היה עדיין לפנינו. כשהעמסתי את כל הכבודה שלנו לעגלת סוס, הנפח ראה אותנו ובא אלי ואמר, "חשבת שאחיך הבכור הינו חולה! גרמת לכך שחדלתי מעבודתי וכעת אתם הולכים?" ושוב היה עלי לומר משהו כדי לשכך את זעמו. היה עלי להתנצל ולהמציא איזה סיפור וכל העת באבא נחפז וכך אנו הולכים למלון אחר.

בעת שמצאנו מלון אחר כבר היה זה בוקר ושוב אנחנו פורקים את הכול ואני ממהר את מצעיו של באבא ומאפשר לו להיות נינוח ולבסוף אנחנו נרדמים. אנחנו היינו עייפים כל כך, כל כך מותשים, עד שישנו עד שעה מאוחרת, וכשקמנו כבר היום האיר. אפילו באבא ישן שינה ארוכה מדי ועדיין הוא ישן. המאנדאלי יושבים דומם כדי שלא

להטריד את שנתו ואז באבא מתיישב ומחווה, "מהי השעה?" ואני אומר "עשר בבוקר, באבא", ובאבא נראה כעוס. "איך זה ייתכן שישנו עד שעה מאוחרת כל כך?" שאל באבא. אני אומר, "באבא, היינו מותשים לגמרי". באבא יושב על מיטתו והוא עדיין נראה חמור סבר, מצב רוחו לא היה טוב כלל, והוא שאל, "האם כבר קיבלתם את ארוחת הבוקר עם תה?" אמרתי, "לא באבא, אף אחד לא קיבל דבר עד עכשיו". ואז אמר באבא "מזלכם שלא לקחתם דבר". ואז נראה היה שמצב רוחו השתפר. אולם הוא היה ממש מתרגש עלינו אם היינו אוכלים משהו מבלי לחכות לו. מזלנו היה שבאותו זמן עמד לנו שכלנו להמתין. וכך בין אם זאת הייתה אהבה או צייתנות, אינני יכול לומר. קראו לזה כפי שתחפצו, אלו היו בפשטות חיינו עם **אדוננו**, כשאנו מרקדים לחלילו.

"עשו כמיטב יכולתכם והשאירו את התוצאות לבאבא". כמה פעמים שמעתם זאת? אולם מהו משמעות הדבר? האם אתם סבורים שרק משום שעשיתם כמיטב יכולתכם, לא יהיו שום קשיים, שהכול יתרחש באופן חלק? כלל וכלל לא. לפעמים, למרות כל מאמצים הרבים, למרות כל כוונותיכם הטובות, התוצאות לא יהיו כפי שאתם מקווים. קל לומר השאירו את התוצאות לבאבא, אולם אין זה צחוק לעשות כן בחייכם. הבה אביא בפניכם כמה דוגמאות מחיינו עם באבא. אנחנו ראינו זאת כמשימתנו להבטיח את שלומנו של אהובנו האלוהי. בכל מה שנוגע לעבודתו של באבא במישורי התודעה הפנימיים, מה הייתה עבודתו הרוחנית של באבא, לנו לא היה שום מושג מכך. ייתכן, מבלי משים, עזרנו לבאבא כשצייתנו לו, אולם לא היה לנו שום מושג מה הוא משיג ברובד הרוחני או כיצד הוא היה עושה זאת. אנחנו לא היינו אנשים בשביל דברים כאלו.

מה שיכולנו לעשות, ומה שאכן עשינו, היה להשגיח על עניינים מעשיים, חובות ארציות. ואחת מהן, הייתה להשגיח שגופו הגשמי של אווטאר מהר באבא יהיה מוגן ושנשגיח עליו כעל בבת עין. האמת היא שהוא לא נזקק לעזרתנו, אולם הוא העניק לנו את ההזדמנות לחוש כאילו שאנחנו עושים משהו עבורו. רחמיו אפשרו לנו את המרחב לחשוב שאנחנו מצליחים לשרת אותו. ובכל זאת, ההתלהבות שלנו להקפיד על רווחתו של באבא התנגשה בדרכנו שוב ושוב, ובסופו של דבר גרמה סבל לבאבא. כפי שאתם יודעים, באבא איבד את שיניו מוקדם מאוד. אחדים אומרים שזה משום שהן התרופפו בתקופה שהוא היה חובט את ראשו על הריצפה. מה שזה לא יהיה, הוא איבד כמה משיניו די מוקדם, ולמרות מיטב הטיפול שיכולנו לספק, לבסוף הוא איבד את כולן. זה היה לפני החיים החדשים. לבאבא אף פעם לא הייתה סבלנות בנוגע לאוכל, חסר סבלנו על הזמן שמתבזבז באכילה וכך הוא נטה לאכול מהר מאוד. כתוצאה הוא סבל מהפרעות בעיכול. הרופאים סברו שעל באבא להרכיב שיניים תותבות ובאופן טבעי אלו יסייעו לו ללעוס ולעכל את מזונו טוב יותר.

ביודעי זאת, פניתי אל דר. בהרוצ'ה, רופא שיניים מצוין בפונה, ושכנעתי אותו לבוא להיכן שבאבא שכן. לאחר שניים או שלושה ביקורים, התותבות היו מוכנות ומתאימות. תוך כדי הביקורים, רופא השיניים נמשך אל באבא והוא זכה בברכתו של באבא. באבא התלונן שהתותבות היו כבדות מדי, היו מגושמות מדי בפיו, ולבסוף הוא הפסיק להשתמש בהן.

כעת הגיעו החיים החדשים, ובאבא המשיך להתלונן על בעיות עיכול. זה הטריד אותי מאוד אבל לא יכולתי לעשות דבר. מאוחר יותר עברנו להיידראבאד ושהינו שם זמן מה עם באבא. באותה עת היידראבאד הייתה מדינת-נסיכות שנשלטה על ידי נְיָזָאם (נסיך). הניזאם היה ידוע כאחד האנשים העשירים בעולם, וידעתי שאיש כזה ירצה רק את המיטב שמכול דבר. והתברר לי שרופא השיניים שלו היה אחד מהמומחים. תהיתי איזה תותבות הוא הכין עבור הניזאם. האם הן היו מחומר מיוחד? מבלי לשאול את באבא, בררתי מיהו רופא השיניים של הניזאם, ועדיין בהיותי לבוש בבגדי החיים החדשים, הצלחתי להשיג פגישה עימו. הקאפני שלי הייתה בלה ונראית כמו קבצן, אולם רופא השיניים הסכים לפגוש אותי. אמרתי לרופא שאני מעוניין להכין שיניים תותבות; הסברתי שאני רוצה שהן תהיינה קלות משקל באופן מיוחד. שאלתי איזה חומר השתמש הניזאם עבורן.

רופא השיניים הסתכל בי בחשדנות. "אתה חפץ בטוב ביותר?" הוא שאל. "כן", עניתי. "אולם האם תוכל לשאת במחיר?" הוא שאל. הסברתי שהתותבות לא היו מיועדות לי אלה עבור אחי הבכור וכי יש לו חברים רבים המעוניינים בנוחיותו. הבטחתי לרופא כי אין זה משנה מה יהיו ההוצאות, הוא יבוא על שכרו. אז שאלתי באיזו מהירות הוא יוכל להכין את התותבות, משום שזה היה תמיד אפשרי שבאבא יחליט לעזוב פתאום את היידראבאד. יש להניח שרופא השיניים תהא אודות כל העיסקה הזאת אולם הוא הסכים לבצע את העבודה, ושבתי אל באבא.

סיפרתי לבאבא על השיניים התותבות, בהדגישי את מהותו הקלה והשקופה של החומר ממנו הן עשויות, והצלחתי לשכנע את באבא להתלוות אלי לרופא השיניים. העבודה נעשתה, שתי התותבות, העליונה והתחתונה, והן היו באמת עדינות מאוד. הן עלו אלף רופיות והסכום שולם, בהסכמתו של באבא, על ידי המנהלים של החיים החדשים. אני הייתי מאושר מאוד, חשתי שהצלחתי לשפר במשהו את בריאותו של באבא.

רק לאחר כשנה התרחשה תאונת הדרכים הראשונה של באבא, באוקלהומה. באותו זמן באבא הרכיב רק את התותבות העליונות, ועוצמת ההתנגשות גרמה לשיניים להינעץ בחניכיים התחתונים.

כששמעתי זאת, חשתי במוסר כליות כבד. באבא לא חפץ בשיניים התותבות, אולם אני התעקשתי ולבסוף הוא נעתר, וראו לאיזה צרות הן גרמו. מדוע התעקשתי? שאלתי את עצמי. מדוע כפיתי את הכאבים והייסורים המיותרים האלו על באבא? אולם מה יכולתי לעשות? הייתה זאת חובתי לדאוג לבריאותו של באבא. והיה עלי לעשות

כמיטב יכולתי כשמילאתי את חובותיי, אבל הפאראדוקס היה שהמאמצים הטובים ביותר שלי רק גרמו לבאבא כאבים נוספים.

לאחר התאונה, באבא לא הרכיב שוב את התותבות. כמו כן, מחמת התאונה, המחיצה שבאפו של באבא נשברה. מחמת זאת הוא נעשה רגיש באופן מיוחד לאבד רוח ובוודאי שראיתים סרטים של באבא בהם הוא עוטר בצעיף את אפו. ובכן, אפילו מעט אבק או רוח עזה היו גורמים לבאבא אי מנוחה רבה, כך שהיה עליו לכסות את פניו בצעיפים להגנה.

ידענו זאת. ידענו עד כמה סובל באבא, ובוודאי חפצנו לעשות משהו. פעם אחת כששהינו בפונה, העליתי את הרעיון שעלינו לקחת את באבא למומחה לעין, אף וגרון כדי שיראה אם אפשר לעשות משהו. המחשבה הזאת צצה ועלתה, ומכוח עצמי, אזרתי עוז והלכתי לחפש ומצאתי מומחה כזה. תיארתי את מצבו של באבא וחיוויתי את דעתי שזה מחמת התאונה והנזק לאף ותהיתי אם ניתן לעשות משהו. הרופא אמר, "כן, אני מקבל את מה שאתה אומר, אולם עדיין אני חייב לבדוק את החולה בעצמי". הסברתי כי החולה הינו אחי הבכור וכי הוא איננו יוצא אף פעם, פרט לנסיעות קצרות במכונית. בכל אופן הרופא התעקש שאיננו יכול לעשות דבר מבלי לבדוק את אחי וכי אין ברירה אלא להביאו למשרדו. הוא אמר שהוא יכול לקבוע לי תור בשעה וביום מסוימים. "אם אצליח לשכנו לבוא, האם תקבל אותו מייד?" שאלתי. "מבלי להמתין כחצי שעה בחדר ההמתנה או משהו כזה? ברגע שנבוא, האם נוכל להיכנס למשרדך מייד לבדיקה?"

רואים אתם, ביודעי את טבעו של באבא, היה עלי לנקוט אמצעי זהירות. כאלו היו חיי את אהובי האלוהי. הרופא הבטיח לי שאם נבוא בזמן הנקוב, הוא יקבל אותנו מייד ולא יהיה צורך לחכות, וכך אמרתי שאעשה כמיטב יכולתי לשכנע את אחי הבכור לבוא, ואז עזבתי את המשרד.

משום שזה היה לאחר התאונה השנייה של באבא, היה לו קשה ללכת, כך שפעם או פעמיים ביום באבא היה יוצא לטיול במכונית כדי להתאוורר מעט. אני הייתי מסיע את באבא, והיינו נוסעים מרחק מסויים, לא בעיר אלא מחוצה לה, למשך כחצי שעה. וכך ביום שנקבע, לקחתי כרגיל את באבא לנסיעה. לא סיפרתי לבאבא על הביקור שלי אצל הרופא משום שידעתי שהוא יסרב ללכת, וכך שמרתי על שתיקה. אולם ברגע שהיינו ברכב ואני הסעתי את באבא, בחרתי נתיב שהוליך אותו לסביבת העיר בה נמצא משרדו של הרופא. ואז, בפתאומיות, פניתי ונכנסתי דרך שער לחצר של הרופא.

"להיכן אתה נוסע?" שאל באבא.

עצרתי את המכונית ואמרתי לבאבא שקבעתי פגישה לו פגישה עם מומחה לאף אוזן גרון. באבא החווה, "למה?" והסברתי שאני סבור שיתכן והרופא יוכל לעשות משהו להקל על סבלו. באבא לא אמר דבר. מדוע, אינני יודע. בין אם הוא נדהם ממה שעשיתי, כל כך מופתע מחוצפתי, או שהוא התכעס עלי כל כך, אינני יודע, אולם ללא הגה, יצא באבא מהמכונית ופסע למשרדו של הרופא עימי, כנראה כדי שלא להביך אותי.

היצגתי את באבא כאחי הבכור בפני הרופא, שאז בדק אותו. "אהה, זהו דבר קל", הוא אמר. "האם נפצע אפך מתי שהוא? גוש קטן צומח בבסיס מחיצת האף. זה מה שגורם לבעיות שלך. יש לצרוב אותו".

כששמעתי זאת חשבתי שהרופא מתכוון שיש לעשות מעין ניתוח וליבי צנח משום שידעתי שלא אצליח לשכנע את באבא לבוא לביקור נוסף. שאלתי את הרופא כמה זמן לוקח הניתוח הזה והוא אמר שזה פשוט מאוד, שזה יכול להתבצע תוך חמש או עשר דקות. אין זה ממש ניתוח, הוא הסביר. מניחים פשוט חוט חשמל על הגוש ומעבירים דרכו זרם חשמלי. החוט מתחמם ואז צורבים צלב קטן על הגוש. כך זה לא יוכל לצמוח עוד, ולאחר זמן מה, הוא יתכווץ ויצנח. ובכן אני מתבונן בבאבא, ובאבא מתבונן בי. "ובכן", אני אומר, "מאחר וכבר עברת את כל הדרך הזאת והדוקטור בטוח כל כך ומשום שזו פעולה פשוטה כל כך, מדוע שלא נעשה זאת וניפטר מזה?"

באבא הסכים לבקשתי באהבה רבה, והרופא התחיל. תחילה הוא ניקה את הנחיר עם ספוגית אלכוהול ואז הוא הכניס את אקדח הצריבה – זה משהו כמו פטיש הלחמה – והוא הפעיל את החשמל. עד מהרה יכולתי להריח את סירחון הבשר הנשרף. כנראה שזה היה מכאיב ביותר.

כעבור דקה או שתיים הרופא סיים לצרוב את הצלב ונראה מרוצה מאוד. הוא פקק את הנחיר בקצת צמר גפן ואמר, "למשך יומיים תחוש בכאב, זה לא יהיה נוח, אבל אחרי כן זה יתרפא ובריאותך תשוב להיות כשורה כמקודם". הוא נתן לנו טיפות אף כדי לשכך את הכאב, וככה הסתיים הביקור.

אולם כדי להיות הוגן עם הרופא, עלי להעיר שהוא זיהה את באבא ולא חייב אותנו בתשלום. זה כמובן שימח את באבא, וגם אני שמחתי.

כך היו הדברים. במכונית, כמובן שבאבא החל להביע את חוסר שביעות רצונו מכל מה שהתרחש. היה עלי להודיע לו מראש, הוא הטעים. מהרגע שנכנסתי עם המכונית למגרש של הרופא, איך הוא יכול היה לסרב אחרי כל המאמצים שעשיתי? וכך הוא איפשר להוביל אותו מבעד לכל הייסורים האלו למעני, אולם זה לא היה ראוי. לא הייתי צריך להביא אותו למצב הזה, וכן הלאה.

ועניתי לו. אמרתי, "באבא, זה יעזור לך בהמשך. אני יודע שזה הכאיב לך מאוד, אולם כרגע אתה סובל כל כך מחמת רגישותך לאבק ולרוח. כעת, בתוך כמה ימים, הבעיה שלך תעלם, ואז זה יהיה כדאי".

"את זה עוד נראה", אמר באבא, וזה היה סוף השיחה שלנו.

והיודעים אתם מה היו תוצאות הניתוח? זה לא השפיע כלל. למרות כל הסבל שהבאתי על באבא, לא היה שום שיפור במצבו. אתם יכולים לראות בסרטים שבאבא המשיך להשתמש בצעיפים, שהוא המשיך לסבול. ושוב פעם, מאמצי לעשות היטב ככל האפשר, למלא את חובתי, להשגיח על בריאותו של באבא, רק הסתיימו כשאני גורם סבל מיותר לבאבא. נראה היה שכך היו הדברים תמיד.

אני זוכר פעם אחת שנלווה לזה גוון מבדח. אנחנו שהינו במקום פרימיטיבי עם באבא. היו שם רק בודדים מאיתנו, ואנחנו אפילו לא היינו בכפר או במשהו כזה; אפשר לומר שזה היה במקום בלתי מיושב. אנחנו נסענו עם באבא בעגלת שוורים. כמה מכם ראו עגלות שוורים, אולם כל עוד לא עליתם על עגלה כזאת, אין לכם מושג עד כמה היא מטלטלת. כמובן שאין לה קפיצים, אין לה בולמי זעזועים, שום דבר לרכך את הנסיעה. ומשום שהיינו הרחק, הרחק מכל מקום מיושב, לא היינו על דרך סלולה. אנחנו היינו על מעין שביל, וזה היה מלא מהמורות והעגלה קיפצה ודילגה כשאנחנו נוסעים לאט. זה היה מעט החסד, שהעגלה נסעה כל כך לאט, אחרת זה היה בלתי נסבל. פרשתי את מצעיו של באבא בעגלה. אנו מכנים זאת מחזיק-הכל, אולי כמה מכם ראו זאת, לא רק שאפשר לשים שם מיזרון, אולם יש לזה כנפיים משני הצדדים עליהם אפשר לשים את הבגדים, את הסנדלים, למעשה כל דבר, ומשום כך קוראים לזה מחזיק-הכל. ובכן פרשתי את מצעיו של באבא כדי שיוכל להשתרע בשעה שאנחנו התיישבנו בצדדים כציפורים על ענף כשרגלינו מתנדנדות למטה כמו קופים.

האיזור בו נסענו היה הררי. היה שם רכס הרים ואנחנו עלינו על אחד שנראה כמו הר הפרישות²³ שלנו. השוורים האומללים התאמצו בכל כוחם לטפס במעלה התלול, והעגלון דחק בהם כל העת. לבסוף הגענו אל הפיסגה והחלנו לרדת במידרון לעבר השני, והעגלון, כאילו לנקום בנו על שהכרחנו את שווריו להתאמץ כל כך, השליך פתאום את המושכות על קרני השוורים.

המושכות נחוצות במיוחד בירידה, כדי לרסן את התקדמות השוורים, אולם העגלון השליך בפשטות את המושכות והשוורים החלו לדחור במורד המידרון ללא שום שליטה.

"הי, הי", קראתי לעומתו, "מה אתה מנסה לעשות? רסן את השוורים".

"לא, אינני יכול", הייתה התשובה. "אם אנסה לרסן אותם במורד תלול כזה, הם עלולים להיכשל ויפצעו ואז העגלה עלולה להיות במצב מסוכן".

המושכות עוברות מבעד לאפם של השוורים. העגלון חש שבגלל התלילות, אם הוא ינסה לרסן את השוורים, המשיכה במושכות תבוא כמהלומה וזה עלול לפצוע את השוורים, או שהם יאבדו את שיווי המשקל ויכשלו. מה שזה לא היה, הוא לא ניסה לעשות דבר ואנחנו החלנו לנסוע מהר יותר ויותר במורד ההר. השוורים ממש דהרו, וכמובן בשעה שזה התרחש אנחנו היטלטלנו כמו פופ קורן. ניסינו לאחוז במשהו, אבל גם זה היה קשה, אנחנו הזדעזענו כל כך. חשנו כאילו עצמותינו מתרסקות לרסיסים. כשהגענו לבסוף לקצה המידרון באבא סימן לנו, "אתם הייתם ברי מזל. רק ישבניכם נחבטו, אבל אני שכבתי שרוע, וכך על כל גופי היה לשאת את מירב הטלטולים". וכחשבת על כך, נוכחתי לדעת שזה היה נכון. ניסינו כאן לאפשר לבאבא יותר נוחיות כשהוא יכול היה להשתרע, בה בשעה שאנחנו ישבנו על הכנפיים, אולם ראו, אפילו כאן, כל מה שקרה זה שגרמנו לבאבא יותר סבל.

רק פעם אחת, בכל הפעמים שבהם דאגתי לצרכים הגופניים של באבא, נראה היה שממש הצלחתי לעזור לבאבא. זה היה בנוגע לעיניו של באבא.

כבר בדהרא דון, לבאבא נוצרה בעיה בעיניים. איזה גירוי הטריד אותו, מעין תחושה שמשהו שורט אותו בעיניים, כאילו שמשהו, גרגר אבק או בדומה לכך, הועף לעיניו וגרם לו לאי נוחות מסוימת. במשך השנתיים הבאות, תוך כדי נדודיני, הבעיה הזאת המשיכה להטריד את באבא. מפעם לפעם היינו משכנעים את באבא לאפשר לרופא לראות אותו, אולם הם אף פעם לא מצאו שמשהו אינו כשורה. לעתים היינו בערים גדולות, והיינו מתייעצים עם טובי הרופאים, עם המומחים, אולם הם אף פעם לא גילו משהו שלא כשורה. כמה מהם רשמו טיפות, אחרים סברו שבאבא צריך משקפיים או שעליו להרכיב משקפי שמש, אולם שום דבר לא הביא להקלה ובאבא המשיך לסבול.

לבסוף הגענו לסְאָטָאָרָה. יש להניח שהיה זה בשנת 1951. אני זוכר ששהינו בבונגלו של מוֹטָא, כך שאתם יכולים למצוא את התאריך המדויק, משום ששהינו שם רק פעם אחת. באותו זמן סאטארה הייתה רק עיירה קטנה והיא הייתה ידועה כמקום שבו אנשים יצאו לפנסיה. וזה היה נכון, ברחובות, בבזאר, הייתם רואים רק אנשים זקנים, נושאים תיקים קטנים, משתרכים בדרכם. אי אפשר היה לומר שמסחר אמיתי מתנהל שם. כל העיירה נשרכה לה בקצב איטי.

יום אחד כשפסעתי ברחבי העיירה הבחנתי בשלט של רופא עיניים. אין לי מושג מדוע הבחנתי בזה, משום שהיה זה סימן קטן ועלוב. לא היה זה סוג שלט מעורר

אמון, אולם מסיבה כלשהי נכנסתי פנימה ומצאתי קליניקה עלובה מטה לנפול. אין לי מושג מדוע נכנסתי פנימה. אולם משום שפגשנו כל כך הרבה רופאים, כל כך הרבה מומחים, ואף אחד מהם לא הצליח לעזור לבאבא, וכך חשתי שאולי איזה רופא צנוע יראה משהו שהגדולים לא הבחינו. בכל מיקרה, מה יכולתי להפסיד? ובכן, נכנסתי פנימה ודיברתי עם הרופא, והוא הסכים לבוא לבונגלו שלנו ולבדוק את באבא. ומדוע שלא יסכים? ואכן, הייתה לו כל כך מעט תעסוקה, הוא לא דרש שבאבא יבוא אל הקליניקה שלו. וכך הוא בא אל הבונגלו שלנו. אולם ראו איזה מין רופא הוא היה. כשבא, הוא לא הביא עימו דבר. הוא משך מעלה את עפעפו של באבא ואמר, "הרואים אתם את הגבשושיות הזעירות האלו?" "זה מה שגורם לכל הבעיות. האם יש לכם מלקחיים?"

הוא לא הביא עימו שום דבר, וכך הוא ביקש מלקחיים מדוקטור גוהר. והוא גם ביקש מגוהר איזה חומר חיטוי. הוא הצטרך לבקש ממנה כל דבר. ואז הוא החל לעקור את הגרגרים הקטנים מעפעפיו של באבא. עד מהרה הוא סיים. היה דימום קל מהיכן שהוא צבט במלקחיים, אולם לאחר יומיים באבא היה בסדר גמור. הבעיה נעלמה כליל. כל אותו זמן סבל באבא ואף לא אחד מאותם רופאים מכובדים היה מסוגל לעשות דבר, והנה רופא עלוב זה בקליניקה רעועה במקום כל כך נידח הצליח לאבן את הבעיה ולרפא אותה.

אולם זה היה חריג. בדרך כלל מאמצינו לעזור רק הסתיימו בגרימת סבל נוסף לבאבא. אין לי מושג למה זה היה כך. האם אנחנו אנשים כל כך מגושמים שכל מאמצינו החטיאו את המטרה, או שזוהי גזירת הגורל, אפשר לומר זאת, שתפקידו של האווטאר הינו כזה שבכל פעם שהוא בא עליו לסבול ולפיכך אפילו ניסיונותינו להפחית מסבלו הביאו לתוצאה הפוכה? אינני יודע, אחי. אולם מה יכולנו לעשות? עדיין אנחנו חייבים לעשות כמיטב יכולתנו. וזאת כוונתי שקל לומר עשו כמיטב יכולתכם והשאירו את התוצאות לבאבא, אולם אין זה עניין קל, אני אומר לכם, לעשות כן.

בלתי אפשרי

בבוקר זה התחלנו בנושא ודעתנו הוסחה כשדברנו אודות דוקטור דשמוק ובכלל לא סיפרתי את הסיפורים שסוזן ביקשה לשמוע. הזכרים אתם על מה דברנו? לא? ובכן, לפחות אני זוכר. התחלתי לספר לכם כיצד למדתי דבר אחד מחיי עם מהר באבא וזה שבחסדו הכל היה אפשרי.

ובכן, כעת אתם זוכרים. איזו מין זיכרון הוא זה? שהדבר עולה בזיכרון רק לאחר שהזכירו לכם אותו? באבא היה אומר לנו משהו והוא היה מצפה שנזכיר לו את הדבר. עם זכרון כמו שלכם, מה הייתם עושים? אבל לא כן, זה טוב שאינכם מסוגלים לזכור, אני סתם מקנטר אתכם, טוב הדבר ששכחתם משום שזה נותן לי את ההזדמנות להזכיר לכם, ובעת שאני מזכיר לכם אני נזכר כיצד הייתי מזכיר לאהובי האלוהי, מהר באבא. הרואים אתם כמה קל וטבעי לזכור את אהובנו האלוהי? זה מה שניסיתי להבהיר עבורכם באותו זמן. אינכם צריכים לשבת ולנעוץ מבט בתמונתו במשך שעות רבות, אין צורך שתשנו את שמו עשרת אלפי פעמים ביום. אינני אומר שאל לכם לעשות כן. אם אתם מסוגלים לנהל חיים רגילים, כשאתם דבקים בחובותיכם הארציות ודואגים למשפחתכם, ועדיין אתם מקדישים זמן להתבונן בתמונתו של באבא, הרי שנפלא הדבר. אולם עבור רובנו הדבר איננו טבעי, אין לנו זמן או מרחב ליכולת זיכרון שכזאת. אולם תוך כדי חיינו היומיומיים, אנו שבים ונזכרים באהובנו האלוהי שוב ושוב. וזה קל וטבעי.

אולם כעת אתם מזכירים לי אודות הדבר הזה ואנו נדבר עליו יותר מאוחר משום שאם נכנס לכך עכשיו, לעולם לא נגיע אל הסיפורים אותם אני חפץ לספר. בחסדו של האהוב האלוהי, הכול הוא אפשרי. קל לומר זאת, ורבים מכם חושבים כך בביטחון מלא בלבנו ובנפשנו, החיים במחיצתו של באבא חייבים היו להיות קלים. אולם אין זה מעניק לכם את התמונה הנכונה של חיינו עם באבא. למעשה, חיינו היו מלאי מבוכה, משפילים ביותר. הביטחון הזה בא עם הזמן, לא היה זה דבר שהתפתח בין לילה. ובאבא לא הקל עלינו כלל ועיקר. באבא היה מבקש מאתנו לעשות משהו עבורו והוא לא רצה שגישתנו תהיה, "ובכן, באבא ביקש ממני לעשות זאת, אז אין לי מה לדאוג משום שאם הוא חפץ שזה יעשה, זה יתבצע". לא, באבא רצה שנעשה כמיטב יכולתנו, שנעשה כל מאמץ, ובעת שלא הצלחנו הוא היה מביע את אכזבתו, חוסר שביעות רצונו, ואם נודע לו שלא ניסינו מכל לבנו ממש, הוא היה מביע את זעמו. אמת שבאבא לא חפץ שנדאג, אולם הוא רצה שנעמוד בכל מבחן אפשרי, מכאיב ככל שיהיה, מתוך דאגה שמישימה שניתנה לנו הושלמה. והדבר לא היה קל.

בנוסף לכל זאת, באבא ביקש מאתנו לעשות דברים שידענו שהם בלתי אפשריים. זה מה שהתחלתי לספר לכם הבוקר. עבור מישהו כמו דשמוק, שנראה היה שכאילו איננו מודע לעולם, שאהבתו הייתה תמימה כל כך, לא היה לו שום מושג מה הוא אפשרי ומה לא. אולם אני הייתי אדם רגיל. ובכן כאשר באבא היה נותן לנו את ההוראות האלו, הרי שידעתי אל נכון שהן בלתי אפשריות. שאף אחד לא יסכים להם. ובכל אופן צוינו להוציא אותן לפועל. ואתם מבינים שלא יכולנו לעשות זאת מתוך היסוס. אם היינו פונים למישהו בצורה כזאת, בביישנות, מתנצלים ומדברים רכות כמו דָוְנָה,²⁴ הרי שלעולם לא היינו משלימים את המלאכה. היה עלינו להיות עזי נפש, לאחר הכל היינו שליחי הקיסר, ולמרות שחשנו במעמקי לבנו כי ההוראה איננה אפשרית, הרי שהיה עלינו לפעול כאילו אנו מצפים בבירור שהאיש האחר יענה לבקשה, ללא התחשבות עד כמה מוזרה היא הייתה. כבר סיפרתי לכם סיפורים רבים כאלו. סיפרתי לכם על הכוסברה והמאוורר בדאק בונגאלו, אולם יש כאן עוד שניים שנזכרתי בהם באותו יום ושלא סיפרתי אותם זמן רב. החפצים אתם לשמוע זאת?

הראשון היה תוך כדי עבודתו של באבא כשהוא העניק כסף לעניים. ייתכן וזה היה תוך כדי החיים החדשים, משום שבאבא עשה עבודה רבה כזאת באותו זמן. זכרו, הוא יצא אל החיים הישנים ליום אחד והוא גייס כסף באותו יום. ואז בילינו כמה חודשים במסעות ברחבי הודו כשאנו מחלקים את הכסף. מה שזה לא היה, באבא שלח אותי לקאנפור. והיה עלי לאסוף מאה וחמישים עניים הראויים לעזרה כך שבאבא יוכל להעניק להם כסף. כמובן שלא יכולתי להשתמש בשמו של באבא, וכל מה שאמרתי זה "אחי הבכור". ולא יכולתי להזכיר כלל שבאבא ישתחוה להם משום שאזי אף אחד לא היה מסכים. את זה השארנו כשהיום המיועד בא. כשהם הגיעו לשם והכסף היה מונח לעיניהם, כביכול, אז הייתי מסביר כי אחי הבכור חפץ להשתחוות לכל אחד מהם ואל להם לקום וללכת, כך שזה היה מאוחר מדי, אם אפשר לומר כך, לסרב באותו רגע.

כעת היה עלי להגיע לקאנפור ובאבא אמור היה להגיע בתוך יומיים, וכך היה עלי לערוך את כל הסידורים באותו זמן. הדבר הראשון שהיה עלי לדאוג זה היכן זה יוכל להתרחש. ברור שלא יכולנו לערוך זאת ברחוב או משהו כזה. וכשהסתובבתי בעיר ראיתי בית קטן באמצע גן ציבורי. חשבתי שזה יהיה טוב, זה לא הומה מאדם, זה נבדל מעט וזה יהיה הדבר המתאים ביותר לתכנית הזאת.

בשלב הבא היה עלי למצוא מאה וחמישים אנשים עניים, ובאבא היה תמיד מקפיד מאוד. לא יכולנו לאסוף סתם מאה וחמישים אנשים, הם היו חייבים להיות זקוקים

באמת. אין שום מחסור של עניים בהודו. אולם כוונתו של באבא כזקוקים באמת היה לא אנשים המקבצים ברחוב, כאלה שלא ציפו לשום מתת. להיפך, מה שמאפיין אנשים כאלה הוא שהם אינם נוטים לקבל עזרה גם כאשר היא מוצעת להם. זה מה שהופך אותם לראויים, אבל גם גורם לכך שיהיה קשה למצוא אותם. כעת, ידעתי שבתוך יומיים לא אוכל למצוא מאה וחמישים אנשים במקום שאינני מכיר אותו. ובכן התקשרתי עם אנשים המעוניינים בכך באותו מקום, ובעזרתם התחלנו ללכת ממקום למקום ולתחקר את האנשים. זאת לא הייתה עבודה ליומיים. זאת הייתה עבודה לשבוע אבל אנחנו התמדנו בכך עשרים וארבע שעות ביממה, והייתי שומע אודות אנשים העובדים קשה, אנשים הנאבקים באמת כדי להסתדר, אבל מסיבות שונות לא יכלו לכלכל את עצמם, וזה היה נוגע לליבי והייתי נותן להם כרטיס המצרף אותם למאה וחמישים. וכך התנהלו הדברים. אחרי הצהריים של היום השני, בחרתי את כל מאה וחמישים האנשים. נתתי להם את כל הכרטיסים ואמרתי להם לחכות בגן בבוקר המחרת בשעה הנקובה ואחי הבכור יבוא לשם וייתן להם כסף.

כעת הלכתי לגן הציבורי כדי לוודא שאוכל להשתמש במבנה, ופניתי אל המשגיחים בעלי המקום. הם אמרו שזהו מבנה עירוני כך שאם מישהו מבקש רשות

להשתמש בו עליו לפנות אל העירייה, אנחנו רק משגיחים.

ובכן פניתי אל הרשויות העירוניות והסברתי להם את העניין שלי. אמרתי להם שאחי הבכור ארגן מאה וחמישים אנשים עניים לפגישה בגן הציבורי והוא חפץ להעניק להם סכום כסף מכוון, והאם נוכל להשתמש במבנה? כעת זהו אחר הצהריים לפני שבאבא מגיע וכבר התקשרתי עם מאה וחמישים האנשים ואמרתי להם להיות שם בבוקר המחרת. הרואים אתם את המצב בו אני נתון? מאוחר מדי להכנות אחרות, וכעת הרשויות העירוניות מודיעות לי שאינני יכול לקבל את המבנה. "מדוע לא?" אני חפץ לדעת. "זה מסוכן מדי", הם אומרים, "למה זה מסוכן?" והם מסבירים שיש מתחים בין עדתיים, מתרחשות מהומות, ופקודה הוכרזה בציבור שאסור לאנשים להתכנס. כמוכן, אנשים שסתם באו לגן וטיילו שם, זה היה בסדר, אבל להזמין במיוחד מאה וחמישים אנשים יחדיו, זה היה בניגוד לחוק. כמוכן שהתווכחתי איתם, אבל הם סרבו להעניק לי רישיון. אבל מה יכולתי לעשות? הייתי חייב להמשיך ולהתווכח, וכך לבסוף הם אמרו, אם אתה עדיין חפץ לנסות, יהיה עליך לפנות אל ראש העירייה. הוא היחיד המסוגל לתת לך רשות, משום שאנחנו לא ניתן.

השעה כעת שש בערב. ראש העירייה איננו במשרדו. באבא מגיע בבוקר המחרת ולא יהיה זמן כדי לפנות אל ראש העירייה למחרת, וכך אני מחפש היכן מתגורר ראש העירייה ואני נוסע לביתו. אני מקיש בדלת ומודיע שיש לי עניין חשוב ודחוף לדון עימו. רואים אתם, זאת הדרך בא היה עלינו להתנהג. אחרת אפילו לא היו נותנים לי להיכנס פנימה. המשרת שלו היה מסלק אותי או שהיה אומר לי לפנות אל משרדו של ראש העירייה למחרת בבוקר. אבל נשמעתי כאילו יש בפי משהו חשוב מאוד לדון עליו, ואיפשרו לי להיכנס אל הבית.

ואני מתחיל להתווכח עם ראש העירייה. "זה בלתי אפשרי", הוא אומר. "הפקודה הוכרזה רשמית, זה מסוכן מדי". "להיפך", אני אומר, "זה יעזור להקל את המתח. אנשים אלו יינטו פחות להיסחף אחר מעוררי מהומות משום שצרכיהם המידיים יפתרו למשך החודש הבא". רואים אתם, באבא התכוון לתת לכל אדם מאה וחמישים רופיות, ובאותם ימים, היה זה סכום נכבד.

אולם ראש העירייה לא השתכנע. אמרתי שאיננו מעורבים בשום אופן בפעילות פוליטית, זהו מפעל פילנטרופי לגמרי. ואז המשכתי והפלתי את הכול על באבא. אמרתי, "אבל אחי הבכור כבר יצר קשר עם האנשים, הוא כבר עשה את ההכנות לתוכנית שתתקיים בגן מחר בבוקר, מאוחר מדי לשנות את התכנית". "אולם מיהו אחיך הבכור שיארגן תכניות כאלו מבלי להתייעץ תחילה עם הרשויות?" שאל ראש העירייה. "אולם מיהו אתה שתמנע בפני מאה וחמישים אזרחים שלך לקבל סיוע נחוץ שכזה?" עניתי, והדבר הלך ונמשך.

כמה פעמים הוא אמר "לא", בטון תקיף והבהיר שהפגישה שלנו הסתיימה ועלי לעזוב. אבל אני המשכתי להתווכח עימו, מתחנן בפניו, מציין שהדבר לא יגרום לשום בעייה, להיפך, זה יסייע למצב, זה יעודד את אנשי העיר, זה יתרום לזכויותיו שתוכנית כזאת יצאה לפועל, וכן הלאה וכן הלאה. אינני יודע כמה זמן הייתי שם, זה בוודאי לקח כמה זמן, כמה שעות, אפשר לומר.

לבסוף הוא קם ופסע מעבר לשולחנו. גם אני קמתי. אחרי הכול, הוא היה ראש העירייה והיה עלי לנהוג בו בדרך ארץ. חשבתי שהוא עומד להשליך אותי החוצה, אולם כאשר התקרב אלי הוא הרים את זרועותיו וחייב אותי. "מעולם לא פגשתי באדם כל כך עקשן ובעל כושר שיכנוע בכל ימי חיי", הוא אמר. "אם אחיך הבכור חפץ לערוך את התכנית, יכול אתה להמשיך, תן לו לבצע זאת".

וכך בבוקר המחרת הגיע באבא, התוכנית יצאה לפועל ללא שום תקלה. ובכל עת, כך היו מתרחשים הדברים. מה שבאבא רצה קם ונהיה. אולם לא יכולנו סתם להיות בעלי אמונה ולא לנסות בכל כוחנו. עדיין היה עלינו לעשות כמיטב יכולתנו, היה עלינו לעשות מאמצים אדירים, אני יכול לומר, והגם שתמיד הדברים יצאו לפועל, אין הדבר אומר שלא הייתי מלא חרדה. אני אומר לכם שהייתי מכוסה זיעה, ומלא חרדה שהוא יאמר לא, ואז מה אומר לבאבא.

אתן לכם דוגמא נוספת. נסענו עם באבא והוא היה פוגש במסאטים²⁵, ואני זוכר פעם אחת כשהיינו במאדראס, פוסעים ברחוב צדדי סואן כשהוא ראה מאסט יושב על מרפסת של בית. באבא ציין שהוא חפץ להיות כמה זמן ביחידות עם המאסט. ומה לעשות כעת? כיצד לארגן זאת? לפעמים יכולנו לפתות מאסטים לבוא עימנו ולפגוש את באבא היכן ששהינו, אבל כאן לא שהינו בשום מקום, אנחנו היינו בזמן נסיעה, לא היה שום מקום אליו יכולנו לקחת את המאסט. לפעמים המאסט היה במקום נידח למחצה ואנחנו פשוט שמרנו כשבאבא ישב עם המאסט, אבל כאן המאסט ישב במרפסת של בנק ברחוב של עיר הומה אדם. ולא היה לנו זמן. באבא היה נחפז תמיד. לא היה זמן לתכנון מדוקדק, וכך סימן באבא אלי להיכנס אל המבנה ולקבל רשות עבורו לפגוש את המאסט בפנים למשך חמש עשרה דקות.

אבל קרה וזה היה הבנק. אכן לא היה זה בנק גדול, היה זה סניף משני, אבל בכל זאת היה זה בנק. כעת היה ברור לי שזאת בקשה בלתי אפשרית. מנהל הבנק יסכים להרשות לשני אנשים לשבת לבד בבנק שלו? – כיוון שזה היה התנאי של באבא, לא רק שהוא והמאסט ישבו בפנים, אלא שעל כל שאר האנשים לעזוב את הבנק בשעה שבאבא יפגוש את המאסט. ידעתי שאין הדבר אפשרי. לפחות באיזשהו מקום במוחי ידעתי זאת, ידעתי שזוהי בקשה בלתי אפשרית וכי הדבר משפיל להיכנס לבנק ולהעלות בקשה ישירה כזאת. אולם צד אחר בי ידע בפשטות שזה מה שבאבא רוצה ולכן היה עלי לעשות כן, והיה עלי לעשות זאת באופן כזה שמנהל הבנק יסכים. ובכן נכנסתי פנימה ודרשתי לדבר עם המנהל באופן תקיף מאוד. הרואים אתם, היה עלינו להיות תקיפים מאוד משום שלבושנו לא היה מרשים. אתם יודעים איך זה היה. לוא היינו נעולי נעליים ומחויטים, נושאים שעונים יקרים ובגדים מערביים וכיוצא בזה, בעלי הסמכות היו נוטים להקשיב לנו. אולם היינו לבושים תמיד בבלויי סחבות, אתם יכולים לומר. בדרך כלל לא ישנו או התרחצנו כיאות או שכיבסנו את בגדינו ימים רבים, וכשאנו נראים כמו פרחים, היה עלינו לדרוש לראות את מנהל הבנק, את ראש העירייה וכיוצא בה. הרואים אתם למה אני מתכוון כשאני אומר שלא יכולנו להיות ביישנים? איך שנראינו, אם פעלנו באופן אחר, אף אחד לא היה מקשיב אלינו לרגע אחד. ובכן בסמכות רבה אני מבקש לדבר עם מנהל הבנק.

לאחר כמה דקות מגיע מנהל הבנק ואני מסביר לו כי באתי בשם אחי הבכור, שיש לו איזה עסק רגיש ודחוף לטפל בו ושרק הוא יכול לסייע בהכנתו. באופן טבעי זה מעורר את סקרנותו וגם מעורר את גאוותו, וכך הוא שואל מה הדבר. אני אומר שאנחנו בנסיעה, שרק במיקרה אנו עוברים דרך מאדראס, ובעת שהלכנו ברחוב, הוא ראה במיקרה ידיד ותיק שלו. מישהו שהוא איבד עימו את הקשר, וכעת, לאחר זמן רב הוא ראה אותו שוב. הבעיה היחידה היא שהידיד איננו מגיב אליו ואחי הבכור מבקש שיתאפשר לו לשבת עימו לכמה דקות. כמו שזה קרה, האיש הזה יושב במרפסת שלך, כך שיהיה זה מושלם אם אחי יוכל לבוא לכאן ולשבת עם ידידו לזמן מה בבנק הזה, כדי לשהות עימו, הרחק מהשאון ומהומת הרחוב, ואז אולי האיש הזה יסכים ליצור קשר.

"כן, אבל מה אתה רוצה ממני?" אני מצטער אם אני מטריח אותך, זה יהיה נפלא אם תעשה זאת, אבל מה עוד אוכל לעשות, כיצד יוכל אחי לשבת עם הידיד הזה?" הרואים אתם, התנצלתי על אשר אנחנו גורמים לו לטירחה רבה כל כך, כאילו שהוא כבר הסכים לבקשתי. והמשכתי והסברתי לו שמוטב יהיה אם הוא יפנה את הבנק. "מה אתה רוצה? אתה מבקש שאבקש מהפקידים לצאת?" שאל אותי המנהל בתדהמה כלשהי. "כן", אני עונה, "אבל אל תדאג. הם יכולים לעמוד במירפסת, וגם אני אעמוד בדלת כדי להשגיח שאף אחד לא יכנס, כך שאין לך לחשוש משום דבר וזה יקח רק כמה דקות, וזאת תהיה הזדמנות נפלאה עבור אחי הבכור", וכן הלאה וכן הלאה.

המנהל מהסס, כאילו הוא בודק את עצמו, אולם לבסוף הוא מסכים ומבקש מכל הלקוחות, מכל הפקידים, אפילו מהשומר הוא מבקש לעזוב, והוא מאפשר לבאבא ולמאסט להיכנס ולהשתמש בבנק. אני זוכר זאת היטב משום שכסף היה עדיין מפוזר מסביב. המנהל ביקש מכולם לעזוב מייד, וכל עסקי הבנק נשארו מונחים סתם ככה. אבל המנהל עצמו עדיין עומד שם בעצמו, וכך אני אומר, "בבקשה, אדוני, גם אתה צריך לצאת. אנחנו נעמוד כולנו בפניה אחת של המירפסת". ואז אני שוב פוסע עימו, הרואים אתם, מתנהג כאילו אני מצפה ממנו לבוא איתי, וכך הוא עושה. ואז, מבלי לבקש אפילו את רשותו, אני סוגר את הדלתות מאחורינו כאילו שהבנק שייך לי ונעלתי אותו וכך עמדנו שם בשעה שבאבא יצר קשר עם המאסט.

הנסיבות היו בלתי אפשריות, אם אתם בוחנים זאת מזווית ראייה ארצית; הייתה זאת עזות מצח מצידנו אפילו להציע זאת, אולם בחסדו של באבא, הדבר התאפשר. וכפי שזה קרה, היה זה קשר מוצלח עם המאסט; ידעתי זאת מייד כשבאבא יצא החוצה שהקשר התנהל היטב, משום שבאבא היה שמח מאוד, וכך הודיתי למנהל ועזבנו. אולם עזות המצח הזאת מצידנו, תביעת סמכות שלא הייתה לנו, לפחות לא מהבחינה הארצית, היו צעד הכרחי בחיינו עם באבא. משום ששרתנו את האהוב האלוהי, הרי שהייתה לנו הסמכות, אולי עדיין הדבר הביך אותנו כשניסינו להשתמש בכך. אני אתן לכם דוגמא נוספת.

אני זוכר שפעם אחת היינו בסוראט. אינני זוכר במדויק, אולי בקאוונפור. היה זה מסע ארוך והיה חם מאוד והיו לנו כמה שעות להמתין עד לרכבת הבאה. כולנו היינו מותשים, וכך אמר באבא, "היכן נוכל לנוח?"

הייתה זאת תחנה גדולה ולא היה שום מקום ברציף בו נוכל לנוח, וגם לא רצינו בכך. אבל בעת שעברנו בגשר שמעל הפסים – אתם בוודאי ראיתם כיצד בהודו בתחנות גדולות יש גשרים להולכי רגל מעל לפסים כך שאתם יכולים לעבור מרציף אחד למשנהו – משם יכולנו לראות את העיר שמסביב, ובאבא הבחין בביקתה שקטה מבודדת ואמר, "אנחנו נלך לשם".

למדתי את הדרך אל הביקתה משום שהיה עלי למצוא כיצד להגיע לשם לאחר שנרד, והבחנתי בכמה ציוני דרך כך שאוכל להוביל את באבא לשם, והתחלנו ללכת, כשאנו נושאים את כל הכבודה שלנו על ראשינו. התברר שהביקתה הייתה בית מסחר. הייתה שם חצר נחמדה, כמה עצים ועשב, וזה נראה מושלם, אולם השער היה נעול. ובכן קראתי לשומר, "היי, אתה, גש לכאן ופתח את השער הזה". נהגתי כאילו הייתה לי כל הזכות להיות שם וזאת הייתה חובתנו לציית. ובכן הוא בא ואמרתי, "פתח את השער, אנו רוצים להיכנס ולנוח לזמן מה".

הוא אמר שאיננו יכול לעשות כן, אין הוא יכול לאפשר לאיש להיכנס ללא השראה מתאימה. אבל אני אמרתי לו שאין כאן עניין של הרשאה, אין לנו שום כוונה להיכנס לשום חדר מחדרי בית המסחר, אנחנו נוסעים ואנחנו רק חפצים לנוח תחת העצים לזמן מה. "אל תיתן לנו להמתין כאן, זה לא טוב, פתח את השער עכשיו כדי שנוכל לנוח", ציוויתי.

והשומר המסכן, מה הוא יכול היה לעשות? וכך הוא פתח את השער ואיפשר לנו להיכנס. אני זוכר זאת היטב, משום שתפסנו תנומה טובה כל כך. אני זוכר שבאבא שכב לצדי תחת עץ, ושאר המאנדאלי היו במרחק מה, וכולנו נרדמנו. היינו מותשים כל כך.

הדבר הבא שידעתי זה שבאבא מנער אותי. "ארוץ, התעורר. התבונן לשם. מה זה מתרחש?" החווה באבא. התיישבתי ואני רואה כי אחד האחראים הגיע לשער והוא נוזף בקול רם בשומר. הוא צעק, "מי הזרים האלו? הרי זאת הסיבה מדוע שהשער נשאר נעול, כך שאף אחד לא יוכל להיכנס פנימה". והוא כעס מאוד. התברר שזה היה המהנדס הראשי. כנראה שהוא עצר לביקורת וראה את כולנו רובצים בחצר ישנים והוא התפרץ על השומר. לבסוף הוא אמר, "אתה מפוטר, ואז הוא נסע משם. באבא פנה אלי ואמר, "ראית מה קרה. בגללנו האיש העלוב הזה פוטר. עשה משהו".

"אבל באבא, מה אוכל לעשות?"

"לך וספר לקצין שאיננו פרחים. אנחנו אנשים עם מעמד. אמור לו מיהו אביך וראה מה אתה יכול לעשות בקשר לכך".

ובכן הלכתי אל השומר ואמרתי, "מי זה?" והוא אמר שזה היה המהנדס הראשי. "אהה, היכן הוא נמצא?" "הוא לא גר כאן. הוא במסע". "אבל היכן הוא יכול להיות כעת?" "הוא הלך לבית ההארה הממשלתי, תוכל למצוא אותו שם".

ובכן הלכתי לבית ההארה. תארו לכם, עדיין לבש את מכנסי הקצרים. באבא העיר אותי ואמר לי ללכת ולא היה זמן להתלבש, וכך הלכתי אל בית ההארה והקשתי בדלת ומצאתי את המהנדס הראשי. אין לי מושג על מה הוא חשב בראותו אותי, אולם לא נתתי לו הזדמנות לומר משהו. התנצלתי. הסברתי שאני אחד מאלו שישנו בחצר ושנפגעתי מאוד מהוויכוח עם השומר. "לאחר הכול, אין זאת אשמתו", אמרתי. "ביקשתי את רשותו לשהות שם וכשהתברר לו מי אנחנו הוא נתן לנו רשות. הוא לא פתח את השער סתם לכל אחד".

"אבל מי אתה?"

"אבי הוא המפקח הראשי של הדוודים והמפעלים"²⁶.

"אהה", אמר המהנדס הראשי, וראיתי שהוא התרשם מכך. טון הדברים השתנה לגמרי משום שלאבי הייתה מישרה רמה כל כך. והסברתי שקבוצה שלנו עולה לרגל ואנחנו נוסעים ברכבת זמן רב ושהיינו עייפים מאוד וכל מה שרצינו זה לנוח כמה שעות. הסברתי שהבטחתי לשומר שלא נשתמש בשום חדר. רק רצינו לנוח בחוץ לכמה שעות.

המהנדס הראשי אמר שזה בסדר, הוא לא הבין. ומאחר שהבין, הרי שזה בסדר.

"לא אדוני", אמרתי, "מה עם השומר? אתה פיטרת אותו".

"אל תדאג לזה, אני אדאג ששום דבר לא יקרה", הוא הבטיח לי. אבל אני לא הייתי בטוח. הכרתי את דרכיו של באבא וידעתי שאם אחזור לבאבא ואדווה, הוא לא יהיה מרוצה, ולכן המשכתי. "סלח לי אדוני, אבל השומר נסער לגמרי בגלל זה". הרואים אתם, אני דאגתי לבאבא, אבל לא יכולתי לומר זאת. לפיכך הטלתי זאת על השומר ואמרתי, "בבקשה אדוני, האם יהיה זה בסדר אם אביא את השומר לכאן כדי שתוכל לומר לו בעצמך שאין הוא מפוטר?"

"כמה זמן יקח הדבר?" "זמן מה. אני יכול להביא אותו לכאן בתוך כרבע שעה". הוא הסכים, וכך עשיתי. ורק אז חשתי בהקלה משום שידעתי שבאבא יהיה כעת

מרוצה. זכינו במנוחה טובה באותה חצר.

כך שבמשך השנים, לפעמים, כשראינו כיצד הבלתי אפשרי מתאפשר התחלנו לפתח את הביטחון העצמי כי באבא יסובב את המפתח, אבל בכל זאת היה עלינו לעשות כמיטב יכולתנו, לעשות כל מאמץ, ולא יכולנו להתגאות בכך כשהצלחנו. וכמובן, הגם שאני אומר שתמיד הדברים הסתדרו, כי הבלתי אפשרי התאפשר תמיד, עדיין היו לנו הרבה התנסויות כשהאפשרי הפך לבלתי אפשרי ולא הצלחנו להשיג מה שעל פניו נראה כפשוט ביותר. כך שלא יכולנו להיות נינוחים אף פעם, היה תמיד המתח, לפחות בשנים הרבות הראשונות. וכאשר הצלחנו, לא יכולנו להתגאות בכך. סיפרתי לכם את הסיפור אודות הזמן שהצלחתי לעשות עבודה קשה ביותר עבור באבא וחשתי תחושת גאווה קלושה על אשר הצלחתי לבצע משימה קשה כל כך, וכיצד באבא ניפץ את הגאווה הזאת כשציווה עלי לאכול זבל, כך כשמעולם לא ראיתי שהוראותיו הבלתי אפשריות של באבא, התאפשרו בחסדו, בכל זאת היה זה מבחן קשה עבורנו לשים לב שהן ימולאו. ולכן אני אומר שאין לכם מושג עד כמה מביכים ומשפילים היו חיינו עם באבא.

קירפאל סינג

הזכרתי מקודם עד כמה מביכים ומשפילים היו חיינו עם אהובנו האלוהי, מהר באבא. כיצד באבא היה מבקש מאיתנו כבשיגרה לעשות את מה שהיה בלתי אפשרי, דבר שנראה כמופרך מנקודת המבט הארצית, ועד כמה מביך זה היה. בכל אופן, כפי שאמרתי, בחסדו הדבר היה מתאפשר. אולם מאידך אין הדבר נותן לכם תמונה אמיתית של חיינו עם באבא. בדומה לשיחתנו באותו יום. מה שאמרתי היה נכון, אולם רק חלק מהאמת.

לפיכך היום אני אביא בפניכם חלק נוסף של האמת, תמונה של חיינו עם באבא מזווית ראייה שונה במקצת. מישהו שאל מקודם אודות גורופראסאד. ובכן, האירוע אליו אני מתייחס התרחש שם. קצין צבא בדימוס שחי בפונה נהג לבוא ולבקר את באבא מדי פעם. קל לי להיזכר בו משום שהוא נהג ללבוש שמלת אוקר ארוכה של אנשים הפורשים מהעולם. השמלה הייתה צבעונית ועליה הודפסה המאנטרה "רמה סיטה, רמה סיטה", או משהו בדומה לזה. כפי שאמרתי, הוא נהג לבוא ולראות את באבא בקביעות בגורופראסאד, אבל באותו זמן אני זוכר שהוא הביא את אשתו.

התכנית החלה, והחדר היה די מלא. כרגיל, צד אחד של החדר היה עבור הגברים וצד אחר עבור הנשים ומעבר במרכז. באבא ישב בקצה המרוחק של האולם על כסא, ואני עמדתי בקרבתו כדי שאוכל לתרגם את מחוותיו של באבא.

עמדתי שם כשהבחנתי שאותו קצין בדימוס נכנס לחדר. הוא היה עם אשתו. ונראה היה שחשוב לו מאוד להציג אותה בפני באבא. אולם מסיבה כלשהי, במקום ללכת לפניה, או לאפשר לה ללכת ראשונה ולפסוע בעקבותיה, הוא בא כשהוא הולך אחורנית. הוא דיבר עם אשתו, מעודד אותה לבוא ולפגוש את באבא, ובאותו זמן הוא התכופף, כשהוא מנסה לדחוף את האנשים לצדדים, כדי שהמעבר יתרחב, ובאופן זה הוא התקדם אל באבא.

ציפיתי שבעת שהוא יתקרב עוד קצת הוא יתרומם ויסתובב, שהוא יפנה אל באבא, אבל הוא המשיך להתקרב כשגבו מופנה אל באבא. לא רק הגב, אני צריך לומר, מאחר והוא היה כפוף, מבלי משים, הוא התקדם אל באבא כשאחוריו מופנים אל באבא. הוא דחף את ישבנו לעומת באבא. לפחות כך זה נראה לי. הוא התקרב והתקרב והתמלאתי חשש, משום שהוא לא ראה לאן הוא הולך, וכך הוא עלול להתקל בבאבא. הייתה זאת חובתי לדאוג שגופו של באבא יהיה מוגן, משום שאחרי התאונה השנייה גופו של באבא היה רגיש למגע גופני, אפילו טפיחה קלה הייתה מכאיבה ביותר לפרק ירכו.

באבא היה ישוב בכסא. רגלו הייתה חבולה. הוא לא היה מסוגל לקום בקלות. ידעתי זאת. ידעתי שבאבא יישאר על כיסאו בזמן שאותו אדם פוסע אחורה ממש לעומתו, ולפיכך פסעתי קדימה והושטתי את ידי, כדי לעצור אותו. כדי לידע אותו שהוא התקדם מספיק ושעכשיו עליו להסתובב.

אבל באותו רגע, אני מודה ביושר גמור שהתרגזתי משום שלאיש הזה היה כל כך מעט שכל שלא עלה בדעתו שאין זאת הדרך לפנות אל איש האלוהים, האווטאר, כשאחוריו מוגבהים כך למעלה. וכך פסעתי קדימה והושטתי את ידי, בצורה כזאת, לוודא שהוא שומר על מרחק, כך שהוא יווכח לדעת שהוא התקדם מספיק וכעת עליו להסתובב.

אבל למרות שרק הושטתי את ידי, בגלל שהאיש היה כפוף והוא היה פונה לכאן ולשם, כשהוא ניסה להזיז את האנשים מהנתיב של אשתו, הוא איבד את שיווי המשקל ונפל אל תוך האנשים. אבל מה שהיה גרוע יותר, הוא נפל אל חיקה של אחת הנשים שישבו שם.

הוא התרומם רותח כולו. הוא הסתובב והחל להעליב אותי בכל פה. הוא החל בתוכחה ארוכה, שתמציתה הייתה שאין לי שום דרך ארץ אליו, שאני גס רוח, שאני המנוול הגרוע ביותר בגלל שדחפתי אותו אל אותן נשים, שלא הייתה לי שום תחושה של הגינות. אבל כמובן לא במילים רכות כאלו, אתם מבינים. אני מספר לכם את תמצית העניין, אבל הוא התבטא באופן בוטה הרבה יותר.

ובאבא היה כעוס מאוד. "מדוע דחפת אותו?" תבע באבא. "באבא, לא דחפתי אותו", אמרתי. "אני רק הושטתי את ידי כדי שהוא לא יפסע אחורה עליך". "לא", החווה באבא, "אתה פעלת באופן שגוי. התנצל בפני האיש הזה. השתחוה אליו ובקש את סליחתו". כעסתי על האיש הזה על האטימות שבה פנה אל באבא, ואיבדתי את מצב רוחי כיוון שהוא העליב אותי בפני הקהל למרות שלא עשיתי שום דבר רע. אתם מכירים את מיזגי, שאין זה הטבע שלי לקבל בהכנעה עלבונות כאלו מבלי שאשיב בחזרה במענה לשוני החדה, וכעת באבא אומר לי להתנצל.

ובכן אני משתחוה לעומת האיש הזה ואומר: "בבקשה, סלח לי. טעיתי". ובכל זאת האיש לא היה מרוצה והוא המשיך להעליב אותי. למעשה, בפעם הבאה שראיתי אותו, פגשתי אותו יום אחד בפונה, הוא החל להעליב אותי שוב. פגשתי אותו רק פעמיים לאחר מכן, ובכל פעם הוא החל להתלונן עד כמה נהגתי בו בגסות רוח.

אבל משום שהייתה זאת מצוותו של באבא, הרי שהייתי צריך לקבל את עלבונותיו בהכנעה. ככלות הכול, מה הייתה חובתנו פרט לציות להוראותיו של באבא, מבלי להתחשב עד כמה הנסיבות מביכות או משפילות? ואכן כך זה היה. זה מה שאני מנסה להסביר לכם. זה לא שלא בטחנו בבאבא. הוא היה מפלטנו, אם אפשר לומר כך.

אבל גם אם היינו מעוגנים בחוזקה במעגן הצייתנות הבטוח אליו, לא השתמע מכך שלא חשנו עוד ברוחות העזות של דעות בני האדם. לא היינו שייכים לעולם, אבל היינו בקרבו, והדברים האלה נגעו בנפשתינו, לפחות זה השפיע עלי, אינני יכול לדבר בשם האחרים. אפשרי להתחסן בפני העקיצות, לנשיכות היתושים בעולם, אבל הזמזום שמזמזמים היתושים במוחותינו, את זה קשה מאוד לבלום.

לפיכך זה מה שאני שב ואומר, שאנחנו כולנו מצויים בסירה אחת. משום שלכולנו אותה נפש, אותו לב. רק משום שהיינו יחד עם באבא לא היה מובן שמוחותינו לא יושפעו מהטרדות או הצקות או ממבוכות. למעשה, נראה היה שבאבא היה מעוניין להציב אותנו בנסיבות כאלו. אולם דבר אחד אני צינתי וזה כשאנו חושבים פחות על עצמנו, הרי שמחשבות כאלו מטרידות אותנו פחות.

כמה מכם שאלו אודות קירפאל סינג והאם הוא פגש את באבא אי פעם. התשובה הינה חיובית, הוא נפגש בבאבא בכמה הזדמנויות. באבא נהג להתייחס לקירפאל סינג כ"קדוש", ונהג בו בחיבה עמוקה, וקירפאל סינג, בכל עת שהייתי שם ובכל הזדמנות, הפגין תמיד הערצה רבה כלפי באבא. אני זוכר פעם אחת, בגורופראסאד, שקירפאל סינג בא אל באבא.

לא היה זה אירוע גדול של דארשאן. אינני זוכר את הנסיבות, אבל זה נערך בחדר היכן שבאבא נהג לפגוש את המאנדאלי, כך שזה לא יכול היה להיות אירוע גדול. היה שם כיסא עבור באבא כדי שיוכל לשבת עליו, והיו שם עוד כמה כסאות בצידי החדר כדי שהמבוגרים יותר יוכלו להשתמש בהם, אולם רוב האנשים ישבו פשוט על השטיח על הריצפה לפני באבא. הייתי בסמוך לבאבא כשקירפאל סינג וקבוצה קטנה של חסידיו נכנסו.

באבא שמח מאוד לראות את קירפאל סינג וקיבל את פניו בחום רב. אזי קירפאל סינג פנה וישב על השטיח לפני באבא. אבל אחד מחסידיו חשב שאין זה יאה שהמורה שלו יישב על הריצפה יחד עימם. לפיכך הוא הלך והביא כיסא כדי שקירפאל סינג יהיה גבוה יותר מהשאר. אינני מתלונן עליו, משום שהוא צדק במידה מסוימת. כיצד הם יכלו לשבת, כתלמידיו, באותו מישור עם המורה שלהם? אין הדבר ראוי. אבל כשהוא הלך להביא את הכיסא, קירפאל סינג לא היה מרוצה. הוא סירב לשבת על הכיסא והתעקש לשבת על הריצפה.

ככלות הכול, איך הוא יכול היה לשבת על כיסא לפני באבא? הוא ידע שכל מה שמגיע לו זה לשבת על הריצפה למרגלות באבא. כמובן שלכולנו רעיונות שונים, לפי עומק הבנתנו, של מה שמהווה את כמות הכבוד שמגיעה לנו ושאלו צריכים להעניק לאחרים. אבל הסתכלו רק על ההבדל. יש כאן אדם אליו מתייחס באבא כקדוש, והוא אפילו לא יושב על כיסא לפני באבא, וראו את אותו קצין צבא בדימוס המתעקש על זכותו להפנות את אחוריו לפני באבא. כמעט תמיד, אלו המתעקשים על זכויותיהם הם אלה הראויים פחות לכך, בה בשעה שאלה הראויים להוקרתנו הינם צנועים מאוד ומבטלים את עצמם. לפחות זה מה שאני גיליתי. ולפיכך זאת הסיבה שאני אומר שבעת שאנו לוקחים את עצמנו ברצינות רבה מדי, אנו נעשים רגישים לנשיכות היתושים בנפשינו. אם נחשוב יותר על באבא, הרי זה בדומה לכילה הסובבת אותנו, ואנחנו לא נעקץ. בכל אופן, עדיין הזמזום יטריד אותנו, זה מה שאני אומר, אבל במשך הזמן ובחסדו, אנו יכולים ללמוד להתעלם גם מכך.

אולם אין קל הדבר. וצייתנותנו להוראותיו של באבא הציבה אותנו שוב ושוב בנסיבות מביכות ביותר, לא רק ביחס לעולם אלא גם ביחס לאוהבי באבא. לדוגמא, הייתה זאת הוראה קבועה שאין להטריד את באבא כשהוא שרוי בפרישות. היה עלינו להתנהג כאילו לבותינו עשויים מאבן כשנהגו אנשים להתחנן בפנינו שנרשה להם לראות את באבא לרגע אחד. אולם לא יכולנו להיות רכי לב, מבלי להתחשב עד כמה נגע הדבר בלבנו כשהיינו עדים למצוקתם של אותם אנשים כנים שאהבו את באבא וכל מה שביקשו זה לראותו לרגע קט. כמובן, שמפעם לפעם נכנענו לרגשותינו וניסינו לעזור לאנשים האלה, ותמיד זה נגמר בהטרדתו של באבא. כך שלמדנו להקשות את לבבותינו.

לא שהתייחסנו בגסות אל אנשים כשהם היו באים. מאידך זה לא היה מניח את דעתו של באבא. היינו מביעים השתתפות עם רגשות האנשים, ולא שיקרנו, באמת השתתפנו ברגשותיהם, הבנו למצוקתם, לכמיהתם, אבל היינו חסרי אונים; לא יכולנו לעשות דבר עבורם. "הוראותיו" של באבא, מה הייתה משמעותן, אחרי הכול? לא יכולנו סתם להתעלם מהן, כך שהיינו מסבירים את מצבנו, את חוסר יכולתנו לעזור, ולבקש מהאנשים להתאזר בסבלנות, להיכנע לרצונו של באבא. בדרך כלל האנשים הבינו וקיבלו זאת באופן הנכון. אבל לפעמים אנשים התפרצו לעומתנו, האשימו אותנו בקינאה, שאיננו חפצים שאנשים אחרים יראו את באבא. הם היו עולבים בנו בכל דרך והיה עלינו לקבל זאת. מה עוד יכולנו לעשות?

ואם דין ודברים כזה היה נודע לבאבא, הוא תמיד היה מצדד בעמדתו של האדם האחר. הוא היה מביע את הפתעתו ותדהמתו שניסינו להרחיק מישהו ממנו, ונותן לאיש להרגיש שראוי הדבר שיבוא לראות אותו. שהוא חיכה להם הרבה מאוד זמן. באבא אפילו היה פונה אלינו ומחווה, "מה זאת! אוהבי הגיע ואתם אפילו לא אמרתם לי!" והיה עלינו לשתוק. באבא היה אומר לנו רק לפני עשר דקות שגם אם אלוהים עצמו יגיע לדלת יהיה עלינו להרחיקו, ובכול זאת הוא היה נזף בנו על שהרחקנו את אחד מאוהביו. אבל אנחנו פשוט קיבלנו זאת עלינו. הייתה זאת חובתנו. לקבל כל מה שבאבא נתן לנו, בין אם עלבון או תהילה. וזה הקל עלינו לקבל מה שהעולם נתן לנו, בין

אם היה זה עלבון או תהילה. הייתה זאת קבלת רצונו של באבא, של גחמותיו, שבסופו של דבר איפשרה לנו להתעלם מזמזום מוחותינו. ואני אומר לכם משהו אחר, הסוד לאושר אמיתי טמון כמו כן בקבלה הזאת.

חלק שני: נחוש להיות שלו

חלק שלישי: האם זה כך?

רשמים משעבדים (sanskaras)

רוב הזמן כשהיינו עם מהר באבא, לא דיברנו אודות אלוהים או רוחניות. אנחנו דיברנו על העבודה עימה היינו עוסקים באותו זמן, או שדיברנו על דברים שבשיגרה; לעתים רחוקות לבאבא היה את מצב הרוח לתת הרצאות. אולם בשנים המוקדמות, באבא היה מעלה לעתים תכופות את הנושא של רשומעו"ת.²⁷ הוא היה מסביר כיצד הרשומעו"ת שלנו מונעות מבעדנו להגשים את אחדותנו עם אלוהים. מחמת הדגש שבאבא הניח על זה, רבים מהמאנדאלי²⁸ היו משוכנעים שהתכלית שלהם זה להיפטר מהרשומעו"ת הישנות שלהם ולהימנע מדבר על חדשות. ובאבא לא הניא אותם מכך. אולם ככל שבאבא המשיך להסביר את טבע הרשומעו"ת, נאלצו המאנדאלי לדבוק בדרכים יותר ויותר קיצוניות כדי להימנע מיצירת רשומעו"ת חדשות. זה הגיע לשלב שהאנשים נמנעו מלשבת זה ליד זה, או שמישהו יתבונן בהם בשעה שהם אוכלים – העניין הפך כמעט לבלתי אפשרי למישהו לעשות משהו, ואז באבא סיפר את הסיפור דלהלן:

היה היה בריון ידוע לשימצה, שודד דרכים שלא רק שדד אנשים אלא גם רצח אותם. כך הוא כילכל את עצמו ואת משפחתו. תוך כדי עיסוקו בפרנסה הזאת, הוא רצח תשעים ותשעה אנשים. ובשלב זה הוא חווה שינוי חריף ועצום בליבו. הוא נוכח לדעת בפעם הראשונה איזו קארמה איומה הוא הביא על עצמו מחמת עיסוקו. כשהוא קרוע כולו מחמת מחשבות על אודות מעשיו הנוראים וכשהגיע לייאוש גמור, הוא נטש את משפחתו ושוטט במדינה כדי לחפש שלוות נפש.

ייאושו הלך וגבר, כשהוא מתחנן בפני אלוהים שיסלח לחטאיו. וכך זה קרה שיום אחד הוא זכה בחסד הגדול שמורה מושלם יתעניין בו. המורה שאל אותו מה מטריד אותו, והוא סיפר למורה את כל הסיפור, שפך לפניו את כל ליבו, והתחנן בפניו לעזרה.

המורה הסכים לעשות כן והוביל את האיש מלא החרטה אל הג'ונגל הסמוך. הוא לקח אותו לנקודה מסוימת והורה לו לשבת שם ולשנן את שם האלוהים. "לעולם לא תעזוב את הנקודה הזאת, למעט כשתלך לקבץ את מזונך, או לעשיית צרכיך, וגם אז עליך לשוב מייד לנקודה מדויקת זאת והישאר שם". האיש היה מלא שמחה שנוצרה אפשרות שהוא יוכל להינצל מהקארמה שלו והוא החל למלא מייד את מצוות המורה.

ובכן, השנים חלפו להן, ומשום שהאיש היה רציני בבקשתו למחילה, הוא התמיד לשבת במקום שהמורה הורה לו ושינן את שם האלוהים. למעשה, הוא שכח את עצמו כששינן את שם האלוהים והוא עזב את הנקודה פחות ופחות. למרות שכעת לעתים רחוקות הוא הגיע לעיירה כדי לקבץ את מזונו, התושבים החלו לכבד אותו ובסופו של דבר אפילו להעריץ אותו מחמת מסירותו בשינון שם האלוהים. וכך קרה שהג'ונגל שבו ישב האיש השתרע בין שתי ערים. המלך החליט שיש לסלול דרך בג'ונגל כדי ששליחיו יוכלו לנוע מהר יותר בין הערים, ולפיכך אנשי העיר נשכרו כדי לברא את הנתבי בג'ונגל. כשהם הגיעו לנקודה בה ישב האיש, הם עצרו וחיכו עד שהוא הלך לבקש את מזונו, ואז הם עבדו במהירות כך שאותו קטע ייגמר לפני שהאיש יחזור.

כשהוא שקוע בשינון שם האלוהים, כששב האיש, הוא פשוט התיישב במקומו שכעת נמצא במרכז דרך המלך. השנים חלפו להן והאיש המשיך לשבת שם. עוברי האורח כיבדו את האיש ותמיד נצמדו לאחד מצידי הדרך כדי שלא להטריד אותו בעוברם במקום. והאיש התמיד תמיד בשינון שמו של **אהובו** האלוהי.

וכך קרה שיום אחד המלך שלך רץ בדרך זאת כדי להעביר מסר למלך השכן. הרץ היה עז מצח ומלא חשיבות עצמית, ותגובתו למראה של האיש היושב באמצע הדרך, המאלץ אותו להאט ולעבור סביבו, גרמה לו לבלום את סוסו והוא קרא אל האיש, "הי, אתה, האם אתה עיוור? זוז הצידה, תיכף ומייד!"

האיש היה שקוע כל כך בשינון שם האלוהים שהוא אפילו לא שמע את הרץ, שהמשיך לשאוג עליו ולחרף אותו. הרץ התמלא בזעם נוראי כל כך מחמת אדישותו של האיש עד שהוא הצליף על פני האיש בשוטו. הצלפה זאת השיבה את האיש לתודעתו הארצית כהרף עין, כישרויו כשודד דרכים רצחני צצו ועלו ובאופן אינסטינקטיבי הוא תפס את האיש, השליך אותו מסוסו וחנק אותו למוות, וכך הוא הפך אותו לקרבנו המאה.

אולם מה שקרה זה שהרץ נשא עימו איגרת מאת המלך המצווה להוציא להורג מאה אנשים חפים מפשע. וכך ההריגה של מאה אנשים שנהרגו על ידי שודד הדרכים אוזנו באופן מדויק בגלל שהוא הציל מבלי משים מאה אנשים, ומאחר שהרשומעו"ת שלו של הריגה והצלה אוזנו בצורה כזאת, באופן מיידה הוא הגשים את אלוהיותו.

זה היה הסיפור שבאבא סיפר לנו. אולם כמובן הנקודה הייתה שאין זה ראוי להרוג, אלא שמישית איזון הרשומעו"ת הינה פעולה עדינה כל כך עד שאין שום אפשרות שהאדם יוכל להשיג זאת מכוח עצמו. המורכבויות של הנתבי הרוחני דקות יותר מהשערה הדקה ביותר. לפיכך היו טבעיים, דחק באבא. עשו בפשטות את אשר אני מורה לכם לעשות, צייתו לי, ואל תטרידו את עצמכם בגלל רשומעו"ת.

ארוץ' ג'סוואלה היה תלמידו המסור של מהר באבא לאורך שנים רבות. הוא היה אחד מהבודדים שהבין את מחוות הידיים של מהר באבא ותירגם אותן לקהל המאזינים, מאחר ומהר באבא שמר על שתיקה מוחלטת לאורך 44 שנים. מהר באבא היה מורה מושלם, כפי שהצהירו כך מוריו. כל הרשמים המשעבדים החקוקים בתת מודע של האדם חייבים להמחק לפני שהוא מגיע לשלימות. כך מתעלה האדם מעבר למשחק הקיום הדואלי, ותודעתו של האדם (האינדיבידואלי מתאחדת עם התודעה הקוסמית.)

(Footnotes)

- שיכור אלוהים. אדם ששקע כל כולו בהוויה האלוהית ואיבד כל קשר עם העולם החיצון. אנשים כאלו מצויים במזרח הרחוק, וכן אדם רגיל איננו mast - מאסט¹ מסוגל להבדיל בינם לבין מטורפים רגילים.
- עיר בצפון הודו²
- חוג, מעגל. מאנדאלי הינו יחיד וגם רבים: Mandala. חברי החוג של מהר באבא: Mandali³
- אחד מתלמידיו הראשונים של מהר באבא, Gustadji Hanosotia⁴
- שהייה במחיצתו של המורה: Darshan⁵
- מזכירתו האישית של ארוץ' שנים רבות, Davana Brown⁶
- עיתון רוחני שיצא לאור בהודו בשנות הששים והשבעים והוקדש לסיקור עבודתו של מהר באבא⁷
- מזכירו האחרון של מהר באבא: Adi K. Irani⁸
- אני מתרגם את המילה הזאת פעם כתפילה ופעם כעבודת אלוהים: Worship⁹
- אלוהים באדם. הופעתו של אלוהים עלי אדמות בדמות אדם. אוטאר: God Man¹⁰
- הכוונה לבורא עולם. The Ancient One: קדמונו של עולם¹¹
- מרכז הצליינים שבמהראבאד: Pilgrim Center¹²
- מאוהביו המסורים ביותר של באבא Sarosh Irani¹³
- ברכת המורה לתלמידיו Darshan¹⁴
- סדו המגונן של המורה Nazar¹⁵
- אחד מתלמידיו הראשונים של מהר באבא, שבא מאיראן ללמוד בבית הספר שפתח באבא בשנות העשרים של המאה העשרים Aloba¹⁶
- מנוחה, מקום הקבורה של איש קדוש Samadhi¹⁷
- ברכת המורה - Darshan¹⁸
- God Realization: הגשמת האלוהיות¹⁹
- duality: שניות²⁰
- Gustadji, Vishnu, Chaggan, Baidul²¹
- שיכור אלוהים. אדם שאיבד את הקשר עם העולם הפיזי מחמת השתקעותו באלוהים mast - מאסט²²
- Seclusion Hill, Meherazad²³
- מזכירתו של ארוץ' מעל עשרים שנה ועד ליום פטירתו Davana Brown²⁴
- mast. מאסט, "שיכור אלוהים", אדם שאיבד את הקשר עם המציאות מחמת השתקעות מעמיקה באהבה האלוהית²⁵
- אביו של ארוץ' עבד ברכת הוודית²⁶
- מילה זאת היא למעשה ראשי תיבות של רשמי עבר משעבדים, או מוטבעים. כל דבר החולף בחיינו נרשם ונחקק בתת מודע, ומשעבד את התודעה, עד שהרושם הזה יימחק. רושם משעבד הוא מחשבה טורדנית השבה ועולה ללא הפסק. זכרונות וחלומות השבים ופוקדים אותנו, גורמים לנו לטרדה, לאי שקט פנימי, נקיפות מצפון ועד להתפתחות מחלות נפשיות. עבודת המורים עוסקת בבעיות הרשמים המשעבדים, כיצד להפסיק ליצור אותם, וכיצד למחוק אותם. הדרך שבה פועלים המורים הוא להציע לתלמיד דרך המבוססת על שירות האנושות, ובאמצעות עבודתו של התלמיד בכיוון הזה רשמיו המשעבדים הולכים ונמחקים
- מאנדאלי – מהשורש הסנסקריטי מאנדאלא – מעגל. לכל מורה מעגל תלמידים המסמלים בפני המורה את קשת המבנים הנפשיים של בני האדם. אפשר להגיד כי מורה מושלם אחד שווה ערך, ברמת תודעתו, לכל המין האנושי²⁸ המתפקד יחדיו בהרמוניה מושלמת

